

HØGSKOLEN I LILLEHAMMER

MASTEROPPGAVE

Samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner på krisesenter

”Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?”

av

kandidatnummer 16

Master i helse- og sosialfaglig arbeid med barn og unge

Avdeling for helse- og sosialfag

Høsten 2012

Sammendrag

Tema for denne masteroppgaven er samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner på krisesenter, og oppgaven er skrevet ut fra følgende problemstilling:

Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

For å besvare problemstillingen ble det gjennomført en empirisk undersøkelse. Det ble gjennomført individuelle intervjuer med 3 ansatte på 2 forskjellige krisesentre, i to forskjellige fylker.

Det viste seg at ansatte på krisesentre i varierende grad gjennomfører samtaler med barn. Dette på grunn av at de har ulike rammebetingelser å forholde seg til, og de opplever rammebetingelsene som utfordringer. Det kom også frem at de var utfordringer i forhold til barnet, som kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Det som teorien viser er at kommunene får rammetilskudd fra staten, men de er ikke øremerket krisesenter og dermed kan tilskuddet til de forskjellige krisesentrene variere.

I følge Krisesenterlova § 3 er det kommunene som skal sørge for et individuelt tilrettelagt tilbud på krisesentre, og det er kommunene som skal kvalitetssikre tilbudet et krisesenter har (Krisesenterlova). Kommuner har forskjellig oppfatning av hva som er et godt nok krisesentertilbud og dermed kan tilbudet variere fra kommune til kommune.

Noe som ble trukket ut fra intervjuene var at ansatte på krisesentre var avhengig av de økonomiske rammebetingelsene, for å kunne gjennomføre samtaler. Det var de økonomiske rammebetingelsene som avgjorde hvor mange ansatte som kunne være på jobb, om de hadde rom som egnet seg til samtaler, og om de ansatte hadde tid og mulighet til å gjennomføre samtaler med barn. Rammebetingelser må være på plass for at de ansatte skal kunne gjennomføre samtaler med barn på en hensiktsmessig måte. Forhold ved barna er også viktig når det kommer til samtaler. Utfordringer som finnes ved barnet er kjønn, kultur og utviklingsnivå. Disse utfordringene må også tas hensyn til når samtaler med barn skal gjennomføres.

Det er viktig at det blir lagt gode rammer rundt en samtale med barnet, og at samtalen foregår på barnets premisser. Samtalen skal være til barnets beste.

Forord

Da jeg startet på studiet master i helse og sosialfaglig arbeid med barn og unge var det flere temaer jeg kunne tenke meg å skrive masteroppgave om.

Siden jeg jobbet på et krisesenter da jeg startet på studiet og så hvor stort behov det er for å ha samtaler med barn, falt valget av masteroppgave på dette temaet. Denne oppgaven er spesielt rettet mot krisesentre og deres arbeid i forhold til samtaler med barn.

Jeg vil takke alle som har støttet meg i denne prosessen. Vennene mine og samboeren min som har holdt ut med meg, selv når stressnivået nådde uante høyder. Jeg vil også takke moren min som har hjulpet meg og vært en god diskusjonspartner, og som til tider har merket at innleveringen nærmer seg med stormskritt. Jeg tror de alle er glade for at oppgaven nå er ferdig og levert.

Jeg må også få takke de jeg intervjuet, som stilte opp og gjorde besvarelsen av problemstillingen mulig. Takk for at dere fant tid i en hektisk hverdag.

Til slutt vil jeg få takke mine veiledere Inger Marie Bakke og Mårten Kae Paulsen for god hjelp og støtte i denne prosessen.

Kandidatnummer 16

Lillehammer, høsten 2012

Innhold

Sammendrag	2
Forord	3
Tabell	7
1 Innledning	8
1.1 Valg av tema	8
1.2 Formålet med oppgaven	8
1.3 Viktigheten av samtaler med barn	9
1.4 Problemstilling	13
1.5 Kontekst og bakgrunn	13
1.5.1 Historikk	13
1.5.2 Statistikk barn på krisesenter	14
1.5.3 Verdigrunnlag og retningslinjer	18
1.5.4 Forbund og organisasjoner	19
1.5.5 Lovregulering av krisesenter	20
1.5.6 Drift av krisesentre i henhold til loven	22
1.5.7 Oppsummering	22
1.6 Oppgavens oppbygging	24
2 Teori	25
2.1 Tidligere forskning	25
2.1.1 Hvordan hjelpe barn gjennom en samtale	28
2.1.2 Oppsummering	30
2.2 Samtaler med barn på krisesenter	30
2.2.1 Trygge barnet på situasjonen	30
2.2.2 Viktigheten og utfordringer i samtaler med barn som er på krisesenter	33
2.2.3 Utfordringer i forhold til barn og kjønn	33
2.2.4 Utfordringer med kommunikasjon i forhold til kultur	34
2.2.5 Utfordringer med kommunikasjon i forhold til barns utviklingsnivå	37
Alderen 4 til 8 år	43
Alderen 8 til 12 år	44
Alderen 12 år og oppover	45
2.2.6 Oppsummering	47
2.3 Oppsummerende drøfting av teori	48
3 Metode	51

3.1 Kvalitativt forskningsintervju.....	51
3.1.1 Ut fra hvilke kriterier er denne metoden valgt	51
3.1.2 Begrunnelse av valg i kriteriene	52
3.1.3 Alternative metoder som ble vurdert, men ikke brukt	52
3.2 Utvalg av krisesenter og personer.....	52
3.2.1 Kriteriene for utvalg	52
3.2.2 Strategisk utvalg	53
3.2.3 Personer som hadde arbeidet med barn	53
3.2.4 Hvem ble invitert og hva ble de invitert til?.....	53
3.2.5 Motiver for på takke nei.....	54
3.2.6 Hvem utgjorde utvalget?.....	54
3.3 Planlegging av intervjuene	54
3.3.1 Hvordan har informantene gitt samtykke til å delta?	54
3.3.2 Hvordan er konfidensialiteten ivaretatt.....	55
3.3.3 Hvilke konsekvenser kunne det ha for informantene å delta i studien?	55
3.3.4 Intervjuets form: samtale	55
3.3.5 Tid, sted og lokaler	56
3.3.6 Intervjuguiden	56
3.4 Gjennomføring av intervjuene	57
3.4.1 Intervjuet som prosess fra start, gjennomføring og avslutning	57
3.4.2 Presentasjon.....	58
3.4.3 Retning på samtalen.....	58
3.4.4 Erfaringer i forhold til tillit, fortrolighet, åpenhet og dokumentasjon.....	58
3.4.5 Andre erfaringer	58
3.5 Dokumentasjon av intervjuene	59
3.5.1 Transkribering.....	59
3.6 Gjennomføring av teoretisk analyse	60
3.6.1 Hvordan er denne formen for analyse valgt?.....	60
3.7 Validitet	60
3.7.1 Hvordan påvirker måten intervjuene er dokumentert kvaliteten på studien?.....	61
3.7.2 Hva ligger til grunn for studien.....	62
3.7.3 Vilje og evne til å fortelle om erfaringer	62
3.7.4 Grader av åpenhet og reservasjon i temaer som kom opp.....	62
3.7.5 Troverdighet	63

3.8 Forskningsetikk	63
3.8.1 Samtykke	63
3.8.2 Konfidensialitet.....	63
3.8.3 Konsekvenser for informantene.....	64
4 Presentasjon av funn fra intervjuene	65
4.1 Rammebetingelser for samtaler med barn	65
4.1.1 Forhold ved sentrene	66
4.1.2 Samtykke fra foresatte	66
4.1.3 Samtykke fra barnet	67
4.1.4 Bemanning.....	68
4.1.5 Økonomi	69
4.1.6 Lokaler	70
4.1.7 Oppsummering rammebetingelser	71
4.2 Utfordringer i kommunikasjon med barnet	73
4.2.1 Kommunikasjon og kjønn	73
4.2.2 Kommunikasjon i forhold til kultur.....	74
4.2.3 Kommunikasjon i forhold til barnets utviklingsnivå	79
4.2.4 Oppsummering.....	87
5 Drøfting av problemstilling	90
5.1 Lovverket	90
5.2 Erfaringer fra kresesentrene om å følge opp lovens intensjoner	91
5.3 Samtaler med barn	94
5.4 Utfordringer ved kjønn.....	95
5.5 Utfordringer med kultur	95
5.6 Utfordringer ved utviklingsnivå	97
5.7 Tillit	99
5.8 Rammebetingelser	99
5.9 Barnets behov og barnets beste.....	100
6 Konklusjon	102
7 Kildehenvisning.....	104

Tabell

Beboere som hadde barn med på krisesentrene fordelt på antall barn og beboers opprinnelse (prosent) side 14.

Barnas alder ved første opphold på krisesentrene fordelt på beboeres opprinnelse. (Prosent) side 15.

1 Innledning

Gjennom min jobb på krisesenteret så jeg at mange barn mellom spedbarnsalder og opp til 18 år som kom til krisesenteret, kunne ha vansker for å uttrykke negative opplevelser som satte begrensninger for deres livsutfoldelse. Dette kunne være negative opplevelser som de hadde hatt i hjemmet, både hendelser de hadde observert og hendelser de selv var utsatt for.

Gjennom min jobb på krisesenteret så jeg at det var viktig at barn hadde mulighet til å få snakke om de opplevelsene de har hatt. Det var ikke alle barn som ønsket å snakke om opplevelsene, men de skulle være klar over at de hadde muligheten hvis de ønsket det.

1.1 Valg av tema

Etter Lov av 2006-06-19 Lov om kommunale krisesentertilbud (Krisesenterlova) § 3 skal kommunen sørge for at barn blir ivaretatt på en måte som er tilpassa deres behov, og de skal sørge for at de får oppfylt rettighetene de har etter annet lovverk.

De erfaringer jeg har gjort meg etter å ha jobbet på krisesenter, tilsier at dette ikke alltid blir overholdt. Grunnen til dette er at ikke alle krisesentre får oppfylt rammebetingelsene som må ligge til rette for å oppfylle lovkravet. Dette la grunnlaget for mitt valg av tema som er:

Samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner på krisesenter.

Det kan være viktig at barn får snakket om sine opplevelser og sine traumer for at de ikke skal utvikle senskader, men det er også viktig at man ikke skal snakke med barn for enhver pris. Barn kan snakke om sine opplevelser på flere måter. Det kan komme frem hendelser som barnet har opplevd under lek, måltider og lignende. Det trenger ikke å være gjennom en samtale mellom to personer over et bord. Det må være hensiktsmessig og nødvendig for barnet at samtalen blir gjennomført. Hvis man ikke har mulighet til å følge opp samtalen og det som blir sagt, kan det være like greit å la samtalen være.

1.2 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven er å belyse fenomenet ”samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner på krisesenter”. Når en ansatt på et krisesenter har gjennomført en samtale med barn, er det viktig at barnet blir ivaretatt i forhold til den informasjonen som har blitt delt. Det er viktig at barnet følges opp, slik at samtalen blir til det beste for barnet. Forhåpentligvis vil

denne oppgaven være med på å spre viktigheten av samtaler med barn, og øke kunnskapen i forbindelse med samtaler med barn.

Denne oppgaven vil ha nytteverdi for meg som forsker. Forhåpentlig vil ansatte som jobber på krisesentre også ha utbytte av denne oppgaven, og finne ny inspirasjon til å ha samtaler med barn.

1.3 Viktigheten av samtaler med barn

Mange barn som kommer med mor eller far til et krisesenter har opplevd vold i familien og er traumatisert grunnet dette. Volden kan gi seg utslag i både psykisk og fysisk vold, og kan også være en kombinasjon av begge. Det som for eksempel kan kjennetegne fysisk vold er: slag, spark og lignende (New Public Management Group, 2000). På et krisesenter ser man barn som både har opplevd fysisk og psykisk vold i varierende grad. Barn reagerer også forskjellig på vold som de har opplevd i familien. Noen barn ønsker ikke å snakke, mens andre barn har et stort behov for å dele med andre hva de har opplevd. Det som menes med psykisk vold, er for eksempel trusler, nedverdigelser og ydmykelser. Det er viktig at man er klar over at psykisk vold kan være like skadelig, om ikke mer skadelig, enn fysisk vold, selv om den ikke syns like godt (New Public Management Group, 2000).

Barn som kommer til et krisesenter sammen med mor eller far, har ofte opplevd mer enn hva foreldrene tror. Noen foreldre tror at barn ikke får med seg hva som skjer i hjemmet, hvis de ikke ser volden bli utøvd. Erfaringer tilsier at dette ikke stemmer. Barn kan føle hvordan en situasjon er, selv om de ikke har opplevd fysisk eller psykisk vold. Det er viktig at man forstår at barn som vokser opp med vold i hjemmet, er voldsofre. Det er lett at barns oppfattelse av situasjoner blir undervurdert (New Public Management Group, 2000). Dette ser man på flere arenaer, det er synlige skader som får mest oppmerksomhet. Dette gjør at de med psykiske skader noen ganger lider uten å få hjelp.

Barn som lever i hjem med høyt konfliktnivå, kan utvikle et følsomt beredskap i forhold til konfliktene i hjemmet. De lærer seg tidlig å tolke faresignaler. Barn som opplever dette kan gå med konstant frykt og ha en beredskap i seg som kan videreutvikles til angst (New Public Management Group, 2000). Siden barn kan ha en slik iboende frykt i seg, er det viktig at de får mulighet til å snakke om det som har foregått i hjemmet. Barn som opplever vold i hjemmet, har ofte vansker med å forholde seg til det. Et barn er glad i både far og mor, og har

opplevd gode stunder med begge. Når det da forekommer vold i familien, blir barnets naturlige sted for trygghet et sted hvor det er utrygt. Når barn opplever vold i familien, kan de reagere med oppfinnsomhet og engasjement for å skape fred mellom foreldrene (New Public Management Group, 2000). Barn forteller gjerne om begge foreldre, og gode minner de har med dem. Dette gjelder selv om barnet har vært offer for vold. Selv om barnet har denne oppfinnsomheten og engasjementet, viser det seg at barnet i realiteten utsettes for et konstant psykisk press. Dette fører til at barnet blir tappet for energi, og kan ha vansker med å mestre oppgaver, de har mestret tidligere. Noe som igjen fører til at barnet kan regredere (New Public Management Group, 2000). Siden de ikke klarer å mestre det de har klart i nyere tid, går de tilbake til atferd de mestret når de var yngre (New Public Management Group, 2000). Dette kan være et tegn på at barnet sliter med traumer, som de trenger å få bearbeidet.

Barn som har opplevd vold i hjemmet, kan få forskjellige ettervirkninger av de komplekse traumene de har opplevde. Kompleks traumatisk eksponering henspeiler til erfaring med multiple traumatiske hendelser som forekommer innen barnets omsorgssystem, fra for eksempel mor eller far. Dette omhandler både eksponering av traumatiske hendelser (som vold mot den ene forelderen) og den påvirkning denne eksponeringen har, på kort og lang, sikt for barnet. Eksempelvis vil dette kunne være simultan eller sekvensiell forekomst av barnemishandling, inkludert emosjonelt misbruk og forsømmelse / neglekt, seksuelt misbruk, fysisk misbruk og vitne til familievold som er kronisk og begynner i tidlig barndom (Gjestad, 2003). Barn som kommer til et krisesenter har ofte vært vitne til familievold og/eller vært utsatt for vold selv. Man ser at barn som kommer til et krisesenter ofte har komplekse traumer som det vil ta lang tid å bearbeide. Det kan ofte være slik at de komplekse traumene starter med neglekt og emosjonelt misbruk. Dette kan igjen være forbundet med emosjonell dysregulering, tap av trygghet og sikkerhet, tap av veiledning og manglende evne til å oppdage og reagere på faresignaler. Dette kan ofte være forbundet til, og medføre, senere traumatisk eksponering som fysisk og seksuelt misbruk, eller samfunns vold. Komplekse traumereaksjoner refererer til resultat av overnevnte type eksponering. Disse reaksjonene kan gå langt utover posttraumatiske stressreaksjoner (PTSD), og de kan inkludere svekkelse på en rekke affektive, kognitive, atferdsmessige og sosiale områder.

I følge Gjestad (2003) kan dette inkludere:

- Selvregulering og regulering av følelsesliv, tilknytning, angst, affektive tilstander hos spedbarn og barn (eksempelvis depresjon).

- Avhengighet, aggresjon, sosial hjelpeløshet og spiseforstyrrelser.
- Seksuelle problemer i ungdomstid og i voksen alder.
- Tendens til å bli offer for nye traumatiske hendelser.

Ettervirkninger kan også gi seg utslag i blant annet: sårbarhet, søvnevansker, sinne, konsentrasjonsproblemer, tristhet, regresjon, rus, kriminelle handlinger osv (New Public Management Group, 2000). Noen barn som kommer til et krisesenter kan ha utviklet komplekse traumereaksjoner. Dette kan for eksempel være svekkelse i tilknytning, biologi, affektregulering (evne til å tåle og å regulere følelser), atferdsregulering, dissosiering, selvbilde og kognisjon (Gjestad, 2003).

Når et barn kommer til et krisesenter kan det ha tilknytningsproblemer. Dette kan gi utslag i usikkerhet om pålitelighet, problemer med grenser, manglende tillit, mistenksomhet, sosial isolasjon og vansker med å tolke andre menneskers emosjonelle tilstander. Når barn som kommer til et krisesenter har en biologisk reaksjon så ser man at barnet har senmotoriske utviklingsproblemer (Gjestad, 2003). Noen barn som kommer til krisesenter kan også ha regredert som følge av komplekse traumer. Det man ofte ser når barn kommer til et krisesenter, er at barnet har problemer med affektregulering. Affektregulering består av problemer med emosjonell selvregulering, problemer med å beskrive indre erfaringer og følelser, vansker med å kommunisere ønsker og behov, og problemer med å beskrive indre tilstander (Gjestad, 2003). Det er viktig at ansatte på et krisesenter hjelper barnet slik at det får kommunisert sine erfaringer og tanker rundt det som har skjedd i hjemmet, hvis de ansatte ser det som hensiktsmessig.

På et krisesenter ser man at noen barn også har problemer med atferd. Atferdskontroll er blant annet problemer med dårlig håndtering av impulser, aggresjon mot andre, selvdestruktiv atferd, søvnforstyrrelser, aggresjon mot andre, problemer med å forstå og godta regler og opposisjonell atferd (Gjestad, 2003). Dette kan man se på barn som kommer til et krisesenter, og det kan være et tegn på at barnet trenger å få kommunisert de hendelser som har skjedd i hjemmet.

Noen barn som kommer til et krisesenter får også problemer med kognisjon. Kognisjon vil si problemer blant annet med å bearbeide ny informasjon, læringsproblemer, vansker med språkutvikling og problemer med oppmerksomhetsregulering (Gjestad, 2003). Dette er også et tegn som ansatte på et krisesenter bør kunne gjenkjenne for å ivareta barnet.

Det man også ser på barn som kommer til et krisesenter er at de kan ha en svekkelse av sitt eget selvbilde, da barn som har opplevde traumatiske hendelser noen ganger kan få et svekket selvbilde. Barn som har et svekket selvbilde kan ha et forstyrret kroppsbilde, og kan føle skyld og skam (Gjestad, 2003). Mange barn som kommer til et krisesenter har fått en eller flere av disse reaksjonene på traumatiske hendelser som de har opplevd i livet. Det er dermed viktig at de ansatte på et krisesenter har mulighet og ressurser til å la disse barna få kommunisere sine hendelser.

Det man også ser er at det ikke er alle barn som utvikler slike ettervirkninger. Det som er avgjørende er hvordan barnet har fått bearbeidet de traumatiske hendelsene de har hatt i livet sitt (New Public Management Group, 2000).

Noen er barn er det man kaller resiliensbarn. Resiliens er prosesser som gjør at utviklingen når et tilfredsstillende resultat. Dette til tross for at barnet har hatt erfaringer med situasjoner som innebærer en relativt stor risiko for å utvikle problemer eller avvik (Borge Helmen, 2005). Barn som opplever store daglige belastninger ved for eksempel vold i hjemmet kan utvikle resiliens og disse barna har evnen til å overvinne belastninger over tid. Resiliens er atferd og internaliserte kapasiteter som kan hjelpe barn til å håndtere eller komme seg igjen etter å ha vært utsatt for stress (Borge Helmen, 2005).

Det at barn utvikler resiliens vil si at barn utvikler en type motstandsdyktighet, og at de mestrer livet til tross for mye motgang (Gjærum, 2006). Det at barnet har en nær fortrolig er viktig for at barn skal utvikle resiliens (Gjærum, 2006). Den nær fortrolige kan være en nabo, venn, lærer og/eller en ansatt på et krisesenter. Mestring er også en viktig faktor når det kommer til å utvikle resiliens. Mestring må blant annet sees i sammenheng med alder, kjønn og kultur. Individets mestringsevne varierer med graden av, arten av og tidspunktet for belastningene (Gjærum, 2006). Dette vil si at når et krisesenter legger opp til for eksempel aktiviteter, når det skal være en samtale med barn, må det tas hensyn til hva barnet mestrer. Det må legges opp til en aktivitet som barnet kan mestre.

Ansatte på krisesenter kan gjennom samtaler og aktiviteter hjelpe barnet til å få bearbeidet noen av hendelsene de har opplevd, hvis de vurderer at en samtale er hensiktsmessig for barnet.

1.4 Problemstilling

I denne masteroppgaven tar jeg for meg problemstillingen:

Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

Jeg besvarer problemstillingen ved å gjennomføre en empirisk undersøkelse.

1.5 Kontekst og bakgrunn

Et krisesenter har som hovedmål å yte hjelp til kvinner og kvinner med barn i krise. Fra 1.11.2010 skal et krisesenter også yte hjelp til menn og menn med barn i krise.

1.5.1 Historikk

Tanken om et krisesenter i Norge stammer fra Den internasjonale folkerettighetsdomstolen om forbrytelser mot kvinner. Denne ble avholdt i Brussel i 1976. Her ble det lagt frem erfaringer fra krisesenter som var i drift i Storbritannia. Kort tid etter det internasjonale kravet var satt frem ble det startet en frivillig norsk krisesentergruppe. Året etter ble det opprettet en krisetelefon. Denne ble drevet av private midler og frivillig arbeid (Aas, 2011-10-22).

Det første krisesenteret som ble opprettet i Norge var i Oslo i 1978. Dette var et senter for mishandlede og voldtatte kvinner. Alle krisesenter som blir etablert er finansiert ved statlige og kommunale midler. Nå blir arbeid på krisesenter lønnet, tidligere var krisesenter driftet gjennom frivillighet. Frem til 1.1.2010 var krisesenter forbeholdt kvinner og kvinner med barn, men fra 1.1.2010 ble alle norske kommuner pålagt å tilby menn som er utsatt for vold i nære relasjoner et tilbud likeverdig med tilbudet som gis til kvinner (NOK!, u.å.-b). Mange kommuner har valgt å legge dette tilbudet i tilknytning til eksisterende krisesentre. I Norge finnes det per 2011, 34 krisesenter (Krisesentersekretariatet, 2004-2011a).

Verdiene til et krisesenter er forankret i FNs kvinnekonvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW 1979). Denne ble vedtatt i 1979 og ratifisert av Norge i 1981. Konvensjonens artikkel nr. 16 inneholder bestemmelser om familieforhold og ekteskap. Det er artikkel nr. 16 som forplikter konvensjonspartene til å treffe tiltak som sikrer kvinner og menn samme rettigheter innenfor ekteskapet. Bestemmelsene i konvensjonen omfatter sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (Barne- likestillings- og

inkluderingsdepartementet, 2007-2008). Verdiene til et krisesenter er også forankret i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (1950) og FNs handlingsplan for tiltak mot vold mot kvinner (Beijing 1995), (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

Hvis den voksne bringer med seg et barn er det viktig at ansatte på krisesenter hjelper barnet og foresatte som er med, slik at både den voksne og barnet kan få den støtten og hjelpen som de trenger og som de har behov for. Ansatte på et krisesenter må ha kjennskap til hva som regulerer driften, lover og når og hvordan de skal melde til barnevernet for å kunne yte best mulig hjelp. Når ansatte på et krisesenter melder bekymring til barnevernet sender de det til barnevernet i den kommunen krisesenteret har tilhørighet.

1.5.2 Statistikk barn på krisesenter

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere statistikk som er hentet fra Sentio Research Norge (Sentio Research Norge, 2010) og tallene er oppgitt i prosent.

Jeg har valgt å bruke statistikk for å vise at det er mange barn som er med en av sine foreldre til et krisesenter. Dette er barn i forskjellige aldre, fra forskjellige kulturer og med forskjellig kjønn. Statistikken er viktig for å danne seg et bilde av antall barn som har vært på krisesenter.

Beboere som hadde barn med på krisesentrene fordelt på antall barn og beboers opprinnelse (prosent).

Antall barn	Totalt			Uten innvandrerbakgrunn			Med innvandrerbakgrunn		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1 barn	49	49	48	52	45	44	50	52	50
2 barn	35	35	33	33	39	39	32	32	30
3 barn	11	11	13	11	12	12	13	11	14
4 barn	4	4	4	4	4	4	5	4	4

5 barn eller flere	1	1	1	1	0	0,9	1	1	2
Antall beboere	859	859	951	295	307	323	513	508	612

2007: 815 beboere hadde med barn på senteret, men syv av beboerne har ukjent opprinnelse og tas ikke inn i prosentgrunnlaget.

2008: 859 beboere med barn på senteret. I totalkolonnen er alle som har oppgitt barn inkludert, også de som har ukjent opprinnelse (de er ikke representert med en egen kolonne i tabellen).

2009: 951 beboere hadde med barn på senteret. I totalkolonnen er alle som har oppgitt barn inkludert, også de som har ukjent opprinnelse (de er ikke representert med en egen kolonne i tabellen).

Når det kommer til statistikken som omhandler beboere som hadde med barn på krisesentre fordelt på antall barn og beboers opprinnelse var det totalt, når man tar med alt fra 2007-2009, 925 uten innvandrerbakgrunn, dette utgjør 36,16 %.

Det var totalt 1663 med innvandrerbakgrunn, det blir 63,84 % (Sentio Research Norge, 2010).

Barnas alder ved første opphold på krisesentrene fordelt på beboeres opprinnelse. (Prosent)

Barnas alder	Totalt			Uten innvandrerbakgrunn			Med innvandrerbakgrunn		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
0-5 år	49	50	50	49	47	46	56	52	52
6-12 år	38	35	34	38	33	35	33	36	34
13-17 år	12	11	12	12	14	14	9	9	11

18 år og over	2	4	4	2	6	5	1	3	3
---------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Antall barn	501	1506	1656	501	543	542	906	883	1087
-------------	-----	------	------	-----	-----	-----	-----	-----	------

2007: I alt 1420 barn var med på krisesentrene, av disse manglet 13 barn opplysninger om beboers opprinnelse.

2008: I alt 1506 barn var med på krisesentrene. Av disse manglet 80 barn opplysninger om beboeres opprinnelse (disse 80 er ikke representert med en egen kolonne i tabellen).

2009: I alt 1656 barn var med på krisesentrene. 27 av disse manglet opplysninger om beboers opprinnelse (disse 27 er ikke representert med en egen kolonne i tabellen).

Når man ser på statistikken som omhandler barn og alder er det totalt, når man regner med alle aldre og fra 2007-2009, 1586 barn uten innvandrerbakgrunn som er med foresatte på krisesenter, dette utgjør 35,5 % (Sentio Research Norge, 2010).

Det er 2876 barn med innvandrerbakgrunn som er med foresatte til krisesenter i følge statistikken som omhandler barn og alder, dette utgjør 64,5 %.

Når man ser på statistikken ser man at det er hovedvekt på barn i alderen 0-5 år som er med foresatte på et krisesenter. I denne alderen er det totalt, fra 2007-2009, 1826,5 barn som er med foresatte på krisesenter, disse utgjør 49,8 %.

Det er også mange barn som er i alderen 6-12 år som er med foresatte på krisesenter. Totalt, fra 2007-2009, er det 1275,5 barn som er med foresatte på krisesenter, det utgjør 34,8 %.

I alderen 13-17 år er det ikke like mange som er med foresatte på krisesenter, totalt, fra 2007-2009, er det 425 barn som er med foresatte på krisesenter, dette utgjør 11,6 %.

Når det kommer til ungdom i alderen 18 år og oppover er det totalt, fra 2007-2009, 136,5 barn som er med foresatte på krisesenter, de utgjør 3,7 % (Sentio Research Norge, 2010).

Når det kommer til statistikken kunne den være vanskelig å forstå siden det er flere mulige feilkilder.

Personer som overnatter på krisesentrene en eller flere netter omtales som beboere.

Noen av sentrene har hatt problemer med å registrere barn og antall døgn barna bor på kriesesenteret riktig. Dette kan føre til feil i statistikken.

Det var ikke alle tall som stemte overens når det kom til statistikken over antall barn på kriesesenter, for eksempel hvorfor Sentio Research Norge har 859 i totalkolonnen for 2007 og ikke 815 er for meg ukjent.

Når det kom til differansen mellom summen av de med innvandrerbakgrunn og uten, i statistikken som omhandler antall barn på kriesesenter, ble ikke den lik totalen på grunn av manglende opplysninger om enkelte beboeres opprinnelse.

Det burde muligens vært en egen kolonne for beboere med ukjent opprinnelse, da dette ville gjort tabellen enklere å lese og forstå.

Når det kommer til statistikken gjeldene barn og alder fra 2007 står det 501 i total antall, i stedet for 1420. Jeg får 1420 i totalsum når jeg summerer totalsummen både med og uten innvandrerbakgrunn fra 2007.

Har kanskje Sentio Research Norge glemt å summere med de med innvandrerbakgrunn fra 2007? I følge min utregning blir totalen 1420, og ikke 501.

Selv om det kan være noen feilkilder i statistikken gir den en viktig pekepinn på hva som er viktig å ta for seg i en masteroppgave som omhandler samtaler med barn på kriesesenter.

Denne statistikken tilsier at det er viktig at ansatte på et kriesesenter kan noe om hvordan man skal ha en samtale med barn ut i fra alder. Ansatte som jobber på et kriesesenter må også ta hensyn til at et barn kan ha regredert. Mennesker som skal arbeide med barn må ta hensyn til hvilket utviklingsnivå barnet befinner seg på når man skal ha en samtale med barnet. Dette for at barnet skal kunne forstå hva samtalen dreier seg om.

Statistikken viser også at det er viktig at ansatte på et kriesesenter kan noe om kulturforskjeller og hvordan man snakker med barn fra forskjellige kulturer. Det er også viktig at de som arbeider med barn vet at det finnes kulturforskjellig innad i Norge også. Kultur er annerledes i Nord-Norge enn den er på Vestlandet. Dette må ansatte på et kriesesenter ta hensyn til når de skal ha samtaler med barn.

1.5.3 Verdigrunnlag og retningslinjer

Norske krisesenter er lagt under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Barne- og familiedirektoratet er en forvaltningsenhet for krisesentrene, og det er de som utbetaler statstilskuddet etter søknad fra vertskommunen (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

Verdigrunnlag

På et krisesenter er arbeidet basert på likeverd, respekt, demokrati, humanisme og feminisme. Et krisesenter arbeider på et politisk og livssynsnøytralt grunnlag. Dette skal føre til at man respekterer brukerens holdninger og valg uansett etnisitet, livssyn eller politisk ståsted (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

På et krisesenter arbeider man på samfunns-, gruppe- og individnivå for alle individers rett til:

- Respekt, trygghet og sikkerhet
- tankefrihet, yringsfrihet, politisk frihet og religiøs frihet
- privatliv
- arbeid og helse
- et liv uten vold og seksuelle overgrep
- beskyttelse under loven (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

Etiske retningslinjer

Etiske retningslinjer skal hjelpe ansatte på krisesentre til å være bevisst sine holdninger og sin forståelse i møte med andre mennesker.

Målet med disse retningslinjene er bedre kvalitet og økt selvinnsikt på hjelpen som ytes til det enkelte individ, samt en forbedring av metodene som brukes til dette arbeidet.

Det overordnede målet med retningslinjene er respekt for de voldsutsatte sin verdighet og rett til å ta egne beslutninger.

Hvert senter bør innarbeide retningslinjer i sitt system for å kvalitetssikre tilbudet. Dette vil da være retningslinjer som ledelsen og alle de ansatte må følge. Når man har retningslinjer kan det være med på å trygge brukerne av senteret, ved at de vet hva de kan forvente når de tar kontakt med et krisesenter.

Brukere ved krisesentre har en rett til å forbli anonyme hvis de ønsker, både ovenfor senterets andre brukere og ansatte. Daglig leder skal imidlertid vite hvem alle er grunnet sikkerheten på huset (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

De som arbeider ved et krisesenter forplikter seg til å ivareta brukerens konfidensialitet og rett til personvern. Ansatte ved et krisesenter har i følge Krisesenterlova § 5, taushetsplikt i henhold til Lov av 1967-02-10 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven) §§ 13 til 13e. Taushetsplikten kan oppheves hvis det er vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på helsen til noen (Krisesenterlova § 5), eller ved meldeplikt til barnevernet (Krisesenterlova § 6).

Ansatte på et krisesenter skriver under på taushetserklæring før de har sin første arbeidsdag. Beboere som kommer til krisesentrene må også skrive under på skjema som gjelder taushetsplikt i forhold til andre beboere. Beboere kan møte mange forskjellige mennesker, men det skal ikke bringes videre ut fra huset hvem som til enhver tid befinner seg på senteret.

1.5.4 Forbund og organisasjoner

Av de 34 krisesentrene som finnes i Norge per 2011 er det kun 14 som er medlemmer i Norsk Krisesenter forbund. Norsk Krisesenter forbund (NOK) er en interesseorganisasjon for krisesentre. Det overordnede målet for NOK er å styrke arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner er et brudd på menneskerettighetene (NOK!, u.å.-a).

En annen organisasjon er Krisesentersekretariatet. Målet til Krisesentersekretariatet er å styrke krisesentrenes arbeid utad. Både krisesenter og krisesentersekretariatet er tilknyttet en felles plattform.

Den plattformen er:

"Vi ønsker å angripe et hvert forhold i samfunnet som legitimerer, underbygger og opprettholder vold mot kvinner. I dette arbeidet er vi partipolitisk nøytrale"
(Krisesentersekretariatet, 2004-2011b).

Et krisesenter velger selv om de ønsker å være medlem av NOK eller Krisesentersekretariatet, eller ingen av delene. Det koster penger hvert år å være medlem og det er ikke alle krisesenter som synes de får nok valuta for pengene sine. De velger derfor og ikke å være medlem.

1.5.5 Lovregulering av krisesenter

Krisesentre er regulert gjennom Krisesenterlova. I Krisesenterlova § 1 står det at hovedformålet til et krisesenter er å sikre et godt og helhetlig tilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner. Et krisesentertilbud skal både være et gratis heldøgns botilbud og et gratis dagtilbud. I tillegg er det et tilbud der mennesker kan få veiledning per telefon og oppfølging i reetableringsfasen (Krisesenterlova § 2a-b-c-d). Det jeg har sett i forbindelse med arbeidet av denne oppgaven, er at ikke alle krisesenter klarer å innfri dette kravet.

Kommuner som har et krisesenter, skal i følge Krisesenterlova § 8, føre internkontroll for å sikre at krisesentrene oppfyller de krav som stilles. Fylkesmannen skal føre statlig tilsyn for å se om kommunene oppfyller sine plikter i henhold til krisesentre og Krisesenterlova (Krisesenterlova § 9).

I Krisesenterlova § 2 står det skrevet at det er kommunen sin oppgave å sørge for at kvaliteten på tilbudet er god nok. Hva som kommer inn under begrepet godt nok, er forskjellig fra person til person og fra senter til senter. Dette kan dermed gjøre at noen kommuner har et annet innhold i sitt krisesentertilbud enn andre kommuner.

Det står i Krisesenterlova § 3 om individuell tilrettelegging av tilbudet. Der står det at kommunen skal sørge for at tilbudet til barn er tilpasset barnets behov. I samme paragraf står det at kommunen også skal sørge for at krisesentre arbeider slik at barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk.

I følge Krisesenterlova § 5 har alle ansatte på et krisesenter taushetsplikt, med unntak av opplysningsplikt til barnevernet (Krisesenterlova § 6). Opplysningsplikten går foran taushetsplikten (Krisesenterlova § 6). Det denne plikten omfatter er tilfeller der barnet flytter hjem sammen med mor eller far, og det er grunn til å tro at barnet kommer til å bli utsatt for vold. Plikten dekker ikke bare tilfeller der barnet blir direkte utsatt for vold, men også hvis barnet blir eksponert for vold på andre måter. Dette kan skje hvis barnet er vitne til, ser eller hører voldsepisoder mellom foreldre (Krisesenterlova § 6).

Hvordan barns rettigheter ivaretas av loven

Når man ser på utformingen av lovteksten, ser man at den er kjønns spesifikk. Rekkefølgen med kvinner først er for å understreke at det er kvinner som er hovedbrukergruppen til et

krisesenter. Barn er tatt med i lovteksten for å synliggjøre at barn også er brukere av krisesentre. Menn og menn med barn som har opplevd vold i nære relasjoner, skal også ha et tilbud på et krisesenter. I løpet av 2012 skal det komme en veileder til Krisesenterlova som tar for seg tilbudet til menn og presiserer hva dette skal innebære. En slik lovgivning kan få konsekvenser for krisesenter slik de er i dag, da ikke alle krisesenter har et fullverdig tilbud til menn og menn som kommer til et krisesenter med barn, per 2011.

I lovteksten er det lite som er rettet direkte mot barn og hvordan de skal bli ivaretatt på et krisesenter. I Krisesenterlova blir det slått fast at det er kommunen som skal sørge for at det er god kvalitet på tilbudet som blir gitt, og at barna blir ivaretatt på en god måte. I loven blir det understreket at hva som er god kvalitet, må sees i lys av de rettigheter barn har etter gjeldende lovverk for eksempel barnekonvensjonen.

Loven sier at barn som bor på krisesenter har de samme behov og rettigheter som alle andre barn. Det står ikke spesifikt i lovteksten hva barn trenger og har behov for når de bor på et krisesenter, dette gjør at det blir opp til hvert enkelt senter hvordan de vil tilrettelegge for barn.

Når et barn har kommet i en slik situasjon vil det ofte kreve spesiell tilrettelegging for at barna skal få dekket sine grunnleggende behov for omsorg, utdanning, stimulering, lek og aktiviteter. Når et barn oppholder seg på et krisesenter har det behov for egne lekerom og aktivitetsrom, og trygge uteareal. Hvis trygghetsforholdene tillater det, bør et krisesenter også ha et eget besøksrom, blant annet for at barn skal kunne ta imot besøk av venner.

Når jeg tolker Krisesenterlova blir det sagt at det er nødvendig for barn at de får tilbud om fritidsaktiviteter, og at det blir lagt til rette for lek. Dette kan kreve assistanse fra ansatte ved det aktuelle krisesenteret, da foresatte ikke alltid klarer å tilrettelegge for dette selv.

Det blir også nevnt i loven at barn som bor på krisesenter kan ha behov for å arbeide seg gjennom traumatiske erfaringer. Barn tilbys derfor, hvis det er mulighet, å ha samtaler med en ansatt. For at et krisesenter skal kunne tilby dette stilles det krav om at en rekke rammebetingelser er oppfylt, og det krever innsikt i barns vilkår og barndom, både hos ansatte ved krisesenteret og foresatte. Et slikt tilbud krever også kunnskap om rettigheter i forhold til barnevernet og andre instanser. De som eventuelt skal ha samtaler med barn, må inneha denne kunnskapen for å kunne hjelpe barnet.

1.5.6 Drift av krisesentre i henhold til loven

På et krisesenter jobber det mennesker som har lang erfaring, og forskjellig utdannelse, med å ta imot kvinner og barn som opplever krise i livet sitt. Et krisesenter kan tilby et trygt og midlertidig bosted, samtaler, samtaler over telefon, forskjellige grupper, råd og veiledning. I det siste har noen krisesentre også erfaring med å ta imot menn og menn med barn. Et krisesenter har gjerne egne rom for beboere, noen rom har også egne tilhørende bad. Det finnes felles lekerom, stue, kjøkken og på noen krisesenter forskjellige aktivitetsrom for beboere, med og uten barn, som midlertidig oppholder seg på et krisesenter. Det er individuelle forskjeller ved alle krisesenter og derfor kan det variere litt mellom hva de kan tilby, men alle krisesenter skal ha de samme grunnleggende tilbudene.

De som jobber på et krisesenter er medmennesker som kan lytte, snakke og gi omsorg for de som er i en vanskelig livssituasjon. På et krisesenter får man hjelp til selvhjelp. De som jobber på et krisesenter tar ikke valg og avgjørelser for brukere/beboere, men de kan være med på å støtte de i sine egne valg.

1.5.7 Oppsummering

Krisesentre har eksistert i Norge i 33 år, men det har ikke alltid vært lønnet arbeid. Tidligere var krisesentre drevet gjennom frivillighet (NOK!, u.å.-a).

Hovedmålet til krisesentre har hele tiden vært å yte hjelp til personer som har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Tidligere var krisesentre forbeholdt kvinner og kvinner med barn, mens det siden 1.1.2010 ble vedtatt at krisesentre også skulle være et tilbud til menn og menn med barn (NOK!, u.å.-a).

Det er ikke alle krisesentre som har et fullverdig tilbud til menn. Noen krisesentre har kun samtaletilbud til menn, men ikke botilbud.

Verdiene til et krisesenter er forankret både i FNs kvinnekonvensjon (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2007-2008) og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

Når man ser på statistikken ser man at det er mange barn som er med mor eller far til krisesentre, og som dermed trenger en samtale.

Det viser seg i statistikken at det er hovedvekt på barn med innvandrerbakgrunn som kommer til krisesenter med foresatte, og at det er hovedvekt på barn i alderen 0-5 år.

På et krisesenter er arbeidet basert på likeverd, respekt, demokrati, humanisme og feminisme (Krisesentersekretariatet, 16-08-07).

I Norge i dag finnes det to forbund/organisasjoner som et krisesenter kan være medlem av, enten Norsk Krisesenter forbund eller Krisesentersekretariatet. Siden et krisesenter ikke er pliktig til å være medlem i noen forbund/organisasjoner, er det noen som velger dette bort. Dette kan ha noe med økonomi å gjøre, da det koster penger å være medlem. Ikke alle krisesentre synes de får nok valuta for pengene og velger dermed og ikke være medlem.

Krisesentre er regulert gjennom Krisesenterlova.

Et krisesenter er et sted der kvinner med/uten barn, og menn med/uten barn kan komme for å få hjelp hvis de har opplevd vold i nære relasjoner.

Hvordan et krisesenter skal drives er hjemlet i Krisesenterlova. Hvert enkelt krisesenter kan ha sin egen tolkning av loven. Dette kan føre til at forskjellige krisesenter har noe varierende tilbud.

Det som alle krisesenter må ha er et tilbud til kvinner med/uten barn, og menn med/uten barn. Dette skal være både et botilbud og et samtaletilbud. Det er ikke alle krisesenter som har botilbud til menn og menn med barn ennå, men de har samtaletilbud. Samtaler kan både foregå ved oppmøte eller over telefon.

Krisesenter skal også ha et tilbud til brukere i reetableringsfasen. Dette vil være brukere som tidligere har benyttet seg av krisesenterets tilbud. Noen krisesenter har nettverksgrupper som primært består av tidligere brukere av senteret. Disse gruppene gjør sosiale aktiviteter som å gå på kino, tur, grille og lignende. For mange brukere er nettverk et viktig sted der de kan utvikle sine sosiale ferdigheter. Noen tidligere brukere av senteret vil trenge mer hjelp i reetableringsfasen, som for eksempel tyding/oversetting av brev eller hjelp til å møte offentlige instanser.

Det som er felles for alle krisesenter er at det ikke er et behandlingssted. Et krisesenter er et lavterskeltilbud. På et krisesenter er hovedprinsippet hjelp til selvhjelp.

Det er Barne-ungdoms og familie direktoratet som er forvaltningsenheten for krisesentre og som utbetaler statstilskuddet. Et tilskudd som vertskommunene må søke om.

Et krisesenter er et lavterskeltilbud og er åpent for nesten alle mennesker som har opplevd vold i nære relasjoner, unntaket er de med store psykiske problemer eller rusproblemer.

De som arbeider på et krisesenter må respektere brukernes holdninger og valg. For ansatte på et krisesenter kan det til tider være vanskelig å respektere brukernes valg, men det er brukeren som bestemmer over sitt eget liv. Brukeren bestemmer selv om de ønsker å reise tilbake til overgriperen eller få hjelp til å starte et liv uten overgriperen. Når man skal jobbe med mennesker i krise er det viktig at man er klar over sine egne holdninger.

Et krisesenter må ha retningslinjer for å kunne kvalitetssikre tilbudet til brukerne.

Taushetsplikten er noe som er viktig på et krisesenter for at brukerne skal føle seg trygge.

Dette gjelder både beboere seg i mellom, og mellom ansatte og beboere. Ansatte på et krisesenter har meldeplikt til barnevernet, og da gjelder ikke taushetsplikten. Man skal ivareta barnets sikkerhet og rettigheter.

Hvis en bruker av et krisesenter ønsker å være anonym, så er dette en mulighet. Den eneste som må vite personalia på alle brukere av senteret er daglig leder, grunnet sikkerheten.

Det er viktig at alle krisesenter har sine retningslinjer og verdier for at brukerne skal få det tilbudet de har krav på. Ansatte på krisesenter må være inneforstått med hvilke verdier et krisesenter bygger på og hvilke retningslinjer krisesenteret de jobber på innehar.

1.6 Oppgavens oppbygging

Videre i denne oppgaven vil jeg ta for meg den teorien jeg har brukt for å analysere problemstillingen min. Deretter vil jeg ha en drøftende oppsummering av teoridelen, før jeg starter på metodedelen. I metodedelen vil jeg begrunne valg av metode i lys av problemstillingen, gjøre rede for metoden, diskutere metodiske utfordringer og ta opp forskningsetikk. Etter metodedelen vil jeg presentere funn fra mine intervjuer. Deretter vil det komme en drøfting, før jeg til slutt skal komme med en konklusjon.

2 Teori

Først i dette kapitlet skal jeg presentere tidligere forskning om samtaler med barn på krisesenter, før jeg tar for meg samtaler med barn på krisesenter.

2.1 Tidligere forskning

Jeg tar for meg to rapporter. Den ene er skrevet i 2009 og den andre i 2010, begge er utgitt som rapporter av Nasjonal kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (www.nkvts.no). Rapportene er valgt da de kan være med på å besvare min problemstilling, siden de omhandler barn på krisesenter.

Carolina Øverlien, Marit Jacobsen og Are Evang (2009) gjorde en studie hvor de kartlegger barn og ungdoms situasjon på krisesentrene, samt deres behov for informasjon, hjelp og oppfølging. Denne studien gir også en forståelse av hvordan barn og unge opplever tiden før, og under oppholdet, og hvilke tanker de har om fremtiden. Dette er den første landsomfattende studien i Norge om barn på krisesenter. Denne studien er finansiert og initiert av Barne- og likestillingsdepartementet (BLD).

Gjennom rapporten har de kartlagt barn og unge på krisesenter når det gjelder deres situasjon, og hvilke utfordringer de møter, samt deres behov for informasjon, hjelp og oppfølging. De fant ut gjennom sin forskning at de ansatte på krisesenter har stort engasjement og interesse for barn og unge som bor på krisesenter, noe som vil gjøre det lettere når de skal ha samtaler med barn. I rapporten sin nevner de også at krisesentrene er i en særegen posisjon til å observere barn med potensielt traumatiserende erfaringer og et mulig stort hjelpebehov.

Rapporten viser også at barn og unge som har opplevd vold i hjemmet trenger hjelp og støtte. Rapporten viser at gjennom intervjuer med barn og telefonintervjuer med de daglige lederne ble det tydelig at det eksisterer store forskjeller fra senter til senter, når det gjelder tilbud til barn under krisesenteroppholdet, oppfølging, kompetanse og erfaring. Rapporten viser til at det kan være flere årsaker til dette. For eksempel økonomiske ressurser og ulike holdninger, og syn på barn som brukere av senteret. Rammebetingelser og kompetanse hos de ansatte kan gjøre at tilbudet til barn varierer fra senter til senter.

Rapporten viser også til at barn de intervjuet formidler at det er viktig for dem å kunne leke og gjøre andre aktiviteter. Det at barn har hobbyer og interesser som de er spesielt interessert i

og mestrer, kan gjøre barnet bedre rustet til å håndtere de psykososiale belastningene det er å oppleve vold. Lek foregår ofte i samspill med andre og dette gir barna glede og en følelse av tilhørighet. Rapporten viser til Waaktaar & Christie (2000) som sier at gruppetilhørighet med jevnaldrende kan ha beskyttende effekt for barn som opplever psykososiale belastninger. Rapporten henviser også til Waaktaar & Christie (2000) når det kommer til at hos traumatiserte barn kan evnen til symbolisering bli fattigere, og dette kan påvirke barnets lek. Rapporten forteller også at barn som opplever vold i nære relasjoner, opplever hendelser som er potensielt traumatiserende. Det å kunne opprettholde disse barnas evne til symbolisering gjennom for eksempel lek, tegning og fortelling, kan være med på å hjelpe barna til å håndtere situasjonen som de er i. Dette har jeg også nevnt i min oppgave, da dette har kommet frem gjennom mine intervjuer.

I rapporten nevner de også at for alle barn kan lek bli et godt middel for meningsskaping, og formidling.

Rapporten ser også på at det er barn i ulike aldre som bor på et krisesenter, men at hovedtyngden er barn i alderen 0-5 år, på det tidspunktet de utførte intervjuene. Rapporten forteller at noen sentre velger å rette oppmerksomheten mellom samspillet mor/barn, mens andre sentre lar barnet bli sett gjennom å lese med dem, leke med dem og lignende.

Rapporten sier også noe om de ansattes utdanning og erfaring. Det som kommer frem er at mange (73 %) av de ansatte som ble intervjuet ønsker mer kunnskaper om samtaler med barn. Denne rapporten viser også at det er noen sentre som helt mangler barnefaglig veiledning, mens flere sentre kontinuerlig benytter seg av barnefaglig ekspertise. Gjennom mine intervjuer har jeg også sett at de ansatte på krisesenter har forskjellig kunnskap om samtaler med barn. Det jeg har erfart er at noen senter har ansatte som jobber spesifikt med samtaler med barn, mens andre senter ikke har dette. Dette er en utfordring når det kommer til samtaler med barn.

Denne forskningen som blir presentert i rapporten viser at denne gruppen barn er i faresonen for å utvikle emosjonelle og atferdsmessige problemer, som angst, depresjon og aggressiv atferd. Samtidig viser denne forskningen at mange barn viser sterk motstandskraft mot psykososiale belastninger. Dette er barn som har utviklet resiliens. Resiliens er noe jeg tar for meg i løpet av oppgaven.

Rapporten sier at til tross for variasjonene trenger disse barna støtte og hjelp i en livssituasjon som innebærer store forandringer. Denne støtten og hjelpen kan barnet få på et krisesenter.

Den andre rapporten jeg så på var ”Den vanskelige samtalen” som er et forsknings- og kompetanse utviklingsprosjekt i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS), Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-Ø) og barne- og ungdomsavdelingen, Bydel Sagene. Dette prosjektet inngår i forskningsprogrammet Oppvekstvilkår, problematferd, og inkludering (OPI) ved Institutt for spesialpedagogikk (IPS), Universitetet i Oslo. Denne forskningen er i hovedsak finansiert av NKVTS og RVTS-Ø, men den er også støttet av RBUP øst og Institutt for spesialpedagogikk, gjennom OPI.

Åse Langballe, Kari Trøften Gamst og Marit Jacobsen skrev i rapport 2/2010 for Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S om: Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnearbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse (Langballe, 2010).

Den vanskelige samtalen er et forsknings- og utviklingsprosjekt vedrørende kompetanseheving og metodeutvikling når det gjelder målrettede samtaler med barn i barnevernet. Denne kunnskapen kan man også dra nytte av på et krisesenter.

Denne forskningen har vist at når barnet blir sett og lyttet til blir det mer synlig både på et organisatorisk nivå og dialogisk nivå. Denne forskningen viser også at rutiner og arbeidsprosesser i høyere grad innlemmer et barneperspektiv. Den viser at de som skal snakke med barnet, i større grad må rette sin oppmerksomhet mot barnets opplevelsesverden, og begrepet barneperspektiv har dermed fått et utvidet forhold. Denne forskningen har også tatt for seg en metode som heter dialogiske samtalemotodikk for barn i dommeravhør (DCM), der det legges vekt på en idealtypisk dialog hvor tematikk som innebærer både kontekst, handlinger, følelser og opplevelser inngår. Dette er noe som man kan videreføre til et krisesenter og ikke bare i et dommeravhør.

Denne undersøkelsen viser hvordan en vedvarende læringsprosess fører til forandringer. Dette dreier seg om forandringer både i form av endret kommunikasjonskompetanse, og endrede holdninger til arbeidsoppgavene. Når man ser på de oppsummerte funnene av denne forskningen, ser man at den metodiske utprøvingen og tilpasningen viste resultat både på system- og individplan i organisasjonen. Det man også så var at de som skulle gjennomføre

samtalen med barnet erfarte i høy grad at det var nyttig å ha et verktøy for samtaler med barn, når omsorgssituasjonen skulle undersøkes. Det man ser er at denne metodens (DCM) faser er et rammeverk som inneholder flere dimensjoner i barnesamtalen. Barnesamtalens kontekst innebærer både det som skjer før, under og etter samtalen. DCM bringer en mer uttømmende informasjon fra barna. Det kan gjøre det lettere å hjelpe dem. Når man får økt informasjon kreves nye organisatoriske rutiner som kan sikre beskyttelse og hjelp til barnet, når det er vurdert som nødvendig og hensiktsmessig.

Dette tror jeg er viktig uansett hvilken instans som har samtaler med barn, også krisesenter. DCM er en metode som de i denne rapporten har forsket på, i forhold til samtaler i barnevernet, men jeg mener man kan bruke resultater fra denne forskningen også når det kommer til samtaler med barn på krisesenter.

Det denne forskningen viser er at når barn føler de blir sett og hørt gjennom en samtale, vil man kunne få frem hvordan barnet egentlig har det i hjemmet. Forskningen viser at de som skal ha samtaler med barn må rette sin oppmerksomhet mot barnets opplevelser, der det må legges vekt på kontekst, handlinger, følelser og barnets opplevelser.

2.1.1 Hvordan hjelpe barn gjennom en samtale

Hvordan barnet blir møtt og ivaretatt er avgjørende for oppholdet på krisesenteret, og på samtalen man skal ha med barnet (New Public Management Group, 2000). Det er viktig at man møter et barn med respekt og tillit når de kommer til et krisesenter, for at de skal føle seg trygge.

For at man skal kunne hjelpe barn gjennom en samtale er kunnskap blant ansatte viktig. Ansatte må vite hvordan de legger opp en samtale for at den skal være til barnets beste. Barnet må føle seg trygg og bli møtt med respekt. For at man gjennom en samtale skal få hjulpet barn, må man også medvirke til at barnet føler seg sett på som unikt og som selvstendige individer med egne behov (New Public Management Group, 2000). Det er viktig at ansatte på et krisesenter tar barn på alvor, og deres historier på alvor.

I følge Antonovsky (Raundalen, 2008) må barn gjennom en samtale få hjelp til å føle at verden er begripelig igjen. Dette vil si at man hjelper barnet til at ytre og indre hendelser og reaksjoner blir fornuftmessige, sammenhengende, tydelige, strukturerte og forståelige. Dette må man gjøre for at barnet skal kunne fortelle om sine opplevelser. I mine intervjuer ser man

at det med tid og ansatte på jobb, kan gjøre at de ikke får hjulpet barnet til å føle at verden er begripelig igjen. De ansatte får ikke mulighet til å sette seg ned sammen med barnet og gjennomføre en samtale.

Barnet blir kanskje, gjennom en slik samtale, i stand til å beskrive og reflektere sin egen vanskelige livshistorie. Selv om det verst tenkelige har forekommet, kan det allikevel forklares og bli forstått. Dette fører til at hendelsen barnet har opplevd blir håndterbar. Dette er Antonovskys andre hovedbegrep (Raundalen, 2008). Det er viktig at man på et krisesenter hjelper barnet til at opplevelsene de har fra hjemmet blir håndterbare, slik at barn kan slippe å ta med seg traumene videre inn i voksenlivet.

Når man sier at noe skal bli håndterbart mener man at barnet opplever at det har ressurser til rådighet, som kan hjelpe de til å møte symptomer og reaksjoner fra de hendelsene som de har blitt rammet av i hjemmet (Raundalen, 2008). For at hendelsen skal bli håndterbar, må ansatte på krisesentrene hjelpe barnet med å finne sine indre ressurser. Dette kan man gjøre gjennom en samtale med barnet. Det er viktig å huske på at man ikke kan få hjulpet barnet gjennom en samtale, men at det ofte skal mange samtaler til. Derfor bør man ikke alltid ha en samtale med barn kun for samtalens skyld, det må være en mening bak gjennomføringen og en hensikt. Hvis man ikke har mulighet for å ha flere samtaler med barnet, bør man kanskje ikke ha en samtale i utgangspunktet. Det vil ta barnet tid å bygge opp en tillit, og mest sannsynlig vil ikke barnet begynne å fortelle om sine hendelser i hjemmet før etter flere samtaler.

Antonovskys siste hovedbegrep er meningsfylt. Dette kommer av at barnet ikke må bli sittende fast i en offer-rolle (Raundalen, 2008). Dette ser man på et krisesenter at noen barn gjør.

Det at noe skal bli meningsfylt dreier seg om å finne mening i å delta i den prosessen som omformer ens virkelighet. Dette inkludert at det er aktiviteter som er meningsfylte, og at det er handlinger som kan bedre den indre og ytre tilstanden som barnet kan befinne seg i. For å kunne bearbeide hendelser må man kanskje gjennomføre en smertefull bearbeiding (Raundalen, 2008). Når man skal ha samtaler på et krisesenter, må den ansatte være klar over hvilken følelsesmessig prosess dette er for barnet. Dette gjør at man må legge opp samtalen på barnets premisser.

2.1.2 Oppsummering

Mange barn opplever vold i familien, både fysisk og psykisk vold. Barn som har opplevd vold kan reagere på forskjellige måter. Noen uttrykker opplevelsene sine gjennom aggresjon, mens andre blir stille og innesluttet.

Noen barn får ettervirkninger av volden de har blitt utsatt for, mens andre ikke utvikler ettervirkninger. Om de utvikler ettervirkninger eller ikke, kommer an hvordan barnet har fått bearbeidet sine traumer. Dette er noe som ansatte på et krisesenter kan hjelpe barn med å bearbeide, i samarbeid med mor eller far. Hvis de ansatte på et krisesenter ikke har mulighet til å ha kontinuerlige samtaler med barn, kan de henvise barnet videre til riktig instans. Det er ikke alltid krisesenter er den riktige instans, men det kan være andre steder hvor de har mer og bredere kompetanse på feltet samtaler med barn

2.2 Samtaler med barn på krisesenter

Når en foresatt med barn kommer på et krisesenter er det først og fremst foresatte som har ansvaret for barnet. Ansatte på krisesenteret tar barna på alvor og legger til rette, i samråd med foresatte.

Når man skal gjennomføre samtaler med barn på et krisesenter må mor eller far som barnet kom sammen med, samtykke til at ansatte skal få gjennomføre samtaler med barnet. Når man har fått samtykke fra mor eller far til å gjennomføre en samtale med barnet, begynner neste del av oppbyggingen som til slutt skal ende i selve samtalen.

Når det kommer til samtaler med barn er det utfordringer knyttet til rammebetingelser som finnes på krisesenter, og det er utfordringer med barnet.

Videre i teoridelen skal jeg redegjøre for utfordringene med kjønn, kultur og utviklingsnivå.

2.2.1 Trygge barnet på situasjonen

Det som er viktig uansett, hvis man velger å snakke med barn, er at de føler seg trygge i situasjonen. Det blir viktig at hjelperen ikke forsterker den avmaktsfølelsen barnet har, men heller prøver å styrke en følelse av makt. Dette kan gjøres ved at hjelperen bruker av sin makt til å gi barnet kontroll over seg selv og sin situasjon (Ohnstad, 1998). For å gjennomføre dette må hjelperen, her vil det være de ansatte på krisesenteret, kunne noe om metoder man kan bruke for å trygge barnet på situasjonen.

For at barnet skal føle seg trygg i situasjonen bør det være samme person som snakker med det hver gang. Dette er med på å skape en kontinuitet for barnet og den ansatte.

Menn/gutter og kvinner/jenter søker hjelp for ulike problemer, de presenterer også problemer ulikt og derfor må de møtes på en ulik måte (Ohnstad, 1998). Når man jobber på et krisesenter må man kunne ta hensyn til at alle barn er forskjellige. Et menneske kan også oppleve kriser på forskjellige måter og man må legge til rette for dette under en samtale. Hvis man ikke vet at jenter og gutter kan reagere forskjellig, kan det bli en utfordring når det kommer til samtale. Ansatte på krisesenter bør være klar over forskjellene mellom kjønn for at barn skal få den hjelpen de trenger og har krav på.

Gutter har gjerne en annen måte å formidle sine opplevelser på enn jenter, og snakker lettere om opplevelser under aktiviteter. Det vil variere hvorvidt krisesentre har denne muligheten til å ta med seg gutter på aktiviteter. Noen aktiviteter kan for eksempel være gokart, fotball og lignende.

Noen krisesentre har god erfaring med og ansatte menn, noe som kan hjelpe til når det kommer til samtaler med gutter.

Det er hvert enkelt krisesenter som bestemmer om de skal ansette menn eller damer, eller begge deler.

På krisesentre generelt ser man at jenter ønsker noe annet, enn gutter, når de skal ut på aktiviteter. Det kan for eksempel være å gå en tur på brygga for å spise is, eller bare for å gå en tur. Jenter uttrykker seg på andre måter enn gutter, og dette må man ta hensyn til når man skal ha en samtale med barn.

Når det kommer til samtaler med gutter eller jenter, bør man gjøre dette på forskjellige måter. Aktiviteter må bli lagt opp slik at det er noe barnet kan mestre og noe som barnet har en interesse for. Det at barn mestrer aktiviteten de holder på med er viktig, og kan være med på å fremme en samtale.

Hvordan et krisesenter får tilrettelagt for samtaler kommer an på rammebetingelser, som for eksempel økonomi og bemanning.

Man ser gjennom den teorien som blir presentert i denne oppgaven, at barn bør få tilrettelagt samtaler ut i fra hvilket kjønn de har (Ohnstad, 1998). Gutter vil reagere annerledes enn jenter når de kommer til en vanskelig situasjon i livet. Siden gutter eksternaliserer sine traumer,

mens jenter internaliserer de, betyr det at samtaler med gutter og jenter må legges opp på to forskjellige måter.

Traumer blir uttrykt på forskjellige måter, og er veldig individuelt. Når man tar med gutter ut på aktiviteter kan man starte en samtale ut i fra stedet man er på eller skal til, og den spesifikke aktiviteten man har foretatt seg eller skal foreta seg (Ohnstad, 1998).

En slik tilnærming til samtaler er som tidligere nevnt gunstig for å etablere et tillitsforhold. Hvis barnet føler at de oppnår en kontakt med den voksne, vil det også bli lettere å snakke om vanskelige emner og opplevelser som barnet har fått erfare i livet.

Erfaringer tilsier også at det er lettere for barn å snakke om vanskelige livssituasjoner når de slipper og se rett på den voksne. Hvis barn og unge sitter på en pult eller lignende, blir det mange ganger vanskeligere for dem å snakke. Det at man må sitte slik og se rett inn i øynene på en voksen gjør at noen barn velger og ikke fortelle. Dette er veldig individuelt og noen barn vil også kunne snakke ved slike tilnærmelser.

Det er også lettere å snakke hvis en er ute og går tur, kjøre seg en tur eller lignende. Dette gjør at barnet kan konsentrere seg om å se på andre ting, og det føles kanskje ikke like personlig og vanskelig å snakke om traumer og egne opplevelser. Dette er viktig å ta hensyn til for at barnet skal kunne åpne seg og snakke om hendelsene dem har opplevd. Man må ta en overveielse om det er til barnets beste at det får en samtale, og åpner seg for en ansatt på et krisesenter. Det er viktig at den ansatte klarer å ta i mot den historien som barnet forteller og forholde seg til den.

Det viktigste er at barnet skal få føle seg trygg nok til å fortelle sin historie, og få hjelp til å bearbeide sine traumer.

Dette gjør igjen at det er viktig at voksne som skal snakke med barn har den kunnskapen som trengs. Hvis ikke de voksne innehar den kunnskapen som er nødvendig kan den voksne bli usikker, og dette er noe barnet merker fort. Den voksne må være trygg på seg selv og sin kunnskap for at samtalen skal bli til det beste for barnet. Hvis den voksne ikke føler seg trygg på sine kunnskaper bør det kanskje ikke forekomme noen samtale.

Noen ganger kan utfordringen være at barnet ikke ønsker å snakke med ansatte på senteret. Barnet velger selv om det ønsker å snakke med de ansatte eller ikke. Generelt har det ikke vært noe problem for krisesentre å innhente denne tillatelsen fra barnet.

2.2.2 Viktigheten og utfordringer i samtaler med barn som er på krisesenter

Det å snakke med barn er viktig for at de ikke skal oppleve senskader. Det finnes flere aspekter ved viktigheten av en god samtale med barn, noe som blir diskutert gjennom oppgaven.

Statistikken viser at det kommer barn til krisesenter fra forskjellige kulturer. Statistikken viser at det er både gutter og jenter som kommer til et krisesenter, og at de er på forskjellig utviklingsnivå. Teorien viser at det er mange utfordringer knyttet opp til kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Med kjønn menes forskjellen på samtaler med gutter og jenter. De har ofte forskjellige behov og ressurser. Dette må det tas hensyn til når man skal ha samtale med barn på et krisesenter (Ohnstad, 1998).

Når det er snakk om kultur i forbindelse med samtaler med barn er ikke det bare snakk om kulturforskjeller på tvers av landegrenser, men også kulturforskjeller innad i Norge. Når man skal snakke med barn må vite noe om kulturforskjeller for å kunne forstå barnet (Ohnstad, 1998).

Utviklingsnivå er også viktig når man skal ha en samtale med barn. Når man skal ha en samtale med barn på krisesenter må man huske på at ikke alle barn forstår alt. Selv om barnet i alder er for eksempel 10 år, kan barnet ha opplevd så mye at det har regredert (New Public Management Group, 2000). De som skal ha samtaler med barn, må finne ut hvilket utviklingsnivå barnet er på. Dette skjer gjennom samtaler med barnet. Det å finne ut hvilket utviklingsnivå barnet er på, er viktig for at barnet skal forstå innholdet av samtalen.

2.2.3 Utfordringer i forhold til barn og kjønn

Når jenter får til noe, tilskriver de ofte dette flaks eller hell. Mens det jenter ikke får til, tilskriver de ofte sine egne indre egenskaper og ressurser. Jenter har ofte lett for å internalisere, altså at de tilskriver det de ikke får til som indre egenskaper de selv har. Dette kan være med på å skape dårlig selvbilde (Ohnstad, 1998).

Dette skiller seg ut fra gutter da de ofte tilskriver det de får til, til sine indre egenskaper og ressurser. Gutter tilskriver det de ikke får til som uflaks eller uhell. De eksternaliserer, altså de forklarer det som er uheldig for de i forskjellige situasjoner ut i fra ytre forhold. Måten gutter

og jenter attribuerer på gir også utslag i hvordan de tenker når det kommer til personlige vansker (Ohnstad, 1998).

Man ser at allerede fra tidlig i barndommen er det et skille mellom jenter og gutter. Jenter har lett for å kritisere andre jenter som skiller seg ut fra mengden, eller som har større fremgang enn de selv har. Jenter bruker språk for å komme nær andre mennesker (Ohnstad, 1998).

Menn/gutter bruker ofte språket til å oppnå noe, eller skaffe seg makt, men kvinner/jenter bruker det for å skape en sosial situasjon som fremmer kontakt og et nærere forhold til andre (Ohnstad, 1998).

Gutter kommuniserer annerledes enn jenter helt fra tidlig barndom. Måten gutter bruker språket på, er vise hvilke evner og kunnskaper de har. Gutter vil ofte prøve å være midtpunktet i en forsamling ved å utfolde seg verbalt. Gutter kommuniserer på denne måten for å kunne beholde friheten sin og beholde sin plass i hierkiet (Ohnstad, 1998).

Siden gutter og jenter har forskjellige måter å kommunisere på vil de også reagere forskjellige på traumer og vanskelige livssituasjoner.

Mange jenter vil holde plagene inni seg, mens gutter heller viser de utad i form av atferdsproblemer (Ohnstad, 1998).

Siden gutter ofte reagerer på denne måten må man se på tilnærmingen man skal ha i forhold til en samtale med disse. Her bør man utføre samtalen på annen måte enn man hadde gjort hvis den var med jenter. For gutter er det ofte lettere å snakke hvis man har en aktivitetsbasert tilnærming. Det er flere måter man kan gjennomføre dette på, blant annet kan man ha en samtale mens man spiller kort. Man kan også få til en samtale hvis man tar med gutter ut på aktiviteter sammen med voksne. Dette gjør at samtalen kan dreie seg om noe konkret, for eksempel plasser man besøker, og en slik tilnærming kan gjøre at samtalen utvikler seg videre (Ohnstad, 1998).

2.2.4 utfordringer med kommunikasjon i forhold til kultur

Tverrkulturell kommunikasjon handler om kommunikasjon mellom individer med forskjellig kulturell bakgrunn. Det man ser gjennom arbeid på krisesenter er at kulturelle forskjeller kan representere hindringer, men de behøver ikke å representere uoverstigelige barrierer (Neegaard, 1998). Uansett hvem man skal snakke med og hvordan kultur de har så

representerer samtalen en utfordring, og det er viktig at den profesjonelle i samtalen lærer seg å stille spørsmål (Neegaard, 1998).

Teknikker i samtaler med barn fra andre kulturer

Når man arbeider med mennesker bør man kunne snakke med barn fra alle kulturer, og kunne tverrkulturell kommunikasjon. Dette for at både barnet, og den som skal ha en samtale med barnet, skal kunne forstå og uttrykke det man ønsker. Når det kommer til samtaler med barn fra andre kulturer så vil det si mennesker som har et annet etnisk opphav, og en annen måte å kommunisere på enn det etnisk norske har (Ohnstad, 1998). Innad i Norge finnes det også flere kulturskiller. Vi kommuniserer annerledes ettersom hvilken landsdel vi kommer fra, bygd/by og lignende (Ohnstad, 1998).

Når man skal føre en samtale kan det være viktig å finne ut av hvilken kultur barnet kommer fra, og hvordan det er vant til å kommunisere fra før. Det at man kan forstå den andres språk og koder er en forutsetning for god kommunikasjon. Som hjelper på et krisesenter er det ikke alltid at man har felles kulturelle referanser med de barn og unge man møter (Eide & Eide, 2007). Det er viktig at man tar dette i betraktning når man skal føre en samtale. Både verbale og nonverbale koder er bestemt av den kulturen eller den samfunnsgruppen barnet tilhører (Eide & Eide, 2007).

Problemer blir løst annerledes ettersom hvilken kultur man kommer fra, og det er viktig at man som profesjonell voksen har en kultursensitivitet og at man stiller kultursensitive spørsmål. Slike spørsmål innebærer at vi er klar over at vår egen væremåte er preget av kulturen som vi kommer fra, og at den væremåten kan gjøre kommunikasjonen vanskelig for barnet. Det er viktig at man er klar over sin egen væremåte når man kommuniserer (Ohnstad, 1998). Kommunikasjon med barn fra andre kulturer kan bli vanskelig da barnet ikke forstår hva det blir spurt om, og heller ikke vet hva det kan stille spørsmål om. Det er viktig at man da forklarer barnet hvordan systemet fungerer og hva som skal skje før, under og etter samtalen (Ohnstad, 1998). Dette må gjøres for at barnet ikke skal bli nervøs og føle mistillit til voksenpersonen som skal føre samtalen. Barnet vil føle seg tryggere dersom det vet på hvilke premisser samtalen skal foregå.

I starten av en slik type kommunikasjon er det viktig å bruke god tid for å etablere en kommunikasjon. Det man ser er at folk fra andre kulturer kan ha et annet forhold til tid, tempo og kontaktform. Hvis profesjonelle ikke klarer å etablere dette forholdet, så kan det lukke for

all videre kommunikasjon (Ohnstad, 1998). Etter at man har etablert den sosiale fasen bør man i neste omgang kartlegge formålet med samtalen. Det er viktig at man formidler klare budskap og har et tydelig kroppsspråk (Ohnstad, 1998).

Hvis det ikke er samsvar mellom verbal- og nonverbal kommunikasjon kan det skape forvirring og usikkerhet. Som profesjonell voksen må man passe på så man ikke dobbeltkommuniserer med barnet.

Tolk

En tolk kan både være noen barn kjenner eller det kan være en utenforstående (Eide & Eide, 2007). Tolken skal ikke mene noe i samtalen, men kun være der for å oversette (Ohnstad, 1998). Når man er tilstede i en samtale med tolk så må den profesjonelle voksne holde øyekontakt med barnet og ikke tolken, mens tolken snakker. Hvis det fremdeles blir problematisk med kommunikasjon, så kan man illustrere det budskapet man ønsker skal komme frem. Når man bruker illustrasjoner så blir kommunikasjonen tydeligere og man kan få forklart bedre (Ohnstad, 1998). Illustrasjoner kan også være med på å hindre forvirring under samtalen med barnet.

Det er viktig å forklare barnet at det kommer til å være med en annen person som skal tolke. Dette må man forklare barnet så godt man kan. Dette skal gjøres for og forberede barnet på hvilke personer som skal være med på samtalen, selv om det ikke er like enkelt.

Det er ikke alltid at tolk er det beste alternativet. Dette gjelder spesielt hvis det er snakk om personlig og fortrolig informasjon. Mange kan få problemer hvis det de skal ta opp er skambelagt eller tabu i hjemlandet. Dette kan gjøre at det blir mer hjelpende å stimulere barnet til å stotre seg frem på dårlig norsk, eller andre felles språk, enn å hente inn hjelp fra en tolk. Det er ikke alltid at det verbale språket er så avgjørende som vi liker å tro. Ved å lytte aktivt, bruke kroppsspråk og bruke god tid kan man komme langt (Eide & Eide, 2007).

Det er viktig at barnet føler seg trygg og er sikker på at det har forstått hva som skal skje og hva vi mener. For at man skal kunne forstå at budskapet har kommet frem til den man snakker med, kan man bruke fire sjekkpunkter (Eide & Eide, 2007).

Man får bekreftet at hjelperen og barnet forstår hverandre ved at barnet sammenfatter eller på en annen måte formulerer innholdet på samtalen.

Det at man kan oppdage og avklare eventuelle misforståelser er en viktig del av kommunikasjonen. Barnet kan misforstå hjelperen, men den som snakker med barnet tror/håper at barnet har forstått eller vil komme til å forstå det de snakket om (selv om dette ikke alltid er tilfelle). Denne formen for mislykket kommunikasjon kan få alvorlige konsekvenser. En grunn til at noen unnlater å sjekke om barnet har forstått budskapet, kommer av frykt for at barnet skal oppfatte dette som kritikk eller som uttrykk for tvil i forhold til barnets evne til å forstå norsk. Man blir redd for at barnet føler seg krenket. Hvis man blir i tvil under noen som helst omstendighet når man har en samtale med barn, bør man undersøke nærmere. Dette kan gjøres ved at man ber den andre sammenfatte eller formulere det som har blitt sagt, da dette heller blir oppfattet som interesse, enn krenkende.

Barnet forstår hjelperen, men hjelperen tror ikke at barnet har forstått. Dette kan føre til at hjelperen blir unødvendig forklarende, belærende eller gjentagende, og dette kan oppleves som nedvurderende for barnet. Igjen kan det være til hjelpe at barnet får mulighet til å sammenfatte det som har blitt snakket om, hvis man er redd for at barnet ikke har fått med seg alt. Dette er med på å gi et bedre bilde av det som barnet eventuelt ikke har fått med seg.

Disse sjekkpunktene kan man bruke uansett om det er tolk involvert i samtalen eller ikke.

Ikke alle kulturer er vant til det samme, og man må da legge rammene for samtalen innenfor noe de er kjent med og stille spørsmål som de kan forstå. Eide og Eide (2007) skriver om verbale koder og nonverbale koder. Slike koder er det viktig at man tar hensyn til, og kjenner til når det kommer til barn fra andre kulturer, både innad i Norge og fra andre land. Det som er ” greit ” å snakke om i Norge, kan være tabubelagt i andre land og kulturer. Dette påvirker barnet når den skal snakke med voksne. Barn vet ikke alltid hva som ikke er tabu i Norge, og hva som kanskje er det. Uansett om noe er tabubelagt skal man som profesjonell kunne snakke med barnet om temaet, men det kan være lurt at den voksne vet noe om dette (Neegaard, 1998).

2.2.5 utfordringer med kommunikasjon i forhold til barns utviklingsnivå

Når man skal snakke med barn er det viktig at man legger samtalen på et slikt nivå at barnet kan forstå hva samtalen dreier seg om. Det er forskjell på hva et lite barn forstår i forhold til et eldre barn. Barnets forståelsesmuligheter og reaksjonsmønstre er annerledes etter hvilket utviklingsnivå de er på.

Barn som har levd eller lever i vanskelige livssituasjoner har ofte et lavere funksjonsnivå enn alderen tilsier (Øvreeide, 2005). Dette vil da tilsa at ansatte på et krisesenter må tilrettelegge samtalen etter barnets faktiske kognitive nivå og barnets språklige forutsetninger, ikke alderen (Øvreeide, 2005). Man må kunne tilpasse samtalen til det utviklingsnivået barnet man skal snakke med er på. Det blir dermed viktig at ansatte på krisesenteret vet hvilken alder og hvilket utviklingsnivå barnet de skal ha en samtale med er på, for at samtalen skal kunne gjennomføres på best mulig måte.

Spedbarn til 1 ½ år

I denne perioden er ikke barnet så språklig av seg og man må tilrettelegge kommunikasjon i forhold til det (Raundalen, 2008). For barn som befinner seg i denne alderen og på dette utviklingsnivået, kan man for eksempel bruke bilder og korte fortellinger for å fange barnets interesse, og for at man kan få en forståelse for hvordan barnet har det. På dette alderstrinnet er barnet i stand til å vise reaksjoner på umiddelbare her-og-nå forhold (Øvreeide, 2005). På dette stadiet kan barn peke ut både personer og gjenstander når du spør de om hvem det er, eller hva det er. På kommando kan de gå både til mamma, pappa og kose med søsken (Raundalen, 2008). Siden de har et begrenset ordforråd og ordforståelse er de i liten grad i stand til å overføre virkelighet til et abstrakt språk (Raundalen, 2008). Når man skal ha samtale med barn på dette alderstrinnet og utviklingsnivået bør man også kunne noe om ansiktsuttrykk og nonverbal kommunikasjon.

Barn kan uttrykke mye gjennom nonverbal kommunikasjon, og da er det viktig at man som voksen person ikke tolker dette feil, men ser den type kommunikasjon objektivt.

Den informasjonen vi får fra barn på dette alderstrinnet, vil komme fra observasjoner av barnet, som vi deretter tolker. Når vi tolker den observasjonen som er gjort, må vi tolke spesifikke reaksjonsmønstre og generelle atferdsmønstre (Øvreeide, 2005). Ansatte på et krisesenter må være forsiktige, slik at de ikke tolker og analyserer for mye. Man må kun tolke det som barnet helt spesifikt har gitt uttrykk for. Slike observasjoner kan foregå når barnet er i lek eller når barnet er i samspill med andre barn eller voksne (Øvreeide, 2005). En slik observasjon kan gi mye informasjon om hvordan barnet har det, og det er viktig at barnets signaler blir tolket objektivt.

Når barn skal samhandle med andre barn, kan ansatte observere på hvilke premisser leken foregår og hvordan barnet samhandler med andre.

For å tolke hvordan barnet har det i en situasjon så kan man se hvordan barnet bygger opp forventinger til det som skal skje. Det som blir veldig tydelig i denne alderen er emosjonaliteten i uttrykksformene og i svarene som barnet reagerer på (Øvreeide, 2005). Hvis man ønsker å vite noe om barnets livsbetingelser må man se på barnets generelle trivsel, konsentrasjon og vitalitet (Øvreeide, 2005). Dette går også på observasjon av barnet.

Siden barn i denne alderen ikke er så språklig av seg, må man ta hensyn til dette når man skal føre en samtale (Raundalen, 2008).

Barn i denne alderen bruker mye kroppsspråk og nonverbal kommunikasjon, dette gjør det viktig å tolke hva barnet prøver å formidle. Ansatte på et krisesenter beskriver det å kunne tolke hva barnet sier, som en vanskelig jobb. Det som fort kan skje er at man tolker feil. Ansatte på et krisesenter må være objektive når de tolker det barnet formidler. Som Øvreeide (2005) påpeker er det viktig at man tolker spesifikke reaksjonsmønstre og generelle atferdsmønstre. Den informasjonen den ansatte skal tolke er ofte baserte på observasjon (Øvreeide, 2005), og da er det viktig at man er objektiv. Når man er ansatt må man huske på og kun tolke det barnet har gitt spesifikk uttrykk for. Slike uttrykk kan komme til syne når den ansatte har en interaksjon med barnet, eller barnet interakterer med andre barn i lek og lignende (Øvreeide, 2005).

Som profesjonell voksen og ansatt ved et krisesenter, kan man få vite mye om barnet ved å observere hvordan det leker. På denne måten kan man finne ut om barnet viser aggressiv atferd eller ikke.

Alderen 1 ½ til 4 år

Når barnet blir 1 ½ - 4 år vil det fortsatt kommunisere ved at vi som voksne aktivt tolker og reagerer på deres emosjonelle uttrykk og gester. Barnet vil på denne tiden også begynne å bruke språket, knyttet til sitt kroppsspråk (Øvreeide, 2005). Når dette skjer kan barnet videreformidle sine tanker rundt det som har skjedd hjemme.

Noen barn har større behov for å prate enn andre barn om det de har opplevd, og det må man ta hensyn til når man jobber med barn. Når barnet er 4 år kan det være svært språklig aktiv rundt sine egne handlinger, opplevelser og tidligere erfaringer. Barnet kan bruke handlingssekvenser og lekeatferd for å arrangere og søke etter oppmerksomhet, og for å få frem sin mening og sin opplevelse (Øvreeide, 2005).

Når man snakker med et barn på dette alderstrinnet kan man se at barnet, først og fremst, fortsatt søker kommunikasjon for å få en sosial respons på her – og – nå situasjonen (Øvreeide, 2005). De som kan gi en slik respons kan være alt fra foreldre til naboer, til profesjonelle voksne som jobber på et krisesenter. Barnet ønsker å få en respons på den handlingen som er utført. Dette gjelder uansett om det er gjennom verbal kommunikasjon eller lek. Barn i denne alderen er ikke like flinke til å kommunisere om hendelser som har hendt tidligere, men kan sammenligne erfaringer som skjer her – og – nå med gjenkjennelsesassosiasjoner. Hvis barn kan få utfoldet seg gjennom lek, rollespill, tegninger og lignende vil dette kunne føre til gjenkjennelsesreaksjoner, og beskrivelser av tidligere forhold (Øvreeide, 2005). Grunnet dette bør man legge opp til lek og lignende når man skal føre en samtale med barn på et krisesenter. Dette kan også være med på å skape tillit til barnet, slik at de ved en senere anledning ønsker å fortelle oss noe om sine tidligere erfaringer med voksne omsorgspersoner.

Språket som barn i denne aldersgruppen benytter seg av fungerer best knyttet til observerte her – og nå situasjoner. Barn vil selv bruke språket sitt aktivt for å konstruere og strukturere opplevelsene som de har i øyeblikket. I denne fasen er barnets språk preget av overgeneraliserte kategorier, eller helt spesifikke fenomener. Den forståelsen som barn har av hendelser er en egosentrisk og emosjonell logikk. Den virkelighetsfølelsen som barn har i denne aldersgruppen er ennå sterkt forankret i sosial bekreftelse på dets opplevelser og beskrivelser (Øvreeide, 2005).

Denne virkelighetsfølelsen som barn har er det viktig at man tar vare på, hvis man skal kunne føre en samtale med barnet etter hvert. På denne måten kan man få bygd opp tillit til barnet, ved at barnet føler en bekreftelse. Da kan man få en samhørighet med barnet og bli den personen barnet søker til når den ønsker å formidle noe, både positivt og negativt.

Sterke opplevelser, både positive og negative, kjente og ukjente, kan ha en hallusinatorisk karakter som gjør at barnet går langt inn i opplevelsen og har liten forståelse for at det er noe uavhengig som bare ”jeg” opplever (Øvreeide, 2005).

Opplevelser som barna har kan bli vanskelig å rekonstruere siden en slik rekonstruerende fortelling forutsetter at barnet har en bevissthet om at det er ”jeg” som har hatt opplevelsen. Når man skal snakke med barn som har hatt sterke opplevelser er det viktig at man vet at forklaringen til barnet kan bli sprikende og usammenhengende. Dette trenger ikke skje på grunn av at barnet har dårlig hukommelse eller liknende, men fordi barnets allerede skjøre

bevissthet om seg selv ble visket ut i denne sammenhengen (Øvreeide, 2005). Dette er noe som man må være klar over når det kommer til barn som har hatt og/eller har en vanskelig livssituasjon, og som man ønsker å kommunisere med. Når man da ønsker å snakke med barnet er det viktig at man bruker de rette assosiasjonene, slik at barnet kan knytte sin erfaring til noe. Det man kan se når barn i denne alderen skal fortelle en narrativ historie er at de ikke behersker strukturen i det. Barn i denne alderen kan ofte begynne med slutten og/eller noe annet som de finner interessant. Når man da skal snakke med barn i denne alderen er det viktig at man tolker barnets hendelser og tidligere opplevelser ut fra signifikante enkeltutsagn (Øvreeide, 2005).

Når barnet kommer i 2-3 års alderen vil de begynne å ha en forståelse for hva som er rett eller galt når det kommer til handlinger. Barn i denne alderen kan også la skyldfølelsen styre handlingene og fortellingene til barnet. Barn i denne alderen kan ofte handle amoralsk og impulsivt. Barnet begynner i denne alderen å få en konsekvens - moralsk forståelse, det vil si at de forstår at desto større skade desto mer gal var handlingen (Øvreeide, 2005). For noen barn var det selve tanken bak handlingen. Noen barn gjør handlinger som volder skade enten på inventar eller på andre mennesker for å få uttrykk for sine følelser.

Det man ser, er at barn i denne alderen kan ha utviklet en aktsomhet for voksnes fordømming av dets atferd. Barn i denne alderen er ofte sterkt preget av ideer om omnipotens, at det finnes noe allmektig som styrer (Øvreeide, 2005).

Når barnet er kommet i denne aldersgruppen har de ofte et animistisk verdensbilde. Et slikt syn på verden vil si at barnet tillegger fysiske gjenstander, prosesser og hendelser menneskelige egenskaper, forklaringer og reaksjoner. Barnet kan også i denne aldersgruppen tilegne leker menneskelige karakter, og bruke de som sosiale partnere (Øvreeide, 2005).

Barn i denne aldersgruppen kan også benytte seg av magisk tenkning. Magisk tenkning vil si at barnet opplever en direkte sammenheng mellom andres og sine egne følelser, tanker og ønsker, og det som skjer rundt dem. Hos barnet er dette en konkret opplevelse, av at det er sammenheng mellom et ønske eller en tanke og det fenomenet som opptrer. Når barn tenker på denne måten om årsaker er det knyttet opp til barnets begynnende opplevelser om skyld for sine handlinger og tanker. Det at barnet benytter seg av magisk tenkning er en egosentrisk begrensning i barnet (Øvreeide, 2005).

I tredje leveår blir barn også klar for enkle rollespill og direkte forklaringer knyttet til situasjoner de kan kjenne igjen, for eksempel å kle på seg, pusse tenner og lignende. I denne alderen kan de også leve seg inn i situasjoner der den voksne vil noe annet enn barnet (Raundalen, 2008).

Når man skal kommunisere med et barn kan man se at det er de emosjonelle og psykologiske kategoriene som først vil bli synliggjort, markert og bekreftet i en samtale. At dette skjer kan forstås som at barnet først begynner å få en forståelse av sine omgivelser ut fra de psykologiske og sosiale reaksjonene som blir skapt i en slik dialog. Det første barnet møter er de sosiale og psykologiske fenomenene og kategoriene. Disse fenomenene og kategoriene blir igjen det som barnet generaliserer som sitt første bevisste verdensbilde (Øvreeide, 2005). Det er vi som voksne som gir de dette verdensbilde. Som omsorgsperson for barn i denne aldersgruppen blir det første store utviklingsprosjektet å støtte de i å bli kjent med seg selv, og sine fysiske og psykologiske prosesser (Øvreeide, 2005). Dette er med på å danne utgangspunktet for de neste måtene å forstå verden på som er mer distanserte og logisk/matematiske (Øvreeide, 2005).

Det egosentriske, magiske, omnipotente og animistiske verdensbildet blir også et sosialt fenomen som er skapt gjennom dialog med omsorgspersoner, og blir deretter en spesiell egenskap eller begrensning hos barnet. For barn er dette en viktig, og første byggestein for det videre sosiale fellesskapet (Øvreeide, 2005).

Når barnet blir 3-4 år pågår det en omfattende mental utvikling, og barnet lærer seg sted, tid og måter for en rekke atferdsformer. Barn i denne alderen lærer for eksempel å si i fra når de skal på do, og de kan hente og bringe hvis de får beskjed om det. Det er også i denne alderen at de kan identifisere og peke ut en rekke gjenstander blant annet fly, arm, ben og lignende. Etter hvert kan barn, når de kommer i 3-4 års alderen, gjengi at de har forstått diverse begreper som for eksempel å vaske seg. De kan også lære seg sanger med opptil flere vers, lære farger og kalle mennesker de kjenner med navn. I denne aldersgruppen begynner de også å kunne beskrive følelser og de kan nå arbeide med årsaksforhold (Raundalen, 2008). Dette kan være med på å utvikle samtalen til noe mer forståelig, både for barnet og for ansatte som skal være med under samtalen.

Barn på dette alderstrinnet kan gjengi begivenheter som har skjedd på en ganske strukturert og logisk måte (Raundalen, 2008). Dette vil være med på å gjøre samtalen lettere, og man kan få en bedre forståelse for hva barnet har gått igjennom og opplevd i sin hjemmesituasjon. Selv

om barnet på dette alderstrinnet kan gjengi begivenheter, så er det ikke alle som ønsker det. Da må man legge til rette for det og la samtalen utvikle seg i et litt saktere tempo. Det er viktig at barnet ikke føler noe press for å fortelle, men at barnet kan fortelle om sine opplevelser i sitt eget tempo. På denne måten kan barnet føle seg trygg på situasjonen og ønske å fortelle mer. Det er viktig at samtalen foregår på barnets premisser.

Når barnet kommer i aldersgruppen 1 ½ år til 4 år er det andre ting man må ta hensyn til, enn ved alderen 0- 1 ½ år. Øvreeide (2005) skriver at når barnet kommer i denne alderen bruker det språket, og knytter det opp mot kroppsspråket. Dette gjør at ansatte på et kriesenter slipper å tolke like mye, og det kan dermed bli mindre misforståelser.

Øvreeide (2005) skriver at barn i denne alderen bør få utfolde seg gjennom lek og aktiviteter, siden dette kan føre til gjenkjennelsesreaksjoner og beskrivelser av tidligere forhold. Når barnet er kommet i denne alderen bør ansatte på kriesenter legge opp samtalen gjennom lek og aktiviteter.

Når barn kommer i dette alderstrinnet får de mulighet til å gjengi begivenheter på en mer logisk og strukturert måte, enn de tidligere har hatt mulighet til (Raundalen, 2008). Dette kan være med på å gjøre samtalen mer forståelig og logisk for de som skal føre en samtale med barnet. Når barnet får til å gjengi mer av sine egne opplevelser, slipper ansatte som skal ha samtalen med barnet å tolke like mye som i tidligere leveår. Dette gjør at mulighetene for misforståelser synker, og er en heldig utvikling for selve samtalen.

Alderen 4 til 8 år

Når barn kommer i 4-8 års alderen kan de følge med på en historie på TV, et fortalt eventyr eller en lest bok. De kan oppfatte begivenheter og plukke opp ting i samtaler som de hører. Når barn kommer i denne alderen klarer de selv å orientere seg i nabolaget og de kan fint kle på seg selv. Når barnet kommer i denne alderen kan de tegne ting som er lett gjenkjennelig, slik som for eksempel ben, armer, hode og lignende (Raundalen, 2008). Dette gjør at barn også kan få mulighet til å tegne hva som har skjedd hjemme, og at man på den måten skaffer seg et utgangspunkt for en videre samtale. Tegning er også noe som de fleste barn kan mestre, og dermed blir ikke dette til en skummel oppgave de føler avmakt ovenfor. Tegninger kan være en fin måte å få en forståelse av barnets tanker og følelser. Det som også kan være en hjelp når man skal snakke med barn på dette alderstrinnet, er at de nå kan gjenkjenne personer på bilder og gjengi navn på dem, objekter og begivenheter (Raundalen, 2008).

Siden barn i denne alderen kan gjenkjenne begivenheter, kan de også fortelle mer presist om hvordan de har hatt det hjemme og de kan identifisere den personen som eventuelt har gjort de noe vondt. Det som er viktig å huske på under en slik samtale er at de fleste barn er lojale mot sine foreldre, noe som de skal få lov til å være, men vi må hjelpe de til å få uttrykt sine følelser.

Når barnet kommer i alderen 4-8 år begynner de å utvikle sannhetsbegrep, rudimentært tidsbegrep og andre logiske kategorier. I tiden frem mot 8 års alderen kulminerer dette vanligvis i at barnet behersker de fleste grunnleggende logiske og relasjonelle begreper. Dette er vel å merke i konkrete sammenhenger. Dette vil si at barnet nå begynner å kunne fremstille sine opplevelser og erfaringer mer sammenhengende i dialoger og fortellinger. De trenger fremdeles hjelp til å lage sammenhengende narrativer (Øvreeide, 2005). Når man jobber innenfor helse og omsorg, så kan man være den personen som hjelper barnet til å lage disse sammenhengende narrativene. For at barnet skal ville høre på det du har å si, så må man ha bygget opp en tillit i forkant. Dette kan gjøres gjennom blant annet lek.

Det er begrenset hvilket tidsspenn barn i denne alderen kan bevege seg i med sine nye begreper, og det vil være vanskelig for barn å rekonstruere en erfaring som har skjedd tidligere til nåtidig forståelsesform. Dette har ikke med dårlig hukommelse å gjøre, men det har med at barnet i denne aldersperioden har raskere psykologisk utvikling, der forståelsen av verden utvikles til stadighet, kvalitativt og kvantitativt (Øvreeide, 2005).

Hvis barn i denne alderen skal kunne ha en stabil forståelse av erfaringer og hendelser, er det vesentlig at barnet sammen med andre kan lage en historie om hendelsen i tidsmessig nærhet til barnets konkrete erfaringer. Opp mot skolealder trenger barnet fremdeles handlinger og lekpreget aktivitet, for å kunne formidle nyansert om sine opplevelser og for å kunne ta inn ny informasjon (Øvreeide, 2005).

Alderen 8 til 12 år

Den forståelsen som barn i denne aldersgruppen har av intensjonalitet som en del av det moralske bildet, gjør at det blir dratt inn mot en vanskelig vurdering og ny vurdering, av sin egen intensjonalitet. I denne perioden kan barn stå overfor liknende moralske problem, som da det tidligere tenkte magisk om sine tanker og ønsker. Hvis barnet ut fra sine ønsker og sin nysgjerrighet har oppsøkt en situasjon, kan barnet lett bli fanget i skyldfølelse. Dette gjelder selv om handlingene og styringen i situasjonen i hovedsak blir utført av andre. Det er først når

barnet kommer nærmere ungdomsalder at de tydeligere kan vurdere seg selv i moralske spørsmål ut fra både handling og intensjon. Det er først når man får til dette at intensjoner og ansvar skilles tydeligere fra handlinger, sosialt ansvar og skyld kan bli plassert hos en voksen med mer moralsk forståelse (Øvreeide, 2005).

Som nevnt kan barn i denne alderen følge med på tv, plukke opp ting i samtaler som de hører og lignende (Raundalen, 2008), og dette kan være med på å gjøre en samtale med barnet både lettere og verre. Når barnet plukker opp enkelte ting som blir sagt i en samtale, kan de miste sammenhengen og ting kan bli tatt ut av kontekst. Barnet kan dermed misforstå noe som blir sagt. Det at barnet klarer å følge med på tv kan også være en bra egenskap. Dette gjør at barnet kanskje klarer å sette ord på noe som har skjedd i deres egen hjemmesituasjon også.

Siden barnet i denne alderen klarer å fortelle mer sammenhengende om sine erfaringer og opplevelser (Øvreeide, 2005), kan barnet lettere forklare hvordan de har det i en samtale.

Under samtale med barn er det viktig at man forteller barnet at det som eventuelt har skjedd aldri er barnet sin skyld, men alltid den voksnes. Dette må barnet bli fortalt flere ganger for at det ikke skal bli fanget i en skyldfølelse. Hvis barn blir fanget i en skyldfølelse unnskylder de ofte handlingen som har blitt utført mot dem, eller andre, og det blir vanskelig for barnet å komme seg videre. Dette blir den ansatte på krisesenteret sin oppgave, å hjelpe barnet å forstå at det aldri er barnets skyld.

Barnet trenger lekpreget aktivitet helt opp til skolealder for å kunne fortelle og formidle sine opplevelser (Øvreeide, 2005). Derfor er det viktig at krisesentre har både økonomi og ansatte nok, til å ta med barn og unge ut på aktiviteter.

Alderen 12 år og oppover

En tolvåring som er velutviklet kan i store trekk følge en som er ”voksen” i verbal dialog, hvis barnet er i en trygg situasjon (Øvreeide, 2005).

Når man sier at barnet kan følge en som er voksen i en verbal dialog, mener man at barnet vil kunne beherske de fleste moralske og logiske kategorier som de voksne benytter seg av. Siden barnet nå kan tenke hypotetisk, kan det også få mulige alternativer. I denne alderen kan barnet fremstille erfaringer og hendelser i en tidsmessig sammenheng, og med en logisk struktur. Planer og forutsigelser som barnet har, klarer barnet å behandle intellektuelt uten direkte tilknytning til realiteter (Øvreeide, 2005).

Når barnet er 12 år er det i besittelse av hypotetisk tenkning, og det gir et mer markert rom for det ideelle, altså et ideelt alternativ til det som faktisk forekommer. Ideelt baserte krav til virkeligheten kan være med på å gjøre barnet destruktivt og sårbart. Når man skal føre en samtale med barn i denne alderen så kan det være en utfordring å gå inn i deres idealer, uten og for tidlig avvise dem som urealistiske (Øvreeide, 2005).

Mange barn håper og tror at alt skal ordne seg og at foreldre skal finne sammen igjen, noe som sjeldent skjer. Mange barn har et ideal om at mor og far skal bo sammen, og at barnet skal få bo med sine søsken. Dette er det viktig å snakke med barn i denne alderen om, slik at de forstår hvordan realiteten er. Det som voksne oppfatter som realistisk kan virke like urimelig på barn i denne alderen, som ungdommens ideelle forståelse for den voksne. Dette kan være med på å gjøre samtaler vanskelig, da det kan bli store kommunikasjonsproblemer og misforståelser (Øvreeide, 2005).

Det er først i slutten av ”ungdomstiden” at man blir i stand til å skille mellom at det logisk mulige, det ideelle og det praktisk mulige er forskjellige kategorier som ikke alltid kan ventes, eller vil, være i overensstemmelse. Det å kunne balansere det hypotetiske opp mot de realitetene som foreligger vil si at man inntar et ”voksent” perspektiv. Dette gjør at handlinger og valg peker mot et mål, som er realistisk å kunne oppnå. For at man skal kunne få til denne balansegangen så kreves det livserfaring og utprøving, helst innenfor en romslig, men trygg og grensemarkerende voksenkompetanse (Øvreeide, 2005). Hvis denne kompetansen og rammen ikke er tilstede, så kan barnets nye kognitive kompetanse bli selvdestruktiv (Øvreeide, 2005). Dette kan skje i familier der det blir utøvd fysisk og psykisk vold, som igjen vil si at barn man skal ha samtaler med på et krisesenter kan ha blitt selvdestruktivt. I slike familieforhold får man ikke trygge rammer og det kan også være lite, eller alt for mye, grenser, noe som igjen kan gjøre barnet usikkert. Det er også viktig at barn og ungdom får tid til å bygge opp en egen selvstendighet og at de får en kognitiv og emosjonell stabilitet (Øvreeide, 2005), men for at dette skal kunne gjennomføres må de ha trygge rammer og stabilitet i hjemmesituasjoner.

Generelt så ser man at følelsesmessig press og belastninger i stor grad påvirket barnets aktuelle evne til kognitiv fungering. Hvis barn og ungdom står overfor vanskelige temaer, og i pressede situasjoner, så ser man at de lett kan regredere og fungere på et nivå som tilsvarer et yngre alderstrinn. Barn og unge kan være følelsesmessig låst ut i fra tidligere måter å forstå en

situasjon som oppstår på, mer enn slik de egentlig skal fungere på nåværende alderstrinn. Det man ser er at barnets kognitive fungering er sammensatt og ujevn (Øvreeide, 2005).

For at barnet skal forstå hva samtalen dreier seg om, og hva hensikten med samtalen er, må man legge samtalen på riktig utviklingsnivå. Det er forskjell på hva et lite barn forstår i forhold til et eldre barn. Øvreeide (2005) skriver at barn som har opplevd vanskelige livssituasjoner, kan ha regredert, og ha et lavere funksjonsnivå enn alderen tilsier.

2.2.6 Oppsummering

Når man arbeider på et krisesenter, er det viktig at man ivaretar barns rettigheter. Det er foresatte som har ansvar for sitt eget barn når de bor på et krisesenter, men det er ikke alltid de klarer dette. Mange mødre/fedre klarer å ta seg av barna sine, selv om de har opplevd en krise. Ansatte på krisesentre må da hjelpe mor/far med å legge til rette for barnet. Dette kan dreie seg om samarbeid mellom krisesenteret og barnets skole eller barnehage. Det er viktig at det blir en forutsigbarhet for barnet, selv om det bor på et krisesenter.

Et krisesenter bør vektlegge samtaler med barn, med eller uten mor/far. Dette er for at barnet skal få bearbeidet de traumene de innehar. Barn skal kunne føle seg trygge på et krisesenter. For at barn skal ønske å fortelle om sine erfaringer og traumer, må de som jobber på et krisesenter, opparbeide seg en tillit hos barnet og de må trygge barnet på situasjonen. Det er flere metoder man kan bruke for å opparbeide seg tillit, men noe som går igjen flere steder er å bruke aktiviteter som metode.

Det å bli med barn på ulike aktiviteter har vist seg å være gunstig. Barnet ser på denne måten den ansatte i forskjellige settinger, og den ansatte får på denne måten opparbeidet seg en relasjon til barnet. En relasjon må være tilstede for at barnet skal være trygg på situasjonen og ha tillit til den voksne. Det er viktig at barn får gitt uttrykk for sine opplevelser.

Det at ansatte på et krisesenter får gjennomført samtaler med barn kan være viktig for at barnet ikke skal utvikle senskader. Det er ikke alltid det er hensiktsmessig å føre en samtale med barnet, bla hvis man ikke har mulighet til å følge opp samtalen, føler seg utrygg på situasjonen eller lignende. Det er da viktig at de ansatte kan henvise barnet videre til riktig instans.

Det er flere utfordringer knyttet til samtaler med barn, blant annet kjønn, kultur og alder. Gutter og jenter har forskjellige behov når det kommer til å bearbeide traumer. Dette er noe

ansatte på et krisesenter må ha kunnskaper om, kjønnsforskjeller. Hvilken kultur barnet kommer fra har også betydning for samtalen. Det er viktig at ansatte på krisesenter har kunnskap om forskjellige kulturer, for å kunne forstå barnet bedre i samtalen. Utviklingsnivå har også betydning for hvordan man legger opp samtalen. En samtale med et barn på for eksempel 4 år er annerledes enn samtaler med barn på for eksempel 12 år. Ansatte på et krisesenter må kjenne til forskjellige tilnærmer til barn i forskjellige aldre.

Hvert krisesenter finner tilnæringsmåter som de mener fungerer og som de har gode erfaringer med.

2.3 Oppsummerende drøfting av teori

Når man ser på de perspektivene som er presentert hittil i oppgaven, ser man at krisesentre selv bestemmer hvordan de skal gjennomføre samtaler med barn er. Det er forskjellig praksis ved de forskjellige krisesentrene som finnes, og nesten alle krisesentre har sine egne rutiner når det kommer til samtaler med barn. Det er også opp til krisesenteret selv om de finner det hensiktsmessig å ha en samtale med barnet. Det kan være flere årsaker til at et krisesenter ikke ønsker å ha barnet inn til samtale, blant annet at barnet skal bo kort tid på senteret, at den voksne ikke føler seg trygg nok i denne sammenhengen og lignende. Det er ikke alle ansatte på et krisesenter som føler seg komfortable med å ha samtaler med barn. Dette kan komme av at de har for lite kunnskaper når det kommer til samtaler og ikke vet hvilke metoder de skal bruke i samtalen.

Alle kommuner har en plikt til å ha et krisesentertilbud, men tilbudet kan variere fra senter til senter. Noen kommuner velger å kjøpe tjenester av andre kommuner, og dermed innfri kravet om krisesenter på denne måten. Dette kan gjøre at for noen blir reiseveien til et krisesenter lang, men de har i alle fall et tilbud.

For å komme til et krisesenter trenger man ikke henvisning fra lege eller andre instanser, man kan komme på eget initiativ. Man trenger heller ikke å ringe i forveien, men kan komme på døra. Hvis man har opplevd vold i nære relasjoner, både fysisk og psykisk vold, kan man komme til et krisesenter for samtaler eller for å bo. Man kan også velge å være en telefonbruker, hvis det føles tryggere.

Siden et krisesenter ikke er et behandlingssted, men et lavterskeltilbud som gir hjelp til selvhjelp, kan ikke mennesker med store psykiske problemer eller et rusproblem benytte seg

av tilbudet. Dette er en gruppe som mange ganger kan oppleve vold i nære relasjoner, men som faller utenfor krisesentertilbudet. Kommunen har plikt til å hjelpe disse gruppene også, men det er ikke alle kommuner som har et egnet tilbud.

Barn har rett, krav og behov for et tilbud som er tilpasset deres ønsker når de befinner seg på et krisesenter. Dette er viktig at alle krisesentre tar hensyn til. For barnet kan det være en vanskelig situasjon å komme på et krisesenter, og det er dermed viktig at barnet blir tatt vare på.

Barn er forskjellige og dermed blir også metodene for å jobbe med barn forskjellige. Det viktigste er at de tilrettelegger og har et tilbud til denne brukergruppen. Barn som kommer til et krisesenter med mor eller far kan ha opplevd fysisk eller psykisk vold selv, og dette er det viktig å kunne noe om når man skal ha samtaler med barn. Barn som har opplevd vold i nære relasjoner kan vise dette på flere måter. Noen barn ønsker å snakke om det de har opplevd, andre ønsker ikke dette. Ansatte på et krisesenter må respektere barnets avgjørelse, uansett hva barnet velger å gjøre. Man kan ikke tvinge et barn til å fortelle sin historie, dette må barnet få bestemme selv.

Det er viktig at barn som kommer til et krisesenter sammen med mor eller far får tilbud og en mulighet til å snakke om sine opplevelser, for å unngå senskader, hvis de ønsker dette.

Ansatte som jobber på et krisesenter må være klar over at for noen mødre/fedre har livssituasjonen vært vanskelig over tid. Dette kan føre til at de ikke klarer den daglige omsorgen for barnet sitt og dermed ikke klarer å ha samtaler med barnet selv.

Det er viktig at samtalen blir lagt til rette og gjennomført i henhold til barnets beste, hvis det først skal være en samtale. Det er flere utfordringer i samtaler med barn. Erfaring og statistikk tilsier at det er utfordringer blant annet knyttet til kjønn, kultur og alder.

Gutter og jenter reagerer ikke likt når de opplever traumer i en hjemmesituasjon, og dette må det tas hensyn til når man skal føre en samtale med barn. Jenter liker ofte roligere aktiviteter enn gutter, og dette må ansatte på et krisesenter ha kjennskap til. Hvordan et krisesenter legger opp til samtaler med jenter og gutter er forskjellig, men hvert senter finner metoder som passer ut i fra de forutsetningene senteret har.

Kommunikasjon i forhold til kultur er også viktig når man skal føre en samtale med barn. Man ser i følge statistikken at det er overvekt av barn med innvandrerbakgrunn som kommer

til et krisesenter. Det gjelder både statistikken som omtaler barnas alder og antall barn som er med foresatte på krisesenter (Sentio Research Norge, 2010).

Barns utviklingsnivå er også en utfordring når det kommer til samtaler. Når man skal tilrettelegge for en samtale med barn må man ta hensyn til hvilket utviklingsnivå barnet er på. Et lite barn trenger andre tilnæringsmetoder enn eldre barn når det kommer til samtale. Siden barn kan regredere når det opplever traumer, må ansatte på krisesentre finne barnets utviklingsnivå, og ikke bare reell alder. For å få til dette må ansatte inneha kunnskaper.

I neste del av oppgaven kommer metodedelen, der jeg skal ta for meg hvilken metode jeg har brukt for å få til undersøkelsene mine. Jeg skal også gå gjennom hvilke data jeg har funnet.

3 Metode

Hensikten med metode er å skaffe informasjon som gir svar på: Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

I denne delen av oppgaven skal jeg gå gjennom hvilken metode jeg har valgt for og utforske problemstillingen. I denne delen av oppgaven skal jeg også diskutere metodens validitet og ta opp forskningsetiske aspekter.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju

Når man har valgt en ide og et tema som igjen har ført til en problemstilling må man ta stilling til hvilken type forskningsstrategi og design man vil bruke. I forskningsstrategi kan man skille mellom to ulike metoder, kvalitativ og kvantitativ metode (Ringdal, 2001).

Siden jeg i denne oppgaven har valgt å bruke kvalitativ metode som forskningsdesign, skal jeg utdype litt mer om hva kvalitativ metode er og gjøre rede for og begrunne mitt valg.

3.1.1 Ut fra hvilke kriterier er denne metoden valgt

I denne oppgaven har jeg valgt empirisk undersøkelse som metode. Det tema jeg har valgt er det skrevet en del om tidligere. Det var viktig at det ble foretatt et utvalg av allerede eksisterende litteratur, dette for at oppgaven ikke skal bli uoversiktlig.

I min oppgave har jeg valgt empirisk undersøkelse som metode, dette er kvalitativ metode.

Kvalitativ metode er valgt for å besvare problemstillingen og for å kunne se problemstillingen fra flere vinkler, både teoretisk og ved intervju. I min oppgave har jeg laget en intervjuguide som viser hvordan mine intervjuer ble gjennomført.

Gjennom intervjuer har jeg fått samlet inn data, mens jeg har brukt allerede eksisterende materiell i teoridelen. Dette er gjort for å belyse problemstillingen på best mulig måte.

Thagaard (2003) har tre forskjellige tilnæringsmåter til kvalitativt intervju. Disse tre tilnærmingene er:

- Et intervju kan betraktes som en samtale, fordi den er preget av lite struktur. Her står informanten fritt til å ta opp tema og forskeren følger opp på dem.

- Et intervju preget av streng struktur. Her er spørsmål og rekkefølgen fastsatt.
- Et intervju som er en mellomting mellom de to ovenfor.

3.1.2 Begrunnelse av valg i kriteriene

I min oppgave har jeg valgt et intervju med lite struktur, da jeg hadde gitte temaer på forhånd, og oppfølgingsspørsmål. Jeg hadde en intervjuguide, med temaer, som ble brukt i intervjusituasjonen. Dette hadde både fordeler og ulemper. Fordelen var at et intervju med lite struktur gjorde at jeg fikk mye informasjon. Grunnlaget for at jeg valgte et intervju med lite struktur var for å la informantene selv fortelle mest mulig ut i fra gitt temaer. Gjennom å ha et intervju med lite struktur ønsket jeg å oppnå omfattende og fyldig informasjon om informantenes erfaring når det kom til samtaler med barn. Gjennom mine oppfølgingsspørsmål ble det mer dybde på intervjuet, og en refleksjon rundt spørsmålene. Det var viktig med oppfølgingsspørsmål for at min problemstilling skulle bli besvart på best mulig måte. Oppfølgingsspørsmålene tok utgangspunkt i det informantene fortalte, og omvisningen som var på senteret før selve intervjuet startet. Omvisningen på senteret før intervjuet gjorde at man fikk en bedre forståelse av hva informantene fortalte. På omvisningen gikk vi gjennom hvilke type rom som var på senteret, og hva de ble brukt til. Dette gjorde at rammene for intervjuet ble satt med en gang. Gjennom omvisningen fikk man en forståelse av hva informantene fortalte.

3.1.3 Alternative metoder som ble vurdert, men ikke brukt

Det ble vurdert å gjennomføre et intervju med streng struktur. Dette ble valgt bort til fordel for intervju med lite struktur. Det ble ansett at et intervju med streng struktur ville gjøre informantene mer bundet til spørsmål, og at de dermed fikk lite spillerom til å uttale seg.

3.2 Utvalg av krisesenter og personer

3.2.1 Kriteriene for utvalg

Når det kommer til selve utvalget, har jeg kun valgt tre informanter ved to forskjellige krisesenter. Jeg valgte å intervju to personer på det ene krisesenteret, hver for seg, siden de hadde jobbet sammen med samtaler med barn. På det andre krisesenteret valgte jeg å intervju

en person siden denne personen hadde hovedansvaret for samtaler med barn og den andre som det var ønskelig og intervju var blitt sykmeldt.

3.2.2 Strategisk utvalg

Mitt valg av informanter var et strategisk utvalg, siden jeg valgte informanter som jobber på krisesenter og arbeider med samtaler med barn. Jeg valgte å intervju to på krisesenter A og en ansatt på krisesenter B.

Krisesentrene jeg hadde valgt ut var fra forskjellige fylker. Grunnen til at jeg valgte informanter fra forskjellige fylker var fordi det var krisesenter fra to forskjellige fylker som svarte på henvendelser angående intervju.

3.2.3 Personer som hadde arbeidet med barn

De informantene som ble intervjuet hadde arbeidet med samtaler med barn på krisesenter. Det var et ønske fra forsker når henvendelse angående intervjuer ble forespeilet, at de som skulle intervjues hadde arbeidet med samtaler med barn. Det var selve krisesenteret som valgte ut de som ble intervjuet, på bakgrunn i at de hadde arbeidet med samtaler med barn over lengre tid, og dermed hadde erfaring med dette temaet.

3.2.4 Hvem ble invitert og hva ble de invitert til?

Jeg startet med å sende ut mail til 4 krisesenter med ønske om og intervju 2 personer på hvert krisesenter. Etter at jeg kun fikk svar fra 3 krisesenter valgte jeg å ringe det fjerde. Det ble gjort flere henvendelser både per mail og per telefon til de 4 sentrene, men kun to sentre opprettholdt kontakten etter en periode. Disse 2 krisesentrene ble dermed de som var aktuelle for gjennomføring av intervjuer.

I min oppgave valgte jeg å intervju 3 personer på 2 forskjellige krisesenter.

De som ble invitert ble invitert til et intervju, der de på forhånd fikk informasjon om at intervjuet ville ha lite struktur. De fikk også beskjed om at det ville ta utgangspunkt i forskjellige temaer, og ikke direkte spørsmål. Temaene ble spesifisert gjennom intervjuguiden.

3.2.5 Motiver for på takke nei

På krisesenter 3 ble det vanskelig å få til noe intervju da de ikke stilte seg positivt til dette. De ønsket ikke å bli intervjuet, og fortalte også at de ikke hadde noen egne personer som arbeidet konkret med barn og samtaler med barn. Vi hadde en avtale om å gjennomføre intervjuet i mars 2011, men denne avtalen ble avlyst av krisesenteret. Det ble satt opp et nytt møte i april, men denne ble også avlyst av krisesenteret. Etter dette ble det vanskelig å få tak i daglig leder som hadde sagt ja til å bli intervjuet. Etter flere mailer og telefoner ble kontakten avsluttet av forsker, da krisesenteret ikke henvendte seg tilbake.

Når det gjelder krisesenter 4, svarte de ikke på henvendelse per mail eller telefon. Det er derfor usikkert hvorfor dette krisesenteret ikke ønsket at det ble gjennomført intervjuer.

3.2.6 Hvem utgjorde utvalget?

Mine informanter var alle kvinner på ca 40-55 år, som jobber med samtaler med barn på krisesenter. Mine informanter hadde jobbet mellom 10-20 år på krisesenter.

3.3 Planlegging av intervjuene

3.3.1 Hvordan har informantene gitt samtykke til å delta?

Når det kommer til etikken i forhold til planlegging av intervjuundersøkelsen, så omfatter dette å innhente informantenes samtykke til å delta i studien, sikre konfidensialitet og vurdere konsekvenser som studien kan ha for informantene. Ut i fra et etisk perspektiv bør en gyldig forskningsdesign produsere kunnskap som minimaliserer skadelige konsekvenser og som er fordelaktig for mennesker (Kvale, 2010).

Før man kan starte intervjuet må man ha fått informanten sitt samtykke til å delta. Når det er gjort kan man sette i gang intervjuet.

Informantene har gitt sitt samtykke til å delta på intervjuene gjennom mail og telefon korrespondanse.

3.3.2 Hvordan er konfidensialiteten ivaretatt

Det er viktig at informanten får beskjed om at materialet er konfidensielt, og kun skal bli brukt til oppgitt formål. Det er viktig at forskeren har respekt for informanten for at intervjuet skal kunne gjennomføres på en bra måte (Kvale, 2010).

Etikken i forhold til rapportering sier noe om konfidensialitetsprinsippet som må vurderes. Det må også spørsmålet om hvilke konsekvenser den offentlige rapporteringen har for informantene og den gruppen de representerer (Kvale, 2010).

Konfidensialiteten er ivaretatt ved anonymisering av informantene i oppgaven.

3.3.3 Hvilke konsekvenser kunne det ha for informantene å delta i studien?

Konsekvensene for informantene ved å delta i studien var ikke veldig stor. Det som kunne blitt en konsekvens var at informantene ikke følte at de kunne fortelle fritt, hvis de ikke var sikret konfidensialitet.

3.3.4 Intervjuets form: samtale

Selve intervjuene startet med en omvisning på krisesenteret. Dette gjorde at man fikk dannet seg et inntrykk av senteret før selve intervjuet. Deretter gikk informantene og forsker inn på et rom som informantene hadde ordnet. Der tok selve intervjuet form. Det startet med et tema fra intervjuguiden, samtalen tok automatisk retning inn på andre temaer. Dette gjorde at jeg som forsker måtte passe på at samtalen ikke ble for vid, og at man holdt seg innenfor de temaer som var fastsatt. Det gikk greit å få samtalen tilbake på de "riktige" temaene. Det var også viktig at jeg som forsker stilte oppfølgingsspørsmål for å få bedre svar på problemstillingen min. Informantene virket trygge på sin kunnskap og hadde et ønske om å formidle den. Under hele intervjuet hadde jeg intervjuguiden foran meg, slik at jeg raskt kunne se temaene hvis det ble nødvendig. Jeg ønsket at informantene skulle få snakke mest mulig, men jeg stilte spørsmål hvis jeg ønsket at noe skulle bli utdypet.

På bakgrunn av at jeg valgte et intervju med lite struktur, hadde jeg en intervjuguide med tema og ikke spørsmål. Dette skulle gjøre at intervjuet ble mer som en samtale.

Temaene ble valgt for å kunne belyse problemstillingen på best mulig måte, da jeg gjennom denne guiden håpet å få svar på hvordan krisesenter tilrettelegger og gjennomfører samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå. Under selve intervjuet ble det også

noen oppfølgingsspørsmål som dreide seg om kjønn, kultur og utviklingsnivå. Disse spørsmålene ble stilt etter at informantene hadde snakket om krisesenteret de jobbet på. Det var informantene selv som dreide tema inn på rammebetingelser og utfordringer ved barnet. Når informantene gjorde dette fikk jeg mulighet til å spørre mer detaljer om hvilke utfordringer de hadde med gitte rammebetingelser, og hvilke utfordringer de hadde med barn i samtaler. Informantene kom da inn på at det var utfordringer med kjønn, kultur og utviklingsnivå. Ved å følge opp den informasjonen som ble gitt under intervjuene med oppfølgingsspørsmål, kunne jeg bedre besvare min problemstilling.

3.3.5 Tid, sted og lokaler

Mine intervjuer ble gjennomført på 3 uker i mars 2011, og intervjuene varte ca 60 min hver. Intervjuene ble foretatt på krisesentrene der informantene arbeidet.

Grunnen til at intervjuene ble holdt på krisesentrene, var for å kunne se rammene for de svarene som ble gitt i forhold til temaer. På denne måten ble det også lettere å gjennomføre intervjuer, ved at de ble holdt i informantens sin arbeidstid. Informantene fikk selv velge tidspunkt for intervjuene og passet det inn når de hadde mulighet. Informantene stilte med rom under intervjuet, slik at jeg ikke trengte å organisere et rom. De valgte samtalerom som de følte egnet seg og som var ledig. Informantene valgte også å ha en omvisning på krisesenteret før selve intervjuet startet. Dette gjorde at man bedre kunne komme med oppfølgingsspørsmål under selve intervjuet.

3.3.6 Intervjuguiden

Et intervju skal utføres på grunnlag av en intervjuguide og med en reflektert tilnærming til den kunnskapen som søkes. Det må også tas hensyn til intervjusituasjonens mellommenneskelige relasjon (Kvale, 2010).

Jeg lagde en intervjuguide i planlegging av intervjuene. I en intervjuguide skal man ta for seg forskningens sentrale spørsmål eller temaer. En intervjuguide skal også være til hjelp for intervjueren, slik at man ikke mister fokus på hva intervjuet skal inneholde (Ryen, 2006).

I min intervjuguide var temaene:

De forskjellige temaer er:

- Hvilke erfaringer finnes i forbindelse med barnesamtaler?
- Hvilke utfordringer finnes i forbindelse med barnesamtaler?
- Hvilke tilnærminger, metoder og rammebetingelser er i forhold til samtaler med barn?
- Hvorfor er barnesamtaler viktig?

Det min intervjuguide førte til var en del oppfølgingsspørsmål. Disse oppfølgingsspørsmålene tok utgangspunkt i omvisningen som hadde vært før selve intervjuet og hva som ble sagt i samtalen. Oppfølgingsspørsmålene dreide seg i hovedsak om rammebetingelser, kultur, kjønn og utviklingsnivå.

3.4 Gjennomføring av intervjuene

På det ene krisesenteret jeg gjennomførte intervju skulle jeg egentlig intervju 2 personer, men da jeg kom til senteret var det bare en som hadde mulighet, da den andre ikke var på jobb grunnet sykdom. Dette fikk konsekvenser for antall informanter jeg hadde. Grunnet sykdom hos denne personen ble det heller ikke et intervju senere, da personen var langtidssykmeldt.

På krisesenter A hadde jeg to informanter som svarte på mine spørsmål, noe som var nyttig. Begge disse personene arbeidet med barn og samtaler med barn

3.4.1 Intervjuet som prosess fra start, gjennomføring og avslutning

Når jeg ankom de krisesentrene der jeg skulle gjennomføre mine intervjuer fikk jeg en omvisning på hvert sted før vi startet med intervjuene. På denne omvisningen gikk vi gjennom de rommene som fantes i huset, og jeg fikk litt historie om hvert enkelt senter. Dette gjorde at jeg i løpet av intervjuet fikk stilt oppfølgingsspørsmål. Da kunne jeg bruke den kunnskapen jeg fikk ved at vi gikk gjennom krisesentrene før selve intervjusituasjonen. Dette gjorde at jeg fikk mer utfyllende svar enn det jeg kunne fått uten denne omvisningen.

Det jeg så ble fordelen med et slikt intervju var at informanten kunne bruke egne ord, og fritt fortelle sine erfaringer. Denne typen intervju ga også mulighet til å få utdypet det jeg ønsket svar på, og det ga meg muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål.

3.4.2 Presentasjon

Før selve intervjuet startet presenterte jeg meg selv og fortalte litt i korte trekk hva jeg ønsket skulle komme ut av intervjuet. Etter dette fikk jeg som forsker en omvisning rundt på det enkelte kritesenter. Når det var gjort gikk vi inn på samtalerommet og pratet litt om kritesenter generelt, for eksempel hvor mange beboerrom de hadde på senteret, antall ansatte og lignende. Dette gjorde at det ble en bra stemning og at man ble litt kjent før selve intervjuet startet. Dette gjorde at informanten ble trygg på situasjonen og følte seg bekvem.

3.4.3 Retning på samtalen

I min oppgave så man at et ved et intervju med lite struktur, var det lett at intervjuobjektene snakker veldig mye rundt selve tema, og det ble min jobb som forsker og pense intervjuet inn på riktig spor igjen. Dette ble en utfordring på alle intervjuene. Det jeg ser at jeg kunne gjort annerledes, er å velge konkrete spørsmål og ikke tema til intervjuene. Dette kunne gjort at jeg fikk mer konkrete og ufullende svar, noe som igjen ville hjulpet meg til å besvare problemstillingen.

3.4.4 Erfaringer i forhold til tillit, fortrolighet, åpenhet og dokumentasjon

Når man befinner seg i en intervjusituasjon er det viktig at det blir skapt tillit og fortrolighet mellom meg som forsker og mine informanter. Når jeg begynte med temaene fra intervjuguiden var informanten både klar og trygg i situasjonen. Å skape tillit og fortrolighet fører ofte til åpenhet, og må til for at informantene skal føle seg frie til å fortelle. For å oppnå dette kan en viktig del være at rammene for intervjuet er gitt på forhånd (Ryen, 2006).

Under selve intervjuet sørget jeg for at mine informanter ikke følte situasjonen som stresset, men at de følte at de kunne snakke fritt, innen for de gitte temaer.

Det siste som skjer i en forskningsprosess er at man må rapportere resultatene fra prosjektet. Dette kan være gjennom artikler, studentoppgaver og lignende. En forskningsprosess er ikke ferdig før man har fått rapportert resultatet (Ringdal, 2001).

3.4.5 Andre erfaringer

Det som kan være en feilkilde i forhold til de resultatene jeg har fått, er at det er brukt få informanter, slik at resultatet kanskje ville blitt annerledes hvis utvalget var større. Grunnen til

at utvalget ble så lite var omfanget på selve oppgaven og manglende respons fra det 3. og 4. krisesenter.

Det jeg har sett i ettertid av intervjuene er at kontakten med krisesentrene burde blitt etablert tidligere, slik at jeg hadde hatt bedre tid til å finne alternativer, og jeg burde kontaktet flere krisesentre. Det som jeg også ser i etterkant av intervjuene er at jeg burde henvendt meg både via mail og telefon flere ganger enn det som ble gjort. Dette for å purre på de sentrene som jeg ønsket kontakt med. Dette ville jeg gjort annerledes hvis jeg skulle gjort intervjuene på nytt. Ved å gjøre dette kunne jeg kanskje fått flere informanter og et større drøftingsgrunnlag.

3.5 Dokumentasjon av intervjuene

Når det kom til selve intervjuet valgte jeg å ta notater gjennom samtalen i stedet for lydopptak. I etterkant ser jeg at det var både ulemper og fordeler ved dette. Når jeg gjorde mine notater gjorde jeg det under samtalen. Rett etter samtalen fikk jeg renskrevet notatene mine på data. Det som ble vanskelig når jeg tok notater, og ikke hadde det på lydbånd, var at det lett kunne bli mine egne tolkninger av situasjonen. Dette var jeg oppmerksom på når jeg skulle renskrive mine notater. Hvis jeg skulle gjort en slik undersøkelse igjen ville jeg gjort det annerledes, da ville jeg valgt lydbånd.

3.5.1 Transkribering

Det fjerde stadiet i intervjuundersøkelsen er transkribering. Dette vil si å klargjøre intervjumaterialet for analyse, dette medfører vanligvis transkribering fra tale til tekst (Kvale, 2010).

Etikk i forhold til transkribering dreier seg om at man må ta hensyn til konfidensialitet og man må vurdere spørsmålet om hva det vil si å foreta en lojal skriftlig transkripsjon av informantens informasjon (Kvale, 2010).

Når det kommer til validitet i forhold til transkribering reises det spørsmål når man velger språklig stil for transkribering, om hva som utgjør en gyldig overføring fra muntlig til skriftlig form (Kvale, 2010).

Når man transkriberer skaper man en skriftlig presentasjon av muntlig tale (Ryen, 2006). En slik prosess gjør at man får god kjennskap til materialet.

Mitt datamateriale ble til ved at jeg tok notater underveis i intervjuet og etter intervjuet. Disse notatene ble renskrevet og deretter var de klare til å kunne brukes i en tekstsammenheng.

Jeg startet med min transkribering etter at alle intervjuene var gjort. Dette førte igjen til et ferdig resultat, i form av skriftlig materiale som jeg skal presentere videre i oppgaven min.

Under tema validitet, punkt 3.7, gjøres noen refleksjoner på hvordan måten jeg gjorde det på, påvirket kvaliteten på de tekstene som jeg legger til grunn for undersøkelsen.

3.6 Gjennomføring av teoretisk analyse

3.6.1 Hvordan er denne formen for analyse valgt?

Når man skal finne ut av hvilken analyseringsmetode som er best, må man gjøre en analyse på grunnlag av undersøkelsens formål og emneområde.

Det finnes flere etiske sider ved analysering som omfatter blant annet spørsmålet om hvor dypt og kritisk intervjuene skal analyseres, og hvor vidt informantene skal på være med å bestemme hvordan uttalelsene deres skal tolkes (Kvale, 2010).

Når det kommer til validitet og analyse så har noe å gjøre med hvorvidt spørsmålene som stilles til intervjueteksten er gyldig, og om fortolkningene er logiske (Kvale, 2010).

Det finnes i følge boka til Kvale (2010) tre forskjellige metoder når det kommer til analysering. Disse tre metodene er meningsanalyse, språklige analyser og teoretiske analyser.

I min oppgave har jeg valgt en teoretisk analyse for å se den informasjonen jeg har fått opp mot problemstillingen min, og de utfordringene jeg har tatt for meg, kjønn, kultur og utviklingsnivå. Dette gjorde at jeg fikk et svar på min problemstilling ved hjelp av empirisk undersøkelse.

3.7 Validitet

I en oppgave med vitenskapelig forskning er det viktig å validitetssikre forskningen.

Validitet i forhold til planlegging sier noe om at gyldigheten av kunnskapen som blir produsert avhenger av kvaliteten og metoden som brukes for studiens formål og evne (Kvale, 2010).

Det er en utfordring når utvalget av informanter er så lite, siden man da ikke får så mye data man kan bruke, og drøfte opp mot teori.

Validitet når det kommer til rapportering involverer spørsmålet om hvorvidt en rapport gir en valid beskrivelse av hovedfunnene i studien, samt lesernes rolle som validitetsdommere av resultatet (Kvale, 2010).

Etikken i forhold til verifisering sier noe om at det er forskerens etiske ansvar, at de rapporterer av kunnskap som er så sikker og verifiserbar som mulig. Dette innebærer også spørsmål om hvor kritiske spørsmål man kan stille til intervjuobjektet (Kvale, 2010).

Validitet sier noe om hvorvidt en intervjustudie undersøker det den ment å undersøke, og reliabilitet henviser til hvor pålitelig resultatene er. Når det kommer til verifisering er det forskerens etiske ansvar å rapportere kunnskap som er så sikker og verifisert som mulig (Kvale, 2010).

Spørsmålene om reliabilitet og validitet strekker seg utover begrepsmessige og tekniske problemer. Når man snakker om validitet, snakker man om begrepene pålitelighet og gyldighet. Reliabilitet har med forskningsresultatenes troverdighet og konsistens (Kvale, 2010).

Når det kommer til validitet i min oppgave vil jeg si at mine intervjuer undersøkte det de var ment til å undersøke ut fra mitt ståsted som forsker, nemlig hvordan krisesenter tilrettelegger og gjennomfører samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

Det som også ble synlig i mine intervjuer var utfordringer når det kom til rammebetingelser.

Når det kommer til mine intervjuer så kan det hende at krisesentrene har utelatt noen informasjon når de skulle fortelle om sine erfaringer. Begge krisesentrene har også fortalt noe om en ideal situasjon når det kom til samtaler med barn, men det var kun det ene senteret som hadde det slik i praksis.

3.7.1 Hvordan påvirker måten intervjuene er dokumentert kvaliteten på studien?

Validitet i forhold til intervjusituasjonen har her å gjøre med intervjupersonens troverdighet, og kvaliteten på selve intervjuet. Intervjuet bør inneholde en grundig utspørring om meningen med det som blir sagt og en kontinuerlig kontroll av informasjon som blir gitt (Kvale, 2010).

3.7.2 Hva ligger til grunn for studien

Det som ligger til grunn for studien var at samtaler med barn hadde blitt nedprioritert på det krisesenteret jeg jobbet ved tidligere. Jeg ønsker derfor å finne ut hvordan man eventuelt kunne få dette i gang igjen og hvilke betingelser som da må være oppfylt.

Barn som kommer til et krisesenter med en foresatt har ofte vært utsatt for en vanskelig situasjon, og har behov for å fortelle om dette til noen.

Etikken i forhold til tematisering er at formålet med intervjuundersøkelsen ikke bare bør diskuteres med hensyn til den vitenskapelige verdien av kunnskapen som søkes, men også med hensyn til forbedring av den menneskelige situasjonen som utforskes (Kvale, 2010).

Validering når det kommer til tematisering vil si at undersøkelsens gyldighet avhenger av hvor logisk utledningen fra teori til forskningsspørsmål er, og hvor solide studiens forutantakelser er (Kvale, 2010).

Mitt formål med undersøkelsen var å finne ut hvordan krisesenter tilrettelegger og gjennomfører samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

3.7.3 Vilje og evne til å fortelle om erfaringer

Informantene på begge sentre hadde en stor vilje til å fortelle om sine erfaringer rundt det med samtaler med barn. Mine informanter hadde alle jobbet i mange år med samtaler, og hadde stor kunnskap rundt dette tema. Informantene hadde stor evne til å dele sine erfaringer.

3.7.4 Grader av åpenhet og reservasjon i temaer som kom opp

Mine informanter hadde en veldig stor grad av åpenhet når det gjaldt de temaer som ble tatt opp. Det som ble merkbart var at mine informanter ved krisesenter A var noe reservert når det kom frem at de ikke har gjennomført samtaler med barn i en periode. Disse informantene var veldig klare på at de ønsket og gjenoppta dette tilbudet så fort det lot seg gjøre, med tanke på bemanning.

3.7.5 Troverdighet

Mine informanter hadde stor troverdighet når det kom til intervjuet. De hadde alle jobbet med samtaler med barn over flere år, og arbeidet på krisesenter over flere år. Alle mine informanter hadde erfaring med samtaler, og mye erfaringer rundt dette temaet.

3.8 Forskningsetikk

En intervjuundersøkelse er en moralsk undersøkelse og det er derfor knyttet moralske spørsmål til intervjuundersøkelsens midler og dens mål, noe jeg skal komme innpå igjen i løpet av oppgaven. I en intervjuprosess er det menneskelige samspill som påvirker intervjuobjektene. Den kunnskapen som blir produsert i intervjuet kan påvirke vårt syn på menneskets situasjon (Kvale, 2010). Forskningsetikkens formål er å bevisstgjøre forskeren og samfunnet om de etiske problemstillingene som kan oppstå som følge av moderne forskning. Dette kan være knyttet til forskningens resultat eller forskningen som en prosess (Regjeringen.no). Det er viktig at man vet at intervjuforskning er fylt med moralske og etiske spørsmål (Kvale, 2010). Dette er noe jeg har tatt hensyn til når jeg har utformet tema for mine intervjuer, gjennom informantsamtykke og anonymisering med mer.

Metodebruken og undersøkelsesfunnene skal formidles i en form som overholder vitenskapelige kriterier, og tar hensyn til undersøkelsens etiske sider, og resulterer i et lesbart produkt. I rapporteringen må konfidensialitetsprinsippet vurderes (Kvale, 2010).

3.8.1 Samtykke

Mine informanter ble kontaktet av sin leder med spørsmål om de ønsket og hadde mulighet til å delta på et intervju. Mine henvendelser angående intervjuer gikk direkte til leder av krisesentrene, som dermed fikk ansvar for å finne informanter. Før intervjuet fikk jeg en bekreftelse fra leder om hvem, når og hvor intervjuet kunne finne sted. Jeg fikk også en bekreftelse fra leder om at informantene hadde samtykket til selve intervjuet.

3.8.2 Konfidensialitet

Gjennom min kontakt med leder av krisesenteret ble de som skulle intervjues sikret konfidensialitet. Når selve intervjuet skulle finne sted fikk informantene på nytt beskjed om

at både kritesenteret, de selv og svarene ble behandlet konfidensielt. Informantene fikk beskjed om at både de og kritesenteret ville bli anonymisert i selve oppgaven.

3.8.3 Konsekvenser for informantene

Ved å delta på dette intervjuet var det ingen konsekvenser for informantene. Grunnet lite struktur på selve intervjuet hadde de også selv mulighet til å påvirke selve intervjusituasjonen.

I neste del av oppgaven min vil jeg presentere funnene fra intervjuene.

4 Presentasjon av funn fra intervjuene

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere funn fra intervjuene jeg har gjennomført.

Gjennom mine intervjuer har jeg kommet frem til noen utfordringer når det kommer til samtaler med barn på krisesenter. Noen av disse utfordringene går på rammebetingelser og noen utfordringer går generelt på barnet, som kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Jeg presenterer funn i forhold til rammebetingelsene som er forholdene ved sentrene, samtykke fra foresatte, samtykke fra barnet, bemanning, økonomi og lokaler.

Deretter presenterer jeg funn når det gjelder utfordringer ved barnet som kommunikasjon og kjønn, kommunikasjon i forhold til kultur og kommunikasjon i forhold til barnets utviklingsnivå.

4.1 Rammebetingelser for samtaler med barn

På et krisesenter er det en del rammebetingelser som legger grunnlaget for at samtaler med barn skal kunne gjennomføres på en hensiktsmessig måte, noe man ser gjennom intervjuer. Hvordan disse rammebetingelsene blir oppfylt kommer an på hvordan krisesentrene selv vurderer viktigheten av samtaler med barn, og hva de ønsker å prioritere i forhold til sin økonomi. Det jeg har sett gjennom mine intervjuer er at på de to krisesentrene jeg har gjennomført intervjuer, har de egne metoder og rutiner for å gjennomføre samtaler med barn.

Informantene fra begge sentre var enige om at samtaler med barn er viktig, men det var ikke alltid sentrene hadde forutsetninger for å ha gode samtaler med barn. Hvis sentret ikke anså det som hensiktsmessig å ha samtaler med barn lot de det heller være. I intervjuene fortalte alle tre informantene at slike grunner blant annet kunne være at barnet ikke skulle være på senteret over tid, slik at det ikke var hensiktsmessig å starte en serie med samtaler. Samtaler med barn bør skje over noe tid og inneholde en viss kontinuitet for at den skal være hensiktsmessig for barnet, i følge mine informanter.

4.1.1 Forhold ved sentrene

På begge krisesentrene hadde de på et eller annet tidspunkt hatt noen som kun jobbet med samtaler med barn. Grunnet økonomi og bemanning er det kun krisesenter B som fremdeles har dette, i følge mine informanter.

Under alle intervjuene kommer det frem at det er lurt at man har noen ansatte som har barn, og samtaler med barn, som sin hovedoppgave. Dette er med på å skape gode kunnskaper blant de voksne som skal gjennomføre samtale. Alle informantene forteller at hvis den voksne ikke har gode nok kunnskaper når det kommer til samtaler med barn, bør kanskje ikke samtalen finne sted. Informantene forteller at det blir opp til det enkelte krisesenter hva som vil være til det beste for barnet, og hva som er mest hensiktsmessig.

På begge krisesentre har de også primærkontakter på familiene som kommer inn, vanligvis 2 primærkontakter per familie.

På krisesenter A er det per dags dato primærkontaktene som har ansvar for å utføre samtaler både med mor og barn, forteller mine informanter fra krisesenter A. Primærkontakten skal også hjelpe familien videre og kan derfor ha mange oppgaver.

Når de hadde egne ansvarsoppgaver på dette senteret gjorde det oppgaven med å tilrettelegge for samtaler lettere, i følge informant A1 og A2.

4.1.2 Samtykke fra foresatte

For at ansatte på krisesentre skal ha mulighet til å ha en samtale med barn må mor eller far tillate dette. Det er forskjellig praksis på hvordan de innhenter denne tillatelse.

Mine 3 informanter forteller at det som er viktig når man skal presentere et slikt tilbud for mor eller far, er å vise/fortelle viktigheten og hensikten med en slik samtale.

Informantene fra begge sentre forteller at foresatte kan få være med på samtalen hvis det er ønskelig, men da må deres rolle være avklart før selve samtalen skal starte. Dette er viktig slik at det ikke blir noen misforståelser. Informantene fra begge krisesentre forteller at for noen barn er det til hjelp at foresatte bare er tilstede i rommet, mens andre barn ønsker at foresatte skal styre mer av samtalen. Informantene forteller at for noen barn er det ikke heldig at foresatte er med på samtalen, uansett foresattes rolle.

Både informantene fra krisesenter A og informanten fra krisesenter B forteller at barn føler lojalitet ovenfor foreldre, og dette kan gjøre det vanskelig for barnet å snakke når foresatte er i rommet. Derfor må de som jobber på krisesentrene ta en avgjørelse om hva som er mest hensiktsmessig for barnet.

Ved krisesenter A forteller informant A1 og A2 at de hadde et eget skjema ved inntak av nye familier, som gjaldt samtaler med barn. Mor/far hadde mulighet til å skrive under på dette skjemaet med en gang. Dette skjemaet ga personalet mulighet til å snakke med barnet når mor eller far hadde underskrevet det.

Ved krisesenter B forteller informanten at de snakket med mor eller far, når de følte at mor/far var klar for det. De hadde ikke et lignende skjema ved inntak. Informanten ved krisesenter B forteller at de ønsket at mor eller far skulle ha mulighet til å roe seg ned og slappe av litt før de tok stilling til om en ansatte skulle prate med barnet.

4.1.3 Samtykke fra barnet

Alle informantene fortalte at for å kunne gjennomføre en samtale med barn må man først få foresattes samtykke, og deretter barnets samtykke. De jeg intervjuet både ved senter A og senter B har ikke hatt store problemer med dette, da de har bygd opp en tillit til barnet i forkant, når de har funnet ut at det er hensiktsmessig å gjennomføre samtaler.

Det informantene fra begge sentre fortalte var at gjennom en samtale med barn kan man finne ut hva barnet ønsker og hvilke behov barnet har. Når man gjennom en samtale får denne informasjonen er det viktig at man setter barnet i kontakt med riktig instans. Man kan også gjennom samtale se at veiledning med mor/far er det som er relevant. Da kan ansatte på krisesenteret gå inn å veilede de, forteller mine informanter.

De som ble intervjuet ved begge sentrene forteller også at man i noen tilfeller kan få barnet til å snakke med mor eller far selv. Alle 3 informanter forteller at ansatte ved sentrene kan være med på slike samtaler, hvis barnet ønsker dette.

Med noen barn ser ansatte på krisesenter A og B at det er mest hensiktsmessig at de ansatte på krisesenteret har en samtale med dem. Det kan være enklere for barnet å snakke med en utenforstående som ikke vet hva barnet har gjennomgått. Dette gjør at barnet står helt fritt til å fortelle historien slik som de selv husker den og oppfattet den, forteller mine informanter.

4.1.4 Bemanning

En utfordring som melder seg for begge sentre, når det kommer til barnesamtaler, er lite bemanning, i følge mine informanter. Informanter på begge sentrene har hatt erfaring med at det ikke blir gjennomført barnesamtaler når det er lite ansatte på jobb, da de ikke finner det hensiktsmessig. Informantene forteller at med lite bemanning kan man fort bli forstyrret i samtalen, både av telefoner og av andre beboere. De forteller at dette ikke er gunstig når man skal føre en samtale med et barn, og prøve å skape et tillitsforhold. Alle 3 informanter forteller at de heller velger å utsette samtalen hvis det skulle skje at de var alene på jobb. Alle 3 informanter forteller at hvis ansatte på krisesentrene skulle gjennomføre en samtale med barn, planlegges dette i god tid i forveien slik at man kan dekke opp med nødvendig personell.

Informantene på begge sentre er enige om at hvis man først skal ha en samtale med barn, så må barnet være i fokus og det må være satt av nok tid.

Informanten fra krisesenter B forteller at de i den siste tiden har hatt 1 person som har hatt hovedansvar for barnesamtaler, og totalt 3 personer som har hatt ekstra fokus på samtaler med barn. Dette har vært 2 kvinner og 1 mann. Informantene fra krisesenter B forteller at dette har gjort det lettere for dem å få gjennomført samtaler slik som de ønsker. Informantene fra krisesenter B mener det er viktig at man er flere ansatte på jobb når en slik samtale skal finne sted, for at man ikke skal bli forstyrret i samtalen eller avbrutt. En annen fordel informant fra krisesenter B ser ved at man er flere ansatte på jobb, er muligheten til å ta med barn ut på aktiviteter, noe de har sett er gunstig.

Informanten på krisesenter A, informant A1, forteller at det per august 2011 er lite bemanning og at barnesamtaler ikke er prioritert. Informant A1 forteller at slike samtaler ikke er prioritert begrunnet i at det ikke er til barnets beste å gjennomføre de hvis man ikke har full fokus på barnet.

Informant A1 fra krisesenter A forteller at årsaken til dette er manglende ansatte på jobb, da de jobber kun 1 og 1. Informant A1 forteller at under slike arbeidsforhold blir det vanskelig å kunne foreta samtaler med barn, uten at man blir forstyrret. Informant A1 forteller at krisesenter A dermed har vurdert at det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre samtaler med barn, og har valgt å utsette dette til bemanning er på plass. Informant A1 forteller at på krisesenter A er det heller ikke nok ansatte på jobb til at man kan ta med barn utenfor senteret per august 2011.

Informant A2 ved krisesenter A forteller at dette var noe senteret hadde mulighet til tidligere, og både informant A1 og A2 forteller at dette er noe de savner. Informant A2 forteller at det å kunne ta med barn ut på aktiviteter var med på å bygge opp et tillitsforhold til barnet, og gjorde barnet tryggere på den voksne. Både informant A1 og A2 på krisesenter A ønsker å gjenoppta samtaler med barn når bemanningen er bedre.

På krisesenter A forteller informant A2 at det tidligere var to damer som hadde ansvaret for samtaler med barn på krisesenter A, som ikke er der lenger per august 2011. Informant A2 forteller at siden dette senteret ikke har nok ansatte per dags dato, har barnesamtale blitt nedprioritert. Dette er noe som senteret forteller at de vil gjenoppta så fort de har anledning til det. Både informant A1 og A2 forteller at de ved krisesenter A ikke vil starte opp med samtaler med barn før de føler at de kan gjøre det beste for barnet.

Informantene på både krisesenter A og B forteller at det er viktig at den ansatte tør å stå i det som blir sagt, siden det kan komme frem mye forskjellige under samtalen. Det som da kommer frem er viktig for barnet, men også viktig for den ansatte for å forstå barnets reaksjonsmønster. Under en samtale med barn må den voksne være den trygge og svare bekræftende på det barnet forteller. Barnet må føle seg forstått og føle at den voksne tror på det de sier.

4.1.5 Økonomi

Krisesentre får økonomisk støtte av staten. Staten bevilger penger til hver enkelt kommune, men de er ikke øremerket krisesenter. Dette gjør at ikke alle kommuner kan bidra med like mye penger som andre kommuner, de velger å bruke pengene på andre formål. Dette kan igjen være med på å føre til blant annet lite bemanning.

Gjennom mine intervjuer fikk jeg vite at noen krisesenter i tillegg får noe støtte fra frivillige organisasjoner. Dette kan være støtte av økonomiske donasjoner eller donasjoner av for eksempel møbler.

Informant A1 ved krisesenter A forteller at de tidligere har mottatt økonomiske donasjoner fra forskjellige frivillige organisasjoner, noe som har hjulpet de i vanskelige situasjoner.

Informant A1 ved krisesenter A forteller at de likevel har slitt med tanke på bemanning de siste 2 årene. Informant A1 og A2 på krisesenter A forteller at de ikke har hatt mulighet til å ta med barn ut på aktiviteter de siste 2 årene, grunnet økonomi og dermed bemanning. De har

heller ikke hatt mulighet til å konsentrere seg om samtaler med barn siden bemanningen kun har vært nok til å holde senteret oppe, i følge informant A1 og A2. De har ikke hatt mulighet til å konsentrere seg om barn som kommer til senteret og dermed har ikke samtaler med barn vært en mulighet heller, forteller informant A1 og A2 under intervjuet.

Informant A1 forteller at dette er noe de ønsker å gjøre når økonomien og bemanningen tilsier det.

Informanten på krisesenter B forteller at de har hatt et annet utgangspunkt når det kommer til økonomiske forutsetninger, slik at de har hatt mulighet til å ta med barn og unge på aktiviteter.

Informanten på krisesenter B forteller også at de har hatt god nok økonomi til å ha nok ansatte på jobb til å opprettholde barnesamtaler. På dette senteret har de mulighet til å ha samtaler med barn uforstyrret, siden det er andre ansatte som kan ta seg av andre henvendelser, i følge informant B.

4.1.6 Lokaler

På de krisesentrene jeg har gjennomført intervjuer er det forskjell på hvordan lokaler de har til rådighet, dette bunner også ut i hvordan økonomisk situasjon senteret er i.

På krisesenter B forteller informanten at de har gjort gode erfaringer på at barnesamtaler foregår i et egnet barnerom, eller andre rom de har tilgjengelig for eksempel aktivitetsrom, lekerom og lignende.

På dette krisesenteret hadde de flere rom som kun hadde barnesamtaler som formål, forteller informant B. Inne på disse rommene var det lagt opp til aktiviteter og det var mulighet til å bevege seg der inne. Til sammen, forteller informant B, hadde dette krisesenteret tre rom som var lagt opp til å kunne brukes i barnesamtaler. Informant B forteller at det ene rommet var en type møterom, der det var mulighet for å leke med duplo figurer. Et rom var lagt opp til mer tegning og lignende aktiviteter. Informant B forteller også at de hadde et rom som var mer et aktivitetsrom for ungdommer, som de også brukte til samtaler hvis det var nødvendig. I tillegg hadde de et hobbyrom der man også kunne utføre samtaler, men det var mer lagt opp til hobby aktiviteter der inne, enn samtaler, forteller informant B. Informant B forteller at i tillegg hadde dette krisesenteret et uteområde som de brukte flittig. Informant B forteller at de også brukte andre lokaler som var i nærheten, for å kunne utføre samtaler med barn og unge.

Informant B forteller at Røde Kors hadde et bygg rett ved siden av der de kunne bruke et rom i underetasjen. Flere ganger gikk de med barn til byen og gjennomførte samtaler under denne aktiviteten, i følge informant B. Informant B forteller at krisesenter B har gode erfaringer med å la barn utfolde seg i forskjellige aktiviteter når de skulle ha samtale med barn. Dette for at det ikke skal virke så stivt og formelt for barnet. Det blir på denne måten mer en samtale over lek, enn en formell samtale, forteller informant B. Informant B forteller at dette kan gjøre at barnet slapper mer av og ønsker og fortelle mer om sine opplevelser. Dette er erfaringer som krisesenter B har ervervet, i følge informant B.

De barnesamtalene som har funnet sted de siste årene ved krisesenter A har vært på samtalerom inne på senteret, i følge informant A1 og A2.

På dette senteret fortalte den ene informanten, A1, at de ikke hadde eget samtalerom for barn, men et lekerom som de kunne benytte seg av. Informant A1 fortalte at dette lekerommet ikke er egnet til å føre samtaler da det kan være andre barn der også. Hvis det ikke er andre beboere på senteret kan man ha en samtale inne på dette rommet, men det er ikke optimalt, forteller informant A1.

Informant A1 forteller at dette ikke er egnet med tanke på at de ansatte på dette senteret også har vært mye alene på jobb de siste årene. Den ansatte får dermed ikke mulighet til å konsentrere seg helt og holdent om barnet, forteller informant A1.

Det er også lite rom for å utføre aktiviteter sammen med barn, eller å ta de med ut på tur grunnet lav bemanning, i følge informant A2. Dette er noe som krisesenter A har savnet og noe som de jobber for å få til igjen, forteller informant A2. Krisesenter A har tidligere erfaringer med at å gjennomføre aktiviteter med barn er med på å fremme den gode samtalen, i følge informant A1 og A2.

4.1.7 Oppsummering rammebetingelser

Når det kommer til samtaler med barn er det flere rammebetingelser som må være på plass før samtalen kan finne sted, i følge informant A1, A2 og B. For noen krisesenter er det ikke alltid like lett å få til samtaler med barn, da ikke alle rammebetingelser er på plass, slik som informant A1 og A2 forteller om.

Den første rammebetingelsen som må være på plass, i følge alle informantene, er at mor eller far samtykker til at ansatte på krisesenteret kan ha samtaler med barnet. Samtalen kan da være

med mor eller far tilstede eller uten dem tilstede. Det blir opp til den ansatte på hvert enkelt senter og finne ut hva som er mest hensiktsmessig for barnet, i følge informantene.

En annen rammebetingelse som må være på plass i følge informantene er at barnet selv må samtykke til samtalen. Barnet må ønske å snakke og dele sine opplevelser, man kan ikke tvinge barnet til å delta i en samtale, forteller mine informanter.

Hvis begge disse rammebetingelsene er på plass kan ansatte på et krisesenter begynne å planlegge en samtale, hvis man ser at det er mest hensiktsmessig. Mine informanter forteller at det ikke alltid er riktig å snakke med barn. Informantene forteller at man må ha tid og mulighet for å følge opp det barnet sier, hvis man først skal ha en samtale og sette i gang en prosess rundt barnets opplevelser. Det er i følge mine informanter ikke alltid riktig å ha samtaler med barn.

Antall ansatte kan være en utfordring da ikke alle krisesenter har like mange ansatte på jobb, slik det kommer frem fra mine informanter. Mine informanter sier at for at man skal kunne gjennomføre en samtale med barn må man kunne snakke uforstyrret. De forteller at dette tilsier at det må være minst 2 stykker på jobb. Da kan den ene ha samtale med barnet, mens den andre tar seg av andre henvendelser. Optimalt forteller de at det burde være 3 stykker på jobb når man skal ha samtaler med barn. Dette for at 1 kan ta seg av samtalen med barn, mens de 2 andre kan ta seg av andre henvendelser. Hvis det er 2 stykker som tar seg av andre henvendelser kan de hjelpe hverandre hvis det skulle dukke opp problemer. Informantene forteller at de da slipper å forstyrre den som sitter i samtale.

Det er økonomien som styrer hvor mange ansatte et krisesenter kan ha. Krisesenter får økonomisk bevilgning fra staten, men siden pengene ikke er øremerket krisesenter er det opp til kommunen hvor mye penger hvert senter får. Økonomi spiller en stor rolle på krisesenter siden de skal ha nok ansatte på jobb til at krisesentre blir drevet forsvarlig, i følge mine informanter. Den økonomiske situasjonen til et krisesenter kan også henseile seg i hvordan samtaler med barn blir gjennomført, slik man ser informant A1 og A2 har fortalt noe om. De krisesentrene som har god økonomi kan blant annet velge å ta med seg barn ut på aktiviteter, noe som igjen kan føre til at de får bedre kontakt med barn, slik informant B har fortalt om i intervjuet.

Hvis et krisesenter ikke har mulighet til å ta med barn ut på aktiviteter er det viktig at de har lokaler som passer til barnesamtaler. Slike lokaler kan være utformet slik at man kan ha aktiviteter i dem, for eksempel tegning og spill.

Det er uansett viktig at man tar hensyn til barnets behov hvis man velger å gjennomføre en samtale med barn, i følge mine informanter.

4.2 utfordringer i kommunikasjon med barnet

Når det kommer til utfordringer i kommunikasjon med barnet er det tre utfordringer jeg har tenkt å ta for meg. Disse er knyttet til: kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Disse tre utfordringene har jeg valgt ut fra statistikken og teorien som viser at det er barn fra forskjellige kulturer, med forskjellige kjønn og i forskjellige aldre som kommer til krisesentre. Disse utfordringene har ikke vært et eget tema i intervjuguiden, men ble en del av oppfølgingsspørsmålene.

I etterkant ser jeg at disse utfordringene burde blitt bedre reflektert i en intervjuguide.

4.2.1 Kommunikasjon og kjønn

Gutter og jenter reagerer ulikt på vanskelige livssituasjoner og det kan bli en utfordring når det kommer til samtaler med barn på krisesenter. Det er heller ikke slikt at alle gutter reagerer likt, eller at alle jenter reagerer likt, alle reagerer individuelt. Det jeg så gjennom mine intervjuer var at krisesentrene hadde merket forskjell på hvordan gutter og jenter reagerte på en krisesituasjon.

Informantene ved både krisesenter A og krisesenter B sier at hvis de har mulighet så tar de med barn og unge ut på forskjellige aktiviteter, for å kunne gjennomføre samtaler.

Aktivitetene blir tilrettelagt blant annet på bakgrunn av kjønn, i følge informantene.

Informantene fra begge krisesentrene forteller at å legge til rette for aktiviteter på denne måten kan være en god ide for å skape en relasjon og tillit til barnet. De forteller at det er noe som trengs for at man skal få en god samtale.

Det er ikke alltid sentrene har mulighet til å ta med barnet ut, da måtte de finne alternativer som kunne gjøre innendørs, for eksempel brettspill eller andre aktiviteter, forteller

informantene. Informant B ved krisesenter B forteller at de legger opp aktiviteter innendørs etter barnets ønsker og at det er aktiviteter som barnet mestrer. Informant A1 ved krisesenter A forteller at samtalen foregår på et ledig rom på huset, som ikke alltid er egnet til barnesamtaler.

Alle informantene forteller også at de ikke alltid gjennomfører samtaler med barn, de gjennomfører kun samtaler hvis de finner dette nødvendig og hensiktsmessig. For at de skulle kunne vurdere om det var nødvendig og hensiktsmessig å gjennomføre samtaler med barnet var det flere hensyn de måtte ta. De måtte ta hensyn til hvor lenge barnet skulle bo der, om de var nok ansatte på jobb til å kunne ha en forsvarlig samtale, om mor/far ønsket at de skulle ha en samtale med barnet og ikke minst om barnet selv ønsket å snakke med en av de ansatte. Dette var noe informantene fra begge krisesenter fortalte at de måtte ta hensyn til for å kunne gjennomføre en samtale med barn på en forsvarlig måte.

Informantene på begge sentre forteller at de tok hensyn til hvilket kjønn barnet hadde når de kom til samtaler, men de hadde forskjellige måter å tilrettelegge samtalen på, blant annet gjennom aktiviteter.

På krisesenter B forteller informant B at de hadde en mannlig ansatt som tok med seg gutter ut, på for eksempel gokart. Informant B mente at de ved å gjøre dette var med på å skape tillit og dermed mulighet for at gutten ville fortelle. Informant B forteller at de hadde sett at dette var fortinnsmessig og noe som skapte en kontakt mellom barnet og den ansatte.

Informant B ved Krisesenter B forteller at de har gode erfaringer med aktiviteter, og ønsker å fortsette så lenge bemanning og økonomi tilsier at dette er mulig. De ser at denne tilnæringsmetoden kan gjøre det lettere for barn å fortelle om sine erfaringer og opplevelser.

På krisesenter A har de ikke noen mannlig ansatte per august 2011, og har dermed ikke muligheten til å se virkningen av dette, i følge informant A1 og A2.

Begge informantene ved krisesenter A forteller at de ønsker å gjenoppta det tilbudet de har hatt tidligere så snart bemanning og økonomi tilsier det. De forteller også at de ønsker å ha en mannlig ansatt på senteret for å bedre tilbudet.

4.2.2 Kommunikasjon i forhold til kultur

Når det kommer til kultur og kommunikasjon kan det oppstå noen utfordringer.

Mine informanter på begge krisesenter forteller at når man jobber på krisesenter møter man mennesker fra flere forskjellige kulturer. De informantene som har blitt intervjuet på begge krisesenter forteller om utfordringer, som for eksempel språk, bruk av tolk og kulturelle koder.

Alle informantene forteller at flere av de familiene som kommer til senteret kun snakker sitt eget morsmål og forstår veldig lite norsk. Dette kan by på utfordringer når det kommer til samtale. Begge krisesentre bruker tolk i slike tilfeller, men dette kan også føre til utfordringer.

Det finnes flere innfallsvinkler man kan bruke når det kommer til samtaler med barn i følge mine informanter.

De forskjellige krisesentrene har sine metoder, men det man ser fungerer best er når barn kan ha en samtale rundt en aktivitet, i følge informant B. Dette gjør at rammene rundt samtalen blir mindre formell og barnet opparbeider seg en tillit til den voksne som skal være tilstede under samtalen, i følge informant B.

Informant B ved krisesenter B forteller at de har brukt aktiviteter som en metode når det kommer til samtaler med barn fra andre kulturer. Gjennom tegning kan barnet formidle mye av sine tanker uten at de trenger å bruke språket verbalt, i følge mine informanter ved begge krisesentre. Dette kan være en hjelp de gangene man ikke har andre alternativer.

Informant A1 ved Krisesenter A forteller at de har hatt gode erfaringer med tegning og modelleire når det kommer til samtaler med barn fra andre kulturer. Dette har gjort at barnet har kunnet utfolde seg og formidle noe av sine tanker. Både informant A1 og A2 ved krisesenter A har også erfaring med å bruke kroppsspråket for å kunne prøve å forstå litt hvordan barnet har hatt det. Dette blir ikke det samme som ved verbal kommunikasjon, men barnet forstår kanskje på denne at den voksne ønsker å høre på hva barnet har å si og er interessert i barnet, i følge begge informantene fra krisesenter A.

Aktivitetene kan som nevnt være basert på å bruke kroppsspråk, tegninger, enkle ord eller man kan i noen tilfeller også bruke tolk, i følge mine informanter fra både krisesenter A og krisesenter B.

Tolk

I noen tilfeller der språkbarrieren blir for stor kan det være nødvendig med tolk for at budskapet skal komme frem, i følge mine informanter.

På de krisesentrene jeg utførte mine intervjuer hadde de tatt hensyn til dette. Både krisesenter A og krisesenter B hadde lagt opp til tegning og at barnet kunne fortelle deler av sine opplevelser med kroppsspråk, i følge mine informanter.

De ansatte på begge krisesentrene fortalte at de kunne undersøke og sette seg inn i barnets kultur og kulturelle koder. Å kjenne til slike koder er en forutsetning for at samtalen skal bli til barnets beste, i følge informantene fra både krisesenter A og krisesenter B.

Informantene fra begge sentre forteller at de har mulighet til å bruke tolk hvis det skal være nødvendig. Det kan da være tolk over telefon eller oppmøtetolk. Informantene fra begge sentrene forteller at det er mest vanlig med telefontolk. Dette har igjen noe med økonomi å gjøre, da det koster mer å ha en oppmøtetolk, i følge informantene.

Informantene fra begge sentrene har også hatt negativ erfaring med tolk, siden det da kan være vanskelig for barn å fortelle om situasjonen. Informant B fra krisesenter B forteller at barn kan være redde for at tolken kjenner familien eller venner av familien, og dermed tør de ikke å fortelle hvordan situasjonen egentlig er. Informant B forteller at dette er for at barnet føler at tolken mener at det de snakker om er tabubelagt, og barnet kan være redd for at det kommer ut i deres miljø.

Informantene fra begge krisesenter forteller at det er viktig at man forteller barnet at en tolk har taushetsplikt, på lik linje som de ansatte på krisesenteret. Informantene forteller at dette kan gjøre at barnet føler seg noe tryggere. De gangene dette har vært et tema på krisesentrene, har det som oftest løst seg, forteller mine informanter. Hvis barnet fremdeles synes det er vanskelig å ha med en tolk på samtalen må man vurdere om det er nødvendig og hensiktsmessig å ha en samtale med barnet, i følge mine informanter. Det er ikke alltid at en samtale vil føre til det bedre, forteller mine informanter. Mine informanter forteller at for at en samtale skal være hensiktsmessig må barnet føle seg trygg i situasjonen.

Informantene ved begge sentre forteller at de ved noen anledninger har valgt og ikke bruke tolk, men prøve med andre aktiviteter, for å få barnet til å delta i en samtale. Det blir den ansatte som skal ha samtalen som må finne ut lønnsomheten av å ha tolk tilstede, i følge informantene. For noen barn er det bedre at de får aktiviteter forbundet til en samtale og ikke

tolk, forteller informant B. Dette gjør det lettere for barnet å fortelle om sine opplevelser, i følge informant B.

Alle informantene forteller at krisesentre ikke må ha samtaler med barn hvis det ikke er hensiktsmessig for barnet. Informantene forteller at en samtale skal være til barnets beste og for å hjelpe barnet.

De fleste barn fra andre kulturer klarer å gjøre seg forstått ved hjelp av verbal og nonverbal kommunikasjon, i følge mine informanter. De jeg intervjuet på begge krisesentre forteller at det er sjeldent krisesentrene bruker tolk i samtaler med barn fra andre kulturer. De gangene de bruker tolk er når de skal ha samtaler med voksne. Med barn finner de andre tilnæringsmetoder som tegning og lignende.

På krisesenter B forteller informant B at de bruker duplo figurer og andre aktiviteter, hvis de skal ha samtale med barn fra andre kulturer. Dette gjør at barnet kan uttrykke seg med nonverbal kommunikasjon, og man kan få et innblikk i hvordan barnets hverdag er. Barnet tilegner ofte figurene attributter som familiemedlemmer har, forteller informant B. Informant B forteller at dette kan hjelpe barnet med å fortelle hvordan de har det i hjemmet og hjelpe den ansatte til å forstå hvordan barnets hjemmesituasjon har vært.

I følge informant A1 og A2 har krisesenter A brukt "Min bok" når de har hatt samtaler med barn fra andre kulturer, de har også brukt denne boken til barn i forskjellige aldre og med forskjellig kjønn.

Informant B forteller at krisesenter B tidligere brukte "Min bok", som krisesenter A fremdeles bruker. Informanten forteller at de valgte å gå bort fra denne boken, da de så at det var mer hensiktsmessig med bruk av Duplo figurer.

Informant A1 og A2 fra krisesenter A forteller at denne boken går ut på at barnet tegner eller skriver ned svar på forskjellige spørsmål. Informant A1 og A2 forteller at krisesenter A har erfaringer med at å tegne er noe barn mestrer på tvers av kulturer (alder og kjønn), og det kan være med på å uttrykke hvordan barnet har det. Informant A1 og A2 forteller at de kunne se mye ut fra et barns tegninger når de brukte "Min bok". Informantene forteller at "Min bok" er en bok som de kan jobbe med gjennom hele barnets opphold på krisesenteret, uavhengig av lengde på oppholdet. Informantene på krisesenter A forteller at de kan ta noen spørsmål hver dag eller når det passer for barnet.

Informant A1 forteller at krisesenter A har erfaring med at barn har nytte av å ha et tilbud der de kan få fortelle om sine opplevelser i hverdagen. Informant A1 forteller at det er ikke alle barn som ønsker samtaler, men barnet vet at det er en trygg voksenperson det kan snakke med hvis de ønsker. Ingen barn blir tvunget til å ha samtaler, dette er noe barnet selv bestemmer, i følge begge informantene. Informant A1 forteller at barn ofte forteller helt uoppfordret når de har vært på senteret over en liten periode. Informant A1 forteller at de da kan nevne hendelser i hverdagen mens de spiser mat, ser tv og lignende. Informant A1 forteller at de ansatte pleier og føre samtaler videre med barnet helt uformelt. De ansatte på krisesenter A har erfaring med at dette er nyttig for barnet, forteller informant A1.

De jeg intervjuet på begge sentre forteller at de prøver å ha samtale med barnet uten tolk, så lenge det lar seg gjøre. På krisesenter B brukte de Duplo figurer slik at barna på den måten fikk uttrykt seg, som tidligere nevnt. Dette gjorde at de kunne minimere bruken av tolk, og heller bruke de fast ansatte.

På de krisesentrene jeg utførte mine intervjuer fortalte alle informantene at de hadde tatt hensyn til barnets behov for å bli trygget på situasjonen/samtalen. Informantene fra begge sentre forteller at de hadde lagt opp til tegning og at barnet kunne fortelle deler av sine opplevelser med kroppsspråk, hvis dette var mest hensiktsmessig for barnet.

Informantene fra begge sentre forteller at de har mulighet til å bruke tolk hvis det skal være nødvendig. De forteller at det da kan være tolk over telefon eller oppmøtetolk. Informantene fra begge sentrene har også hatt negativ erfaring med tolk, siden det da kan være vanskelig for barn å fortelle om situasjonen. Mine informanter fra begge sentre forteller at barn kan være redde for at tolken kjenner familien eller venner av familien, og dermed tør de ikke å fortelle hvordan situasjonen egentlig er. Informantene fra begge sentre forteller at det er viktig at man forteller barnet at en tolk har taushetsplikt, på lik linje som de ansatte på krisesenteret. Dette kan gjøre at barnet føler seg noe tryggere. De gangene dette har vært et tema, på de krisesentrene jeg intervjuet, har det som oftest løst seg.

Mine informanter fra begge sentre forteller at de fleste barn fra andre kulturer klarer å gjøre seg forstått ved hjelp av verbal og nonverbal kommunikasjon. De jeg har intervjuet på krisesentrene forteller at det er sjeldent krisesentrene bruker tolk i samtaler med barn fra andre kulturer.

4.2.3 Kommunikasjon i forhold til barnets utviklingsnivå

Når man skal snakke med barn er det viktig at man legger samtalen på et slikt nivå at barnet kan forstå hva samtalen dreier seg om. Det er forskjell på hva et lite barn forstår i forhold til et eldre barn. Barnets forståelsesmuligheter og reaksjonsmønstre er annerledes etter hvilket utviklingsnivå de er på.

Spedbarn til 1 ½ år

De jeg har intervjuet har erfaring med at barn i denne aldersgruppen av og til slår andre barn under lek. Det har da kommet frem hos noen at det er slik barnet tror lek skal foregå, siden det er dette de har opplevd hjemme, i følge mine informanter. Hos andre barn igjen har det vært helt uskyldig og barnet har ikke ment noe med å slå andre. Hva barnet har opplevd tidlig i livet vil sette spor for barnet videre i oppveksten, forteller mine informanter.

I følge mine informanter tror noen barn også at det og slå er vanlig, og at alle har en omsorgsperson som gjør dette mot seg, og dermed kan man slå andre under lek. Informantene på begge krisesenter forteller at ansatte på krisesentrene må snakke med barnet om at det ikke er lov å slå andre, og at ingen har lov til å slå de heller. Informantene fra begge sentre forteller at de må ta opp slike forhold med barnet umiddelbart etter at det har skjedd for at barnet skal kunne huske, å forstå hvorfor det blir tatt opp. Intervjuobjektene fra begge sentre forteller at forhold som ikke er synlig i her – og – nå kommunikasjonen blir vanskelig for barn å vise. Informantene fra begge senter forteller at de har gode erfaringer med å ta opp situasjoner med barn umiddelbart.

Både informantene A1, A2 og B forteller at de har brukt observasjoner når det kommer til samtaler med barn i denne aldersgruppen, og forteller at de har gode erfaringer med det. Informantene forteller at de har observert barnet i en lekesituasjon, enten med mor/far eller med andre barn, og har deretter kunne bruke dette i en samtale situasjon. Informantene fra begge krisesentre forteller også at barn i denne alderen benytter seg av mye kroppsspråk og nonverbal kommunikasjon. Dette er noe som kan være vanskelig å tolke, og dermed ønsker de å observere barnet i en lekesituasjon først. Informanter fra begge krisesentrene har gode erfaringer med dette. Informant A1 og informant B forteller at det noen ganger kan bli feil når man tolker sine egne observasjoner. Det er viktig at man holder seg nøytral og ikke overtolker det som har foregått i følge informant A1 og informant B.

Informant B ved krisesenter B forteller at de brukte Duplo figurer til barn i denne alderen. Barna tok ofte og valgte seg figurer som de kjente igjen, i følge informant B. Det kunne for eksempel være at den ansatte sa til barnet at det skulle finne mamma, hvorpå barnet tok frem en duplo dame utkledd som supermann, i følge informant B. Informant B forteller at hvis ansatte sa at barnet skulle finne frem pappa, kunne barnet for eksempel ta frem et monster. I følge informant B ga dette den ansatt mye å jobbe med, og det ga barnet en mulighet til å vise hvordan de hadde det, selv uten verbalt språk.

Informant B på krisesenter B forteller at de har større mulighet til å kunne observere barnet, siden de har egne ansatte til dette. Informant B forteller at det er viktig at man på et krisesenter tar seg tid til å observere barnet i det miljøet barnet nå er kommet i. Opplever de ansatte barnet som passivt, aggressivt, redd for mor/far eller lignende? Oppførselen til barnet kan gi ansatte på krisesenteret en pekepinn på hvordan barnet har det, i følge informant B. Informant B fortalte at de mange ganger ser at barnet er overbeskyttende for mor/far og redd for at de skal bli borte. Da har de en konkret observasjon som de kan benytte seg av når de skal føre en samtale med barnet, forteller informant B. Informant B forteller at i denne sammenheng blir samtalen gjort gjennom blant annet å leke og tegne.

I følge både informant A1 og A2 på krisesenter A var det litt annerledes der siden barnesamtaler ikke har vært så mye brukt de siste årene. Informant A1 og A2 forteller at de tidligere brukte "Min bok" til barn i denne alderen. Informant A1 og A2 forteller at da kunne barnet tegne hvordan de hadde det, de siste årene har ikke den vært i bruk. Barnesamtaler på dette krisesenteret har vært nedprioritert på grunn av sammensatte årsaker, i følge informant A1. Både informant A1 og A2 forteller at krisesenter A ønsker å gjenoppta dette tilbudet så snart det er nok bemanning på senteret.

At ansatte på krisesenter har kjennskap til flere metoder når de skal føre samtaler med barn er en viktig ressurs, i følge alle mine informanter. Alle mine informanter forteller at dette gjør at de kan legge opp samtalen på best mulig måte for barnet, hvis de ser at en samtale med barnet er mest hensiktsmessig. Mine informanter forteller også at det er viktig at ansatte på et krisesenter vet når det ikke er mest hensiktsmessig å ha samtaler med barnet, slik at ikke barnet havner i en uhensiktsmessig situasjon.

Alderen 1 ½ - 4 år

Mange barn som kommer til et krisesenter sammen med en omsorgsperson har fått et feil verdensbilde helt fra de var født. De har ikke hatt noen trygge voksne til å støtte de slik at de kan bli kjent med seg selv og sine prosesser. Dette kan gjøre at mange barn ikke føler seg trygge, verken på voksne eller på seg selv.

Alle mine informanter forteller at noen av de barna som kommer til et krisesenter ikke har hatt en dialog med sine omsorgspersoner, noe som igjen fører til at de ikke får kunnskaper om hvordan de skal utvikle et sosialt fellesskap. Informantene ved begge krisesenter forteller at mange av de voksne og barna som kommer til et krisesenter har hatt liten sosial omgangskrets, noe som gjør at de ikke alltid vet hvordan de skal oppføre seg eller håndtere en sosial sammenkomst. Informantene forteller at det dermed blir viktig at de ansatte på et krisesenter kan gå inn og ta den dialogen med mor og/eller barnet.

Informantene på begge krisesentrene har erfaring med observasjon når barnet leker alene eller med andre. De forteller at noen barn er vant til å ta kommandoen, mens andre barn opptrer mer underdanig. Dette gir de ansatte på sentrene en liten pekepinn på hvordan situasjonen har vært hjemme, forteller mine informanter. Mine informanter forteller at noen barn har en aggressiv fremtoning under lek og leken kan fort bli voldsom. Informantene forteller at de som er ansatte på et krisesenter må ta dette opp med barnet, og spørre det litt om hvorfor de leker på denne måten og om de pleier å leke slik hjemme. Informantene fra begge sentrene forteller at de tar opp slike temaer så fort som mulig etter at situasjonen har oppstått. Dette gjør de for å unngå misforståelser i etterkant. Informantene forteller at mye viktig informasjon kan komme frem under lek.

Både informant A1, A2 og B forteller at barn som kommer til et krisesenter kan ha opplevd fordømmelse i hjemmet ut i fra handlinger de selv har gjort eller som andre har gjort. De forteller at barnet kan ha sett at mor eller far sine handlinger har blitt fordømt av den andre av foreldrene, og dermed utfører ikke barnet samme type handlinger. Barnet utvikler en aktsomhet, som de trenger å få satt ord på, i følge mine informanter.

For barn på krisesenter kan leker også bli en samtalepartner og noen som barnet føler seg trygge på, i følge informant B. Felles for alle informantene er at de har erfaring med at barn tilegner Duplo figurer menneskelig karakter, og bruker de som samtalepartner. Hvis de for eksempel er vant til å se mor eller far gråte, kan de velge en kvinnelig/mannlig duplo figur

som gråter, i følge mine informanter. Duplo figurer kan være en god innfallsvinkel til å få innsikt i hvordan hjemmesituasjonen har vært, forteller mine informanter.

Rollespill er noe informant B forteller at krisesenter B kan bruke i arbeid med samtaler med barn, også her kan duplo – leker fungere som en grunnleggende base for rollespill. Informant B forteller at i dette spillet kan barnet få lage seg en familie med superhelter og store menn eller små damer. Hvordan barnet har hatt det i en hjemmesituasjon vil da bli mer synlig, forteller informant B. Informant B forteller at noen barn vil velge å ha en far som er en kjempestor duplo figur, mens mor er en liten superhelt figur. Informant B forteller at dette kan komme av at barnet har en forestilling om faren sin som stor, og at moren er den som ordner opp i det meste som skjer. De som skal føre samtalen med barn får gjennom slikt rollespill noe å ta utgangspunkt fra, forteller informant B.

Informantene på begge krisesenter forteller at noen barn på krisesenter tror at "alle" har en omsorgsperson som slår eller utøver psykisk vold mot familien sin. Informantene på begge krisesenter forteller at for disse barna har dette blitt en del av en vanlig hverdag, og slik som de mener verden er. Ansatte på begge krisesentre jeg har intervjuet har hatt denne problemstillingen flere ganger, forteller mine informanter. Mine informanter forteller at det er viktig at man snakker med barnet om dette, slik at barnet ikke tror at det er vanlig å leve slik. Barnet må få troen på en bedre tilværelse, forteller mine informanter.

Informantene fra begge krisesentrene forteller at det er viktig med aldersadekvate spørsmål for at samtaler skal bli til det beste for barnet.

Hvis de ansatte på et krisesenter velger å ha samtaler med barn må de være klar over reaksjoner som kan komme fra barnet og hjelpe barnet med å bearbeide disse, forteller mine informanter. Mine informanter forteller at hvis den ansatte ikke kan stå i det som blir fortalt og hjelpe barnet etter samtalen også, bør kanskje ikke en samtale gjennomføres. Det er viktig at man ikke har en samtale bare for samtalens skyld, men for barnet, i følge mine informanter.

Alderen 4-8 år

Mine informanter fra begge sentre forteller at barn i denne alderen kan følge med på tv, fortalte historie eller et eventyr, og dette kan gjøre det lettere for barnet å formidle sine egne opplevelser. Informanter fra begge krisesentre jeg intervjuet fortalte at de kunne ta utgangspunkt i en hendelse barnet hadde sett på tv, for å komme i gang med en samtale. Hvis

barnet ikke ønsket å snakke om den aktuelle hendelsen la sentrene til rette for tegning, hvis det var noe barnet ønsket, forteller mine informanter. Gjennom tegning forteller mine informanter at de fikk innblikk i hvordan barnets livssituasjon hadde vært før det kom til et krisesenter, og kanskje hvordan barnet følte at det var å komme til et krisesenter.

Mine informanter fra begge krisesenter fortalte at når man jobber med barn og unge på et krisesenter er det viktig at man legger til rette for aktiviteter som er med på å stimulere barnet i forhold til opplevelser de har hatt tidligere, og som de har behov for å snakke om. De ansatte må også respektere at barnet kanskje ikke ønsker å snakke, i følge mine informanter. Det er i følge mine informanter barnets valg om de ønsker en samtale eller ikke.

Informantene ved både krisesenter A og krisesenter B forteller at når man som ansvarlig voksen på et krisesenter legger opp til slik lekpreget aktivitet, må man også være klar over hva som kan komme etterpå. Dette vil si at man bør ha god tid til å kunne snakke med barnet etter slike aktiviteter, og at man som voksen kan "stå i det" som kommer opp under en aktivitet eller samtale.

Av de krisesentrene jeg har intervjuet er det bare krisesenter B som har hatt mulighet til dette. Krisesenter A har ikke hatt mulighet til å stå i det som kan komme i og etter en samtale med barn, og de har dermed valgt og ikke å gjennomføre samtaler med barn, forteller informant A1 og A2. Både informant A1 og A2 forteller at de ønsker å gjenoppta dette tilbudet så fort de har mulighet til det.

Ingen av sentrene har samtaler med barn med mindre de føler at det er hensiktsmessig for barnet, i følge informantene.

Alderen 8-12 år

Informantene fra både krisesenter A og krisesenter B fortalte at barn har kommet til dem og sagt at de har det akkurat som bamsen på tv. Informantene forteller at dette gir de ansatte grunnlag for å spørre barnet litt mer, og komme i gang med en samtale. Mine informanter forteller at barnet på denne måten kan fortelle hvordan bamsen har det i sitt hjem, og allikevel få fortalt noe om hvordan de selv har det. Det kan ofte være lettere for barn i denne alderen og fortelle om hvordan andre har det, selv om det ofte kan handle om dem selv.

Informant B på krisesenter B fortalte at de ofte la opp til lekpreget aktivitet for at barnet skulle komme i gang med en samtale.

Barnet blir på denne måten stimulert til å fortelle om opplevelser de har hatt, fortalte informant B.

Slik det har blitt på krisesenter A de siste årene har ikke utviklingen vært til barnets beste når det kommer til samtaler, forteller informant A1.

Alderen 12 år og oppover

Mine informanter forteller at når barnet kommer i alderen 12 år og oppover får de inntrykk av at barnet kan følge den voksne i en dialog, hvis barnet føler seg trygg på situasjonen.

Informantene jeg har intervjuet fra begge krisesenter forteller at det kan ta tid før man får opparbeidet en trygg relasjon/situasjon med barnet. De forteller at det da er viktig at man ikke forhaster seg i samtalen, men bruker god tid på å skaffe grunnleggende tillit til barnet. Dette forteller de at kan gjøres gjennom lek og aktiviteter, som tidligere nevnt. Siden noen barn bor på et krisesenter i kortere varighet er det ikke alltid man får opparbeidet en slik tillit før barnet skal reise videre, i følge mine informanter. De forteller at det ikke alltid vil være hensiktsmessig med en samtale. Mine informanter forteller at det da blir opp til de ansatte på krisesentrene å vurdere hva som vil være til barnets beste.

Når man skal føre en samtale med barn på et krisesenter forteller informantene fra begge krisesentre at barnets kognitive fungering kan bli en utfordring. Informantene forteller at man må la barnet få utfolde seg og snakke om det de ønsker, før man realitetsorienterer barnet etter en stund. Informantene sier det er viktig at barnet blir realitetsorientert for at det ikke skal ha urealistiske forventninger om hva som eventuelt kan skje når de skal flytte fra senteret.

Informantene fra begge sentre forteller at det er mye man må ta hensyn til når man skal føre en samtale med barn på krisesenter. Informantenes erfaring fra begge sentre tilsier at barnet ofte kan ha blitt utsatt for traumer, som har gjort at de har regredert. Informantene fra begge sentre forteller at den voksne på krisesenteret, som skal ha samtale med barnet, må finne ut hvilket utviklingsnivå barnet er på, før samtalen kan finne sted.

Informantene fra både krisesenter A og krisesenter B forteller at gjennom å tilpasse samtalen til barnets utviklingsnivå kan man komme mer inn på barnet og dets følelser. Alle informantene forteller også at hvis man i tillegg tar hensyn til både kultur og kjønn kan det bli lettere for barnet å fortelle om sine vanskelige livssituasjoner. Alle informantene forteller at det viktigste uansett i en slik samtale er at man handler til barnets beste.

Informantene fra begge kritesentrene forteller at det er viktig med aldersadekvate spørsmål og tilrettelegging.

Informantene forteller at voksne som skal ha en samtale med barn i vanskelige livssituasjoner må ha god kontakt med barnet for å vite hvilket utviklingsnivå barnet er på.

Informant B forteller at kritesenter B har ansatte som kun skal ta seg av barna som bor på senteret. De får på denne måten bygd opp et forhold til barnet, før de skal ta tak i samtalen. De ansatte får på denne måten mulighet til å se hvilket nivå barnet ligger på og de kan dermed legge opp samtaler til barnets beste, forteller informant B.

På kritesenter A har de ikke denne muligheten, forteller informant A1. Der har de primærkontakter som skal ta seg av alt rundt hele familien og barnet går da lett i glemmeboken. På kritesenter A kan en ansatt være primærkontakt for flere familier samtidig, i følge informant A1. Dette gjør at det blir vanskelig for dem å konsentrere seg om det enkelte barn. På kritesenter A bruker de "Min bok", når de har mulighet til det, og denne kan passe for barn i nesten alle aldre og utviklingsnivå, forteller informant A1. De siste årene har ikke kritesenter A hatt mulighet til å bruke "Min bok" grunnet lite bemanning, i følge informant A1.

På kritesenter B forteller informant B at de har nok ansatte og en økonomi som tilsier at de kan ta seg tid og bygge opp et forhold til barnet før de skal ha en samtale. Informant B forteller at når de skal bygge opp et slikt forhold kan de ta med seg barnet ut på forskjellige aktiviteter eller de kan gjøre aktiviteter med barnet inne på senteret. Dette gir kritesenteret flere muligheter til hvordan samtalen skal legges opp, i følge informant B. Informanten ved kritesenter B fortalte at de bruker både tegninger, Duplo figurer og aktiviteter når de skal gjennomføre samtaler med barn. Informant B forteller at de bruker litt tid i forkant av samtalen med barnet, slik at de får mulighet til å legge opp samtalen etter barnets utviklingsnivå. Informanten ved kritesenter B forteller at de har gode erfaringer med å bruke aktiviteter for å bygge opp tillit til barn før man skal ha en samtale. Dette gjelder for barn uansett alder, forteller informant B.

Informant B ved kritesenter B fortalte at de hadde bedre tid til barn og unge som bodde der, enn det informantene ved kritesenter A fortalte at de hadde. Informanten ved kritesenter B fortalte at dette gjorde at de hadde flere muligheter for å bygge opp en tillit til barnet på forhånd, i uformelle situasjoner, slik at barnet skulle føle seg trygg i situasjonen.

Informantene ved begge sentrene forteller at det er viktig at barnet føler at det er i trygge omgivelser når de skal ha en samtale. Alle informantene forteller at for barnet er det vanskelige og sårbare temaer som skal snakkes om, og det er ikke like lett for barnet hvis det ikke føler seg trygt. Det å trygge barnet både på og i situasjonen er viktig, i følge informantene på begge sentrene.

Informantene fra begge sentrene forteller at erfaringer tilsier at barn i denne alderen merker at de ikke har det likt hjemme som andre. Alle informantene forteller at tidligere kan barnet ha trodd at "alle" har en foresatt som utøver psykisk eller fysisk vold, siden dette er det eneste barnet kjenner til. Informantene fra begge sentrene forteller at når barnet kommer i denne alderen hører de og ser hvordan andre klassekamerater har det hjemme, og det kan gjøre at barnet forstår at det ikke er "normalt" i deres eget hjem. Informantene forteller at dette kan bli vanskelig for barnet og det kan bli vanskelig å holde det skjult. Som ansatt på et krisesenter forteller informantene at det er viktig at man vet hvor viktig det er for barn å være som "alle andre", ingen ønsker å skille seg ut. Informantene forteller at slike situasjoner kan gjøre at barnet ønsker å snakke med voksne. I følge informantene kan dette kan være med på at en samtale får utviklet seg. Informantene forteller at barnet kanskje lurer på hvorfor de ikke har det som vennene sine hjemme, og dette kan være med på å legge grunnlaget for en samtale.

Informantene ved begge krisesentrene forteller at når barnet kommer med slike utsagn må de ansatte på krisesentrene følge opp det barnet har uttalt. Det er viktig for barnet å få svar på hvorfor det er annerledes hjemme hos dem, enn hos kameratene.

Det informantene også forteller er at man ser på barn i denne alderen at de ikke har noen venner, eller at de har veldig få venner. Erfaringene deres tilsier at dette kan bunne ut i at de har det så vanskelig hjemme at de ikke klarer å følge opp venner. De har nok med å klare hverdagen. Både informant A1 og A2 på krisesenter A og informant B på krisesenter B forteller at barnet kan være redd for at andre skal få vite hva som skjer hjemme hos dem. Mine informanter forteller at ansatte på et krisesenter må snakke med barnet om dette og hjelpe barnet videre. De forteller at venner er viktig for barn, og barnet skal kunne føle seg trygg nok til å ha venner. Det som foregår i hjemmet skal ikke være barnets ansvar, men de voksnes.

Mine informanter forteller at det er viktig at barnet får vite at det aldri er deres skyld det som foregår i hjemmet og det er de voksne som har ansvaret.

4.2.4 Oppsummering

Det er flere utfordringer i forhold til barnet som man må ta hensyn til når man skal ha samtaler med barn.

I følge mine informanter er en utfordring hvordan man kan ha samtaler med barn i forhold til kjønn. Informantene forteller at det er forskjell på hvordan man kan føre en samtale med gutter enn hvordan man kan føre en samtale med jenter. Utfordringen er å legge opp samtalen slik at barn føler mestring og trygghet. Noen gutter ønsker at man legger opp til en samtale rundt fysiske aktiviteter, mens noen jenter ønsker litt rolige aktiviteter.

Når man skal ha en samtale med barn må man også ta hensyn til hvordan kultur barnet kommer fra og har vokst opp med, forteller mine informanter. Det er forskjell fra kultur til kultur hva som er tabu og hva man kan snakke om. Det finnes flere metoder som man kan bruke for å snakke med barn fra andre kulturer, blant annet tegning. I noen tilfeller kan det være aktuelt med tolk, for at samtalen skal være produktiv. Det finnes både positive og negative erfaringer med bruk av tolk i samtaler med barn. Det er viktig med tolk for at det ikke skal bli noen misforståelser, men det kan også være vanskelig for barn å vite hva som er sosialt akseptert å snakke om med tolken. Barnet kan være redd for represalier fra familien hvis tolken ikke opprettholder taushetsplikten, dette kan være en utfordring. Det er viktig å forklare barnet at en tolk har taushetsplikt og forklare barn hva taushetsplikt er. Dette kan være med på å trygge barnet på situasjonen. Et barn må være trygg på situasjonen og de ansatte for å snakke om sine opplevelser, forteller mine informanter.

Et annet viktig element for å snakke med barn er å legge opp samtalen til barnets utviklingsnivå, i følge mine informanter. Dette må gjøres for at barnet skal forstå hva samtalen dreier seg om. Det er ikke alltid at barn har et funksjonsnivå tilsvarende alderen. Hvis barnet har opplevd mye traumer kan barnet regredere. Det er viktig at den ansatte som skal ha samtale med barnet vet hvilket utviklingsnivå barnet befinner seg på.

Noe som gjelder alle aldre er at kroppsspråk er viktig. I alle aldre og utviklingsnivåer er den nonverbale kommunikasjonen et viktig element. Det er mye som blir sagt på denne måten. Desto eldre barnet blir, kan man få brukt ord til å forklare kroppsspråk og annen nonverbal kommunikasjon. Dette vil føre til at det blir mindre misforståelser.

Til de minste barna kan man bruke bilder og gjenkjennelsesmetoder. Noen barn helt ned i spedbarnsalder kan uttrykke bekymring eller redsel hvis de ser bilder som de gjenkjenner som en del av et traume. Barn i spedbarnsalder kan også gi uttrykk for redsel hvis mor/far blir borte og barnet ikke kan se de lenger.

Når barnet blir litt eldre kan de bruke språket mer aktivt, og dette er med og på gjøre samtalen mer forståelig. Barnet kan få uttrykke hva de har opplevd både gjennom nonverbal kommunikasjon og verbal kommunikasjon.

Det som ble tydelig gjennom intervjuene er at mange utfordringer går på tvers av kjønn, kultur og utviklingsnivå. Hvordan disse utfordringene ble løst har jeg vært inne på, men krisesentrene hadde også andre metoder som ble brukt på barn uavhengig av kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Hvis de skal foreta en samtale inne på huset bruker krisesenter B ofte Duplo, slik at barnet kan få fortelle sin historie gjennom lek. Da har de duplo figurer som både er mann, dame, spøkelse, troll, dyr, engel og lignende. De har gjort gode erfaringer med dette og ser at barn ofte velger figurer som tilsvarer familien sin situasjon. Dette gjør at det blir rom for spørsmål, og en samtale mellom den ansatte og barnet.

En annen metode de har brukt ved samtale inne på huset er boken til cand.paed. spec. Merete Holmsen (2001) Bilder- en vei til samtale med barn på krisesenter. Denne boken gir rom for tolkninger og for at barnet selv skal fortelle om sin situasjon. Heftet er primært rettet mot ansatte på krisesenter, men den kan fint benyttes av alle som jobber med barn. Dette heftet har sitt utspring fra barn på krisesenter og hvilke opplevelser de sitter inne med.

I dette heftet får man som ansatt på et krisesenter i første del nyttig informasjon om hvordan det er å være et barn i krise, i andre del av heftet kan man lese "Historien om Marius". Denne delen er knyttet mer direkte til barnesamtalen. I denne historien er det illustrasjoner av Marius og familien, og spørsmål knyttet opp mot bildene. Dette gjør at barnet kan relatere seg til historien og dermed ønske å svare på spørsmålene. Dette heftet har også vært brukt på krisesenter A. Begge sentrene forteller at de synes dette heftet er nyttig og et godt hjelpemiddel når man skal ha samtaler med barn.

Fra tidligere år har de gode erfaringer med barnesamtaler på krisesenter A. Det har tidligere vært ansatt 2 stykker som hadde hovedansvaret for barnesamtaler. De hadde da god erfaring med å bruke lek under samtaler og div bøker. Den ene boken var den samme som de brukte på

krisesenter B, Bilder- en vei til samtale med barn på krisesenter (2001) av cand.paed. spec. Merete Holmsen, Krisesenteret i Moss.

Krisesenter A har brukt "Min bok" i forbindelse med samtaler med barn. Dette er en bok der barnet selv kan få skrive eller tegne svar på forskjellige spørsmål.

Når senteret brukte denne boken, tok de den frem igjen med jevne mellomrom, mens barnet bodde på senteret. Da kunne de få svare på flere spørsmål eller man kunne ta opp igjen noe man hadde svart på tidligere. De erfaringene som ble gjort på dette senteret var at det kunne være lettere for barn å kommunisere via tegninger, Det viste seg at foreldre trodde barn hadde fått med seg veldig lite av situasjonen hjemme, mens tegningene viste noe annet og at det hadde satt spor i barnet. Denne boken hadde også krisesenter B brukt tidligere, men den var nå erstattet av Duplo figurer.

Det viktigste for begge sentrene var at samtalen skulle være til barnets beste og på barnets premisser.

Videre i denne oppgaven vil jeg drøfte teori opp mot funn fra intervjuene.

5 Drøfting av problemstilling

Denne oppgaven skulle gi meg svar på problemstillingen:

Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå?

Gjennom denne oppgaven har jeg tatt for meg hvordan loven er utformet og hvilke erfaringer krisesenter har med å følge opp lovenes intensjoner.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg sett at det kan være viktig å snakke med barn, men at det er flere utfordringer når det kommer til gjennomføring av selve samtalen. Dette var utfordringer ved barnet som kjønn, kultur og utviklingsnivå, og utfordringer ved krisesentrene som rammebetingelser.

Det jeg har erfart er at det ikke alltid er hensiktsmessig og nødvendig med samtaler med barn. Det er viktig at en samtale blir gjennomført på barnets premisser og at samtaler blir til barnets beste.

5.1 Lovverket

Lovverket legger grunnlag for stor frihet når det gjelder hvordan hvert enkelt senter blir drevet. Siden det står i lovverket at et krisesentertilbud skal være tilpasset barnets behov, kan det være vanskelig å forstå at det utøves så forskjellig praksis blant krisesentrene. Det som gjør det vanskelig å forstå er at krisesentre tolker loven på ulik måte, selv om de alle ønsker at det tilrettelegges til barnets beste. Det blir dermed opp til de ansatte på hvert enkelt krisesenter å legge til rette for barna, og dermed kan praksisen bli ganske ulik.

Krisesentrene legger selv opp til hvordan de vil ha tilbudet, og dette kan føre til at noen brukergrupper blir glemt eller tilsidesatt, sånn som man har sett i denne oppgaven at barn er på det ene senteret.

Gjennom denne oppgaven har jeg sett at rammebetingelser for å gjennomføre samtaler med barn er forskjellig fra senter til senter. Krisesentre får midler fra kommunen, som igjen har fått rammetilskudd fra Staten. Siden disse midlene som kommunen får ikke er øremerket krisesenter, kan det bli noe ulikt på hvordan fordelingen ser ut fra kommune til kommune.

Dette gjør at noen krisesenter har mulighet til å ha flere ansatte på jobb, noe som gagnar en samtalesituasjon. Det som ble klart gjennom mine intervjuer var at det ikke er mulig å ha samtaler med barn, hvis det ikke er nok ansatte på jobb, minimum 2. Den som skal ha samtalen med barnet må kunne ha den uforstyrret, og ha all fokus på barnet og det den ønsker å dele/formidle.

Det jeg også har sett i løpet av arbeidet med denne oppgaven er at krisesentre generelt mener at de har for dårlig økonomi og for lite ressurser til å jobbe på den måten de selv ønsker, når det kommer til samtaler med barn. Noen ganger er kanskje ikke økonomien så dårlig som tilbudet til barn skulle tilsi. Det er prioriteringen på det enkelte krisesenter som ikke fungerer optimalt.

Erfaringer som Raundalen (2008) har gjort tilsier at alle krisesentre bør ha samtaler med barn som et tilbud, dette for at barn skal ha mulighet til å komme videre i sitt liv og for at barn skal få bearbeidet sine traumer. Det er viktig for barn å få snakket ut om hva som har foregått og hvordan de selv har opplevd traumene.

Som en konsekvens av dette mener jeg det burde ha stått tydeligere i lovteksten hvordan tilbud de enkelte krisesenter skal ha til barn. Dette ville vært med på å sikre samtaler med barn, og at barn får snakket om sine traumer. Slik det er i dag kan hvert enkelt krisesenter selv bestemme hvordan de vil tilrettelegge tilbudet for barn spesifikt. Dette gjør at det på enkelte krisesenter blir nedprioritert, og at barnesamtalen kan bli glemt. I krisesenterlova § 3 står det skrevet om individuell tilrettelegging av tilbudet. Dette vil si at kommunen skal sørge for at tilbudet til barn er tilpassets barnets behov. Dette er ikke alltid like lett å følge opp.

5.2 Erfaringer fra krisesentrene om å følge opp lovens intensjoner

Erfaringer fra de to krisesentrene jeg har gjennomført intervjuer ved, viser at ikke alle krisesentre har mulighet til å ha tilpassede behov til barna som til enhver tid bor på senteret.

På de krisesentrene jeg har gjennomført mine intervjuer, var tilbudet til barn varierende.

Kommuner har heller ikke mulighet til å følge med på om krisesentre håndhever loven, og ansvaret tilfaller dermed krisesentrene. Noen krisesenter har vansker med å tilrettelegge tilpassede behov for barn grunnet dårlig økonomi og dårlig bemanning.

I henhold til loven er ikke krisesentrene pålagt å ha samtaler med barn, men Krisesenterloven sier at kommunen skal sørge for et tilbud av god kvalitet, og ta vare på barn på en god måte (Krisesenterlova). Det er opp til sentrene å sørge for at tilbudet de har holder god nok kvalitet. Hva som blir ansett som god nok kvalitet vil nok også variere fra senter til senter. Det er ikke en egen standard på hva som er godt nok. Det blir opp til hvert enkelt senter å bedømme.

Hvis et krisesenter ikke har god nok økonomi til å opprettholde en bra nok bemanning, bør det ikke gjennomføres samtaler med barn, dette er noe som mine informanter nevner i intervjuene som ble gjennomført. Det er viktig at barn får den oppmerksomheten de skal ha når det kommer til samtaler. Det er ikke alltid det er hensiktsmessig å gjennomføre en samtale med barn. Hvis den ansatte ikke kan gi barnet sin fullstendige oppmerksomhet bør man heller vente med samtalen til en annen gang.

Begge sentrene mente at det måtte legges til rette for at gode samtaler med barn skulle kunne gjennomføres. De var også enige om at det var en utfordring å legge til rette for samtalen. En samtale med barn måtte gjennomføres når det var flere ansatte tilstede på jobb, slik at den som skulle ha samtale med barn ikke ble forstyrret av telefoner og lignende. De mente også at de måtte ha egnede rom for å kunne gjennomføre barnesamtaler. Begge sentrene fortalte også om gode erfaringer med å ta med barn ut av huset og ut på aktiviteter for å gjennomføre en samtale. Erfaring fra mine intervjuer tilsier at barn ønsker å fortelle mer når de slipper å sitte ansikt til ansikt med den voksne.

Slik det har vært de siste årene er det bare det ene senteret som har hatt mulighet til dette.

Det er veldig uheldig hvis barn som kommer til et krisesenter ikke får snakket om sine traumer og opplevelser. De som arbeider på et krisesenter eller mor/far, kan eventuelt følge barnet til en lege som kan henvise videre til psykolog, slik at barnet får bearbeidet sine traumer. Barn som har opplevd traumer kan reagere med for eksempel angst. Det er viktig at ansatte på et krisesenter kjenner til ulike forsvarsstrategier som barn kan benytte seg av. Dette vil hjelpe ansatte til å se at barnet trenger hjelp og samtale.

At samtaler med barn og unge ikke har blitt opprettholdt de siste årene på et av sentrene gjør at tilbudet ikke lenger er tilfredsstillende, og kan være med på å skade barn. Barn får ikke fortalt sin historie og sine opplevelser videre, og får dermed ikke bearbeidet de. Dette kan vise seg senere i livet ved usikkerhet, redsel og lignende. Det å snakke med barn er viktig for at barnet skal komme seg videre i livet. For at samtaler med barn skal være hensiktsmessig må

den ansatte ha kontakt med barnet over tid, opparbeide tillit/relasjon, og kunne klare å takle det barnet eventuelt forteller. Det er ikke alltid at samtaler med barn er det beste for barnet.

På noen krisesenterer føler de ansatte selv at de ikke har nødvendig kunnskap når det kommer til samtaler med barn og bør dermed henvise barnet videre. Dette for at barnet skal få best mulig utbytte av en slik samtale.

På de krisesentrene jeg gjennomførte mine intervjuer, var det forskjell på hvordan de ansatte kunne ta i mot barn som kom med traumer. På det ene krisesenteret hadde de egne ansatte som arbeidet med barn. Disse ansatte hadde mye kunnskap om barn og deres forsvarsstrategier. Det andre krisesenteret jeg intervjuet hadde ikke mulighet til å ha egne ansatte som jobbet med barn grunnet økonomi. Dette førte til alle ansatte måtte ta ansvar når det kom barn, og det var ikke mulighet til kursing. Når ansvaret for beboere blir fordelt over alle de ansatte må alle kunne noe om samtaler med barn, men det blir få ansatte som kan mye om samtaler med barn. Dette er uheldig for de barna som kommer på et krisesenter, da ansatte ikke innehar kunnskap til å gjenkjenne barns forsvarsstrategier.

Det er ikke alltid at barnet ønsker å snakke med ansatte på krisesenter, og det kan hende at mor/far ikke ønsker samtaler. Da blir det opp til de ansatte som jobber på krisesentrene å forklare hensikten med en slik samtale. De krisesentrene jeg intervjuet har erfaring med at det å forklare foreldre hensikten med samtalen, gjør at de som oftest godtar en samtale.

Grunnen til at noen foreldre ikke ønsker samtale med barna, er fordi de ikke kjenner til hensikten og grunnen for å gjennomføre en slik samtale. Dette gjør at foreldre føler seg usikre og utrygge. For at barnets foresatte skal føle seg trygg og sikker på hvordan en slik samtale skal gjennomgå, må dette bli forklart grundig.

På de krisesentrene jeg gjennomførte mine intervjuer hadde de forskjellige fremgangsmåter for å få foresatte til å samtykke til samtale med barnet.

Det ene krisesenteret hadde egne skjema der foreldre kunne undertegne når de hadde inntakssamtale.

Det andre senteret tok opp det med samtaler med barn etter at de hadde bodd på senteret en dag eller to. Dette for at mor/far og barnet skulle få komme til ro og slappe av først.

Krisesenter B mener at når en familie kommer til et krisesenter, så er de i en krise og har ikke mulighet til å forstå hva de skriver under på. De trenger tid for å kunne samle tankene sine litt.

Krisesenter B lar mor eller far hvile i et par dager før de tar opp det med samtaler med barnet igjen.

Det er viktig at krisesentrene forstår at når en familie kommer til et krisesenter så er de i en krise. Det kan være vanskelig for mor/far å forstå hva de eventuelt skriver under på når de akkurat har ankommet et krisesenter. Dette bør tas et par dager senere slik at de får mulighet til å slappe av og forstå at de er trygge, før det blir nevnt noe om samtaler med barnet.

Krisesenteret bør i løpet av denne tiden kartlegge familien slik at de vet noenlunde hvor lenge familien skal bo på senteret. Hvis familien kun skal bo på senteret i en kortere periode, vil det ikke være hensiktsmessig å starte prosessen med samtale. Det blir opp til de som jobber på krisesenteret å vurdere hva som vil være mest hensiktsmessig for barnet.

Ingen av sentrene har hatt nevneverdig store problemer med å få samtykke av mor eller far, så lenge de ble forklart hensikten med samtalen.

Det er viktig at barn blir tilbudt en samtale hvis de ansatte på krisesentrene ser at dette er hensiktsmessig. Dette er både for at barnet skal føle at noen ønsker å snakke med dem, og for at barnet skal få hjelp til å bearbeide sine traumer. For mange barn betyr det mye at noen i det hele tatt ønsker å snakke med dem, og tar de på alvor.

5.3 Samtaler med barn

Barn som kommer til et krisesenter med mor eller far, har mange ganger blitt satt i andre rekke. Foreldrene har ofte hatt nok med seg selv og har ikke kunne ivarett barna slik de og barnet ønsker. Når de kommer på krisesenteret med barn mener de og barna at de er i trygge omgivelser, og at de har mulighet til å slappe av. At voksne viser interesse for dem og ønsker å være med dem, er også noe barn setter pris på. Dette er med på å bygge opp tillit, slik at barnet ved en senere anledning ønsker å snakke med den voksne om sine opplevelser.

Det er viktig at barn får snakke om sine opplevelser for at de ikke skal dra med seg negative hendelser videre i livet. Barn som ikke får snakket og bearbeidet sine traumer, kan ta traumene med seg inn i voksenlivet og voksenlivet blir da preget av barndommens negative hendelser.

5.4 utfordringer ved kjønn

De største utfordringene når det kommer til kjønn er at gutter og jenter har forskjellige reaksjonsmønstre. Gutter reagerer annerledes enn jenter på traumer, dette hadde de erfaring på fra de krisesentrene jeg intervjuet. Teorien tilsier at jenter tilskriver det de mestrer til hell, mens gutter tilskriver det de mestrer til egne ressurser og egenskaper (Ohnstad, 1998). Det man ser fra tidligere forskning er at hobbyer og interesser er viktig for mestring, og det er viktig at barnet føler tilhørighet.

Erfaringer fra intervjuene tilsier at samtaler blir lagt opp annerledes rundt gutter enn jenter. Det som er likt er at begge krisesentrene prøver å knytte samtaler opp mot aktiviteter. Hvilke aktiviteter som blir brukt varierer om det er samtaler med jenter eller gutter. Når de skal gjennomføre samtaler med gutter mener de at det er mest hensiktsmessig å legge opp samtalen rundt aktiviteter som inneholder action, som for eksempel gokart. Med jenter har de andre erfaringer. Jenter ønsker ofte litt roligere aktiviteter, og samtalen blir lagt opp rundt for eksempel tegning og gåturer. Begge sentre hadde gode erfaringer med å tilpasse samtalen etter barnets kjønn, selv om det ikke alltid var like lett å gjennomføre. Tidligere forskning viser til at lek og aktivitet er viktig når det kommer til samtaler med barn. Det man ser ut i fra teorien er at jenter holder følelser inni seg, mens gutter viser det mer utad. Dette må man ta hensyn til i lek og legge opp til aktiviteter som passer hvert enkelt barn.

Erfaring fra mine intervjuer tilsier at jenter som kommer på krisesenter med mødre sine føler ofte at de har liten fremgang i livet sitt i forhold til andre jenter på samme alder. Det at de kommer til et krisesenter er også med på å stoppe deres fremgang, da det kan bli langvarig pauser fra barnehage og skole, og dermed også venner. Man må ta hensyn til disse følelsene når man skal ha en samtale med jenter og sørge for at de får gitt uttrykk for sin situasjon. Det man ser ut i fra teori er at jenter bruker språk for å nærme seg andre, mens gutter bruker språk for å tilstrebe seg makt. Dette kan vise seg i en samtale.

5.5 utfordringer med kultur

En annen utfordring kommer til kultur. Kulturforskjeller mellom land kan føre til vanskeligheter i en samtale med barn.

Det man ser gjennom tidligere forskning er at det er forskjeller fra senter til senter på hvordan de legger opp til samtaler med barn. Noe med denne forskjellen har med de ansattes erfaring å gjøre. De bruker den erfaringen i oppfølgingen av barn fra andre kulturer.

Når man ser på teori ser man at det kan dreie seg om språkbarrierer og koder. I noen tilfeller vil tolk være det beste. Dette for at barnet skal forstå hensikten med samtalen og for at det ikke skal bli noen misforståelser.

I mine intervjuer har informantene fortalt at det å ha med tolk i en samtale med barn fra andre kulturer kan by på utfordringer. Barnet kan ha reservasjoner mot å snakke med andre fra sin kultur om sine opplevelser, grunnet skam og tabu. Det er viktig at barnet blir forklart rollen til en tolk på best mulig måte før samtalen eller med en gang samtalen starter. Dette kan trygge barnet på situasjonen. Det er viktig at den ansatte på krisesenteret har bygd opp en tillit til barnet før samtalen skal finne sted. Hvis barnet føler en tillit til den voksne vil samtalen bli lettere å gjennomføre. Tidligere forskning peker også på at det er viktig at barnet føler tilhørighet for at de skal ha en trygghet i en samtale. Teorien som er blitt brukt for å belyse min problemstilling, peker også på det med tolk, og positive og negative sider rundt bruk av tolk. Det er viktig at ansatte på et krisesenter har kunnskaper om når de skal bruke tolk og når det er mest hensiktsmessig å la det være.

Begge krisesentrene forteller at de har andre metoder for å gjennomføre samtaler med barn fra andre kulturer. Det ene krisesenteret har tidligere brukt tegninger og boka "Min bok" når de skulle gjennomføre samtaler med barn. Det andre krisesenteret har brukt rollespill og deriblant Duplo figurer når de skulle ha samtaler med barn. Tidligere forskning viser også at lek og aktivitet er viktig for barn fra andre kulturer. Dette er med på å skape en tilhørighet og kan gjøre samtalen lettere å gjennomføre.

Når det kommer til å snakke med barn fra andre kulturer, er det i følge mine informanter viktig at den profesjonelle som har ansvaret for samtalen har riktig kunnskap. Den voksne bør ha kunnskap om hva som er tabubelagt i det landet barnet kommer fra og at noen ord kanskje ikke har samme betydning for dem, som for oss i Norge. Dette gjør at samtaler med barn fra fremmede kulturer kan bli ganske krevende for den voksne, hvis man ikke har rikelig med bakgrunnskunnskap, i følge mine informanter. Intervjuobjektene forteller at den voksne som skal gjennomføre samtaler med barn og unge, bør forberede seg grundig for å kunne ha mest mulig kunnskap når samtalen skal finne sted. Teorien som har blitt presentert tidligere i oppgaven sier også noe om at den ansatte må bruke god tid på å etablere kontakt før en samtale. Teorien sier også at det er viktig at man presenterer innholdet i samtalen for barnet. Dette for at barnet skal føle seg trygg på hva som foregår, og ønske å fortelle om sine traumer gjennom en samtale.

Tidligere forskning viser også at ansatte på krisesenter ønsker seg mer kunnskap og erfaring, for å kunne gjennomføre samtaler med barn. Når de ansatte føler at de har den kunnskapen som trengs, vil oppfølgingen av barn bli bedre.

Det er viktig at alle kulturer blir respektert og at barn blir møtt med respekt uansett hva de ønsker å fortelle. I noen kulturer er det akseptert en annen type oppdragelse enn hva man aksepterer i Norge, og det er ikke dermed sagt at barnet tror noe galt har skjedd. Barnet er vant med den behandlingen de har fått, siden det var vanlig og lovlig i det landet de kommer fra. I slike tilfeller må den som er profesjonell voksen fortelle barnet at det er noen ting som ikke er lov i Norge og at her skal barnet slippe slik type oppdragelse/avstraffelse. Dette hadde de gjort seg noen erfaringer med på begge sentrene jeg gjennomførte intervjuer. Begge sentrene fortalte om episoder de har hatt med barn som har trodd at det de har opplevd av oppdragelse i hjemmet er helt vanlig. De forteller at disse barna ikke kjenner til noen annen virkelighet enn den de har levd i. Begge sentrene forteller også om barn som blir overrasket når de får vite at andre barn også kan ha det slikt hjemme, men at dette ikke er vanlig i Norge og at det heller ikke er lov i Norge.

Noen barn ønsker heller ikke å snakke om hva som har skjedd i hjemmet grunnet represalier fra familie og slekt. Hvis det barnet forteller gjør at en i familien blir gransket av offentlige myndigheter, tror barnet at det kan få konsekvenser for dem. Barnet må derfor bli trygget på at de ikke vil måtte stå til ansvar for noe de forteller i en slik samtale og at de kan være trygge. Det er viktig at man får trygget barnet på dette, for at barnet skal få utbytte av en samtale. Hvis barnet føler seg usikker og utrygg vil det ikke fortelle noe.

5.6 utfordringer ved utviklingsnivå

Erfaringer fra intervjuene, teorien og tidligere forskning viser at samtaler med barn i forhold til utviklingsnivå også er en utfordring. Det er viktig at samtaler blir lagt opp etter barnets utviklingsnivå for at barnet skal kunne forstå innholdet og sammenhengen i samtalen.

Tidligere forskning viser at det er stor variasjon i alder på barn som kommer til krisesenter med en av de foresatte, men den viser også at hovedtyngden er barn i alderen 0-5 år. Tidligere forskning viser at mindre barn er opptatt av den uformelle delen av et krisesenter, mens eldre barn er opptatt av de voksne som er på senteret. De unge barna trenger hjelp og støtte i den tiden de oppholder seg på krisesenter.

Dette ser man igjen i den teorien som er presentert her. Teorien viser at barn er aktsomme og det er derfor viktig å bygge seg opp en tillit til barnet (Øvreeide, 2005). Det at barn kan benytte seg av språk desto eldre det blir, gjør samtalen lettere. I følge teorien tolker den voksne mye i samtaler med små barn, og det blir brukt mye bilder/tegninger når man skal ha samtaler med små barn.

Hvordan man gjennomfører en samtale med et barn på for eksempel 8 år er annerledes enn med et barn på 4 år.

I denne oppgaven valgte jeg å dele barns utviklingsnivå på 0-1 ½ år, 1 ½-4år, 4-8 år, 8-12 år og 12 år og oppover, i henhold til Raundalen (2008) og Øvreeide (2005). Utfordringene er forskjellig fra alder til alder, og det er viktig at samtalen blir tilrettelagt etter barnets utviklingsnivå.

Barn i 0-1 ½ års alder har ikke mulighet for verbal kommunikasjon, og mye av kommunikasjonen går gjennom ansattes tolkning av barnet.

Da er det viktig at ansatte har riktig kunnskap om hvordan barn uttrykker traumer. En fare er at ansatte tolker og analyserer for mye, det er viktig at ansatte tolker det barnet har gitt spesifikt uttrykk for. De sentrene jeg har intervjuet har gode erfaringer med å bruke bilder for å fange barnets oppmerksomhet.

Med barn i alderen 1 ½ -4 år må fremdeles den voksne aktivt tolke barnets reaksjoner i en samtale. Barn i denne alderen kan også begynne å bruke språket sitt knyttet opp mot kroppsspråket. De krisesentrene jeg intervjuet hadde gode erfaringer med å bruke lek og aktiviteter for å ha samtaler med barn i denne alderen.

Når barnet kommer i alderen 4-8 skriver Raundalen (2008) at de kan de fortelle mer presist om sine opplevelser. Dette kan gjøre det lettere for barnet å formidle hvordan de har det hjemme. Det er viktig at man husker på at barn er lojale mot sine foreldre uansett hva de eventuelt har gjort mot barnet. Det blir den ansatte på senteret som må hjelpe barnet til formidle sine hendelser.

Når barnet kommer i alderen 8-12 år skriver Raundalen (2008) at barnet lettere kan plukke opp ting i samtaler, fra tv og lignende, dette kan gjøre samtalen både verre og lettere. Når barnet kommer i denne alderen blir det vanskeligere å vite hva som er fiksjon og hva som er sannhet. De som arbeider på et krisesenter og skal gjennomføre samtaler med barn kan ta

utgangspunkt i noe barnet har sett på tv for å starte en dialog. Dette kan gjøre at barnet forteller om sine egne opplevelser og relaterer de til hendelser fra tv.

Når barnet er 12 år eller eldre skriver Øvreeide (2005) at barnet kan følge en som er ”voksen” i verbal dialog. Dette kan gjøre samtalen lettere og minske misforståelser.

5.7 Tillit

Dette å bygge opp en tillit til barnet er viktig uansett alder for å kunne gjennomføre en god samtale.

Felles for alle aldre er også at barna må følge seg trygge og ha tillit til den voksne som skal delta i samtalen. Erfaringer fra mine intervjuer tilsier at tilrettelagte aktiviteter passer for samtaler med barn i alle aldre. Aktiviteter gjør at barn lettere åpner seg og forteller om sine opplevelser. Dette går igjen både i tidligere forskning, teori og intervjuene som har blitt gjennomført.

5.8 Rammebetingelser

For at man på et krisesenter skal kunne gjennomføre samtaler med barn må rammebetingelser som forhold ved sentrene, samtykke fra foresatte og barnet, bemanning, økonomi og lokaler være tilfredsstillende. I tillegg må det tas hensyn til kjønn, kultur og utviklingsnivå når det skal gjennomføres samtaler med barn.

Rammebetingelsene er ikke like for alle sentre i Norge. Noen sentre har dårlige økonomi enn andre, og det gjenspeiler seg i bemanning. Når rammebetingelsene ikke er på plass kan det bli vanskelig å gjennomføre samtaler som er til barnets beste.

For å kunne ha samtale må det være nok ansatte på jobb. Det bør være i hvert fall 2 stykker på jobb når man skal ha samtale med barn. Dette for at den ene skal kunne ta seg av telefoner og lignende, mens den andre helt og holdent skal kunne konsentrere seg om barnet. Dette forteller mine informanter er det viktigste når det kommer til samtaler med barn. Hvis det ikke er nok ansatte på jobb kan man ikke ha en samtale med barnet som er hensiktsmessig.

For et av krisesentrene har dårlig økonomi og liten bemanning hatt innvirkning på hvordan tilbudet deres til barn har vært.

På krisesenter A forteller de at det viktigste når det kommer til samtaler med barn er at situasjonen med lite ansatte påvirker barnesamtaler. De har ikke hatt mulighet til å ha slike samtaler, da de ikke har kunnet hatt de uforstyrret. Siden de ved dette krisesenteret har vært en ansatt per vakt over lengre tid, mener de selv at de ikke har hatt mulighet til å ta seg av barna på en tilfredsstillende måte.

Dette krisesenteret mener det ikke er hensiktsmessig å ha samtaler med barn når de kan bli forstyrret, siden barn lett blir distraheret.

På krisesenter B har de andre erfaringer når det kommer til samtaler med barn. De har hatt flere ansatte på jobb per vakt, og de har også hatt en annen økonomi. Deres situasjon på bemanningssiden gjør at de har hatt mulighet til å opprettholde tilbudet til barn. De har hatt mulighet til å ha samtaler med barn både på og utenfor senteret, uten forstyrrelser. Dette krisesenteret mener det er nyttig å ta med barnet ut på aktiviteter, for å skaffe seg en relasjon til barnet og på denne måten opparbeide seg tillit til barnet.

Det viktigste med samtaler med barn, er at det skjer på barnets premisser og er til barnets beste.

5.9 Barnets behov og barnets beste

På begge sentrene var det barnets behov og barnets beste som var utgangspunktet for samtalen, noe som var med på å bygge opp tillit. Etersom samtalen blir lagt opp etter hva barnet ønsker, må man velge innfallsvinkel deretter. Dette gjaldt også for begge sentrene. Barnet er i hovedfokus.

Når man jobber på et krisesenter må man se barnet bak handlingen og ikke bare selve handlingen. Ofte er det en grunn til at barnet gjør slike handlinger, og barnet ønsker ofte å bli sett. Selv om barnet begynner å utvikle denne forståelsen vil den ikke prege og styre barnets handlinger, det er det fortsatt impuls som vil gjøre og barn blir drevet til handlinger ut i fra tidligere erfaringer.

Hvis et krisesenter ikke har mulighet til å gi barnet mulighet til å fortelle sine historier og opplevelser, må de kanskje prioritere en annen tilnærming til barnet.

Begge krisesentrene jeg har snakket med har mulighet til å tegne med barnet, slik at barnet på denne måten kan få formidlet sin historie. Det meste handler om prioriteringer. Aktiviteter

trenger ikke å koste så mye, men det må være nok ansatte. Aktiviteter kan være å gå en tur eller lignende. Begge krisesentrene har hatt nok ansatte på jobb til at en slik type aktivitet skulle være mulig den siste tiden. Det handler igjen om prioriteringer, men på et krisesenter bør barn bli satt i fokus og samtaler med barn bør gjennomføres hvis det er mest hensiktsmessig.

For noen mennesker kan krisesenteret være nøkkelen til å finne løsninger på sin egen livssituasjon.

6 Konklusjon

Svarene jeg finner på problemstillingen "Hvordan tilrettelegger og gjennomfører krisesentre samtaler med barn i relasjon til kjønn, kultur og utviklingsnivå? viser at krisesentre har utfordringer knyttet til rammebetingelser og sider ved barnet som kjønn, kultur og utviklingsnivå. Det jeg legger i rammebetingelser er økonomi, verdigrunnlag og etikk.

Min gjennomgang av krisesentrenes rammebetingelser viser at Staten ikke gir øremerkede midler til krisesentrene. Dette kan gjøre det vanskelig for noen krisesenter å ha et godt nok tilbud til barn. Hver enkelt kommune velger selv hvor mye midler som skal gå til krisesenter, og det blir opp til krisesentret å prioritere de midlene de får. Det er kommunene som har tilsynsmyndighet, samtidig som de bevilger midler. Dette kan være et problem for noen kommuner. Erfaringer fra krisesentrene tilsier at kommuner bevilger forskjellig fra kommune til kommune. Dette kan gi utslag i tilbudet om samtaler til barn. Lovgivningen kan gjøre at barns rettigheter ikke blir riktig ivaretatt på alle krisesentre. Dette ser man i mine intervjuer, der det ene krisesenteret har tilbud til barn, mens det andre krisesenteret ikke har det.

Når det kommer til samtaler med barn på krisesenter bygges det både på et verdigrunnlag og etiske retningslinjer. På et krisesenter skal arbeidet være basert på likeverd, demokrati, respekt, feminisme og humanisme. Når mine informanter snakker om samtaler med barn på krisesenter, merkes det at de setter verdigrunnlag høyt. De etiske retningslinjene skal være med på å hjelpe de ansatte til å være bevisst sine holdninger, og sin forståelse i møte med andre mennesker. Både de etiske retningslinjene og verdigrunnlaget skal være med på å gjøre samtaler med barn bedre, på barnets premisser.

Det som viser seg i denne oppgaven er at rammebetingelser må være på plass for at krisesentre skal kunne ha samtaler med barn. Dette er rammebetingelser i forhold til den økonomiske situasjonen til hvert senter. Hvordan økonomien er, gjenspeiler seg i hvor mange ansatte krisesenteret kan ha på jobb, hvordan de kan tilrettelegge samtalerom, og om de har mulighet til å ta med barn ut på aktiviteter i forbindelse med samtaler. Det som mine informanter fortalte er at det må være nok ansatte på jobb for at man kan ha samtale med barn. Dette er viktig for at man ikke skal bli forstyrret i løpet av samtalen. Det er viktig at en slik samtale foregår på barnets prinsipper, og at barnet føler at det blir tatt på alvor.

I denne oppgaven har jeg også sett på statistikk. Statistikken viser at det kommer barn til krisesenter fra begge kjønn, fra flere kulturer og i flere aldre. Det har derfor vært viktig å ta

med utfordringer og tilrettelegging når det kommer til samtaler i forbindelse kjønn, kultur og alder.

Det som denne oppgaven viser, er at det finnes flere utfordringer når det kommer til kjønn, kultur og alder, men at de ansatte på krisesentrene mener at dette er utfordringer de kan løse. Det som er hovedproblemet for mine informanter er at de ikke har rammene for samtaler på plass. Alle mine informanter forteller at det er forskjell på hvordan en samtale skal legges opp avhengig av kjønn, kultur og alder. Dette er noe begge sentrene ønsket å legge til rette for, men det var kun det ene senteret som hadde denne muligheten. Dette gjenspeilet den økonomiske situasjonen på sentrene.

Informantene på begge krisesentre forteller at de prøver å legge til rette for samtaler med barn gjennom å ha tilpassede samtalerom, mulighet til å ta med barn på aktiviteter, eller ved å gjøre aktiviteter med barnet. Grunnet økonomi er det kun det ene senteret som har hatt mulighet for tilrettelegging av samtaler med barn.

De som jobber på krisesentrene har kompetanse til å takle hindringer.

Det denne oppgaven viser er at samtaler med barn er viktig, selv om det finnes utfordringer både når det kommer til rammebetingelser, kjønn, kultur og utviklingsnivå.

Samtaler med barn er viktig, men skal ikke gjennomføres hvis det ikke er hensiktsmessig og nødvendig.

Det er viktig at man har etikk med seg når man jobber med barn. Etikk vil si å behandle mennesker som mennesker. Det er viktig at barn føler at det er verdighet over samtalen, det vil si at de blir sett og godtatt som seg selv. Barnet må bli gitt handlingsrom i eget liv, det vil si å ha makt, mulighet og frihet til å kunne bevege seg mot egne mål.

Det er viktig at krisesentrene legger opp til gode rammer rundt en samtale med barn. Uansett hvordan et krisesenter legger opp til samtaler, er det viktigste at samtalen er til barnets beste og på barnets premisser, og at samtalen er nødvendig og hensiktsmessig.

7 Kildehenvisning

Aas, K. N. (2011-10-22). *Store norske leksikon: Krisesenter*. Hentet fra <http://www.snl.no/krisesenter>

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2007-2008). *FNs kvinnekonvensjon - Cedaw*. Oslo. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/mobil/nb/dep/bld/dok/regpubl/otprp/2007-2008/otprp-nr-33-2007-2008-/3/3.html?id=502680>

Borge Helmen, A. I. (2005). *Resiliens, risiko og sunn utvikling*: Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. 1. utgave 3. opplag.

Eide, T., & Eide, H. (2007). *Kommunikasjon i praksis: relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Forvaltningsloven. *Lov av 1967-02-10 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker*

Gjestad, R. (2003). *Komplekse traumer hos barn og ungdom. White Paper from the National Child Traumatic Stress Network Complex Trauma Task Force. Et sammendrag hentet fra: <http://www.krisepsyk.no/Temasider/cptsd/komplekse%20traumer.htm>*.

Gjærum, B., Grøholt, B., Sommerschild, H.,. (2006). *Mestring som mulighet i møte med barn, ungdom og foreldre*: Universitetsforlaget. 5. opplag.

Holmsen, M. (2001). *Bilder - en vei til samtale med barn på krisesenter*: Krisesenteret i Moss.

Krisesenterlova. *Lov av 2006-06-19 Lov om kommunale krisesentertilbud*

Krisesentersekretariatet. (16-08-07). *Etiske retningslinjer for krisesentre tilknyttet Krisesentersekretariatet*. Hentet fra <http://www.krisesenter.com/sekretariatet/etiske-retningslinjer.pdf>

Krisesentersekretariatet. (2004-2011a). *Medlemssentre*. Hentet fra <http://www.krisesenter.com/medlemssentre/medlemssentre.html>

Krisesentersekretariatet. (2004-2011b). *Retten til et liv uten vold*. Hentet fra <http://krisesenter.com/>

Kvale, S., Brinkmann, S.,. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag 2. utgave, 2. opplag.

Langballe, Å., Gamst, K.T., Jacobsen, M. (2010). *Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnearbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse. Rapport 2.* . Hentet fra: www.nkvts.no.

Neegaard, G. (1998). *Flerkulturell håndbok*. Oslo: Kommuneforl.

New Public Management Group. (2000). *Barn på krisesenter – en veileder*. Utarbeidet av New Public Management på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet.

NOK!, N. K. (u.å.-a). *Om NOK!* Hentet fra <http://www.norskkrisesenterforbund.no/om-nok>

NOK!, N. k. (u.å.-b). *Tilbud til menn*. Hentet fra <http://www.norskkrisesenterforbund.no/medlemssentre-i-nok/tilbud-til-menn>

Ohnstad, A. (1998). *Den gode samtalen*. Oslo: Samlaget.

Raundalen, M. (2008). *Barna på krisesenteret - en samtaleguide*. Oslo: Pedagogisk forum.

Regjeringen.no. Hentet

Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforl.

Ryen, A. (2006). *Det kvalitative intervjuet - fra vitenskapsteori til feltarbeid* (Vol. 2). Bergen: Fagbokforlaget.

Sentio Research Norge. (2010). *Rapportering fra krisesentrene 2009*. Hentet fra <http://krisesenter.com/statistikk/PDFdocs/RAPPORT-KRISESENTER-2009.pdf>

Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforl.

Waaktaar, T., & Christie, H. J. (2000). *Styrk sterke sider: Håndbok i resilience grupper for barn med psykososiale belastninger*. Oslo: Kommuneforlaget.

www.nkvts.no. Hentet

Øverlien, C., Jacobsen, M., Evang, A. (2009). *Barns erfaringer fra livet på krisesenter. En landsomfattende studie om flukten, oppholdet og forestillinger om fremtiden. Rapport 2*. Hentet fra: www.nkvts.no.

Øvreeide, H. (2005). *Samtaler med barn: metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. Kristiansand: Høyskoleforl.